

1134
2000

პ რ ი ლ ი

№11 (156)

საზოგადოებრივ-ლიბერალური ჟურნალი

6 ივლისი

ფასი 50 თეთრი

11 2000

„ბეთანია... ბეთანია... საოცარი სიამოვნება მივიღე იქ, იმ ადგილებში, და მიგზავდი, რომ ასეთ ღარიბ, მაგრამ სულიერებით აღსავსე ადგილებში უფრო ადვილია და ბუნებრივი სიკვდილზე ფიქრი“.

ტონინო გუარა

პრილი

საზოგადოებრივ-ლიბერალური
ასოციაცია "პრილი" გამომევა

პრილი - დასასვენებელი საწმინდეთა(ნი)
სულხან-საბა

პრილი - მზის შუკი, რამეზე დამდგარი
ძარბაზის მისი
ანაბარტაბითი ლეჟენდი

მთავარი რედაქტორი
შადიგან შამანაძე

სარედაქციო სბჭო

- მაღსაზ ხარბედი
- (მთ.რედაქტორის მოადგილე)
- ლევიან აბაშიძე
- ია ანთაძე
- ირმა არჩუაშვილი
- ანდრო ბუაჩიძე
- გია გორგოძე
- თამაზ ვსაძე
- ნინო ზურიაშვილი
- ზაზა თვარაძე
- ვახტანგ კომახიძე
- ვასილ მალაფერითი
- დავით ნინიკაშვილი
- (პასუხისმგებელი მდივანი)
- ზვიად რატიანი
- ირაკლი სამსონაძე
- სოზარ სუბელიანი
- ზაზა ფარუაშვილი
- ზაზა ჭილაძე
- ბესო ხვედელიძე

დირექტორი
მიხეილ ჩიტაძე

კომპიუტერული უზრუნველყოფა
თამაზ ჩხაიძე

ტელ: 93-40-35, 93-52-96;
ფაქსი: 98-67-90;

e-mail: kharbedia@yahoo.com
მისამართი: პ. ინგოროშვას ძ. №5

ჟურნალი იბეჭდება გაზეთ
"კავკასიონის" სარედაქციო ბაზაზე

№11 ნოემბრის, 6 ივლისი, 2000
გამომდის ორ კვირაში ერთხელ

სტუმარი

სამხარო გუარას მიხედვით.....	1
ტონინო გუარა ლექსები.....	2
პიერ პაოლო პაოლინი "ამარკორდი", გურეასა და ფელინის მოთხრობა.....	4
ტონინო გუარა მინიატურები.....	5

ლიბერატორ

ზურაბ ლეშავა კარსმომდგარი არაპიტიუნური ბედნიერება.....	7
გამუჟა დოლიძე ბნელი და ნათელი.....	11
თემურ ჩხატინი ლექსები.....	13
ზვიად რატიანი მოძრავი სამიზნე.....	15
ზურაბ თაყაიძე ეძღვნება აკაკი ბაქრაძეს.....	22
სოჰრაბ სეფერი ლექსები.....	26
იური ლოტმანი მარჩ რას სწავლობენ ადამიანები?.....	29
ზაზა ვოლდინი 120 წლის შემდეგ.....	31

იუბილე

თამაზ გუარიაძე დილაქტიკის გენიალური ოსტატი.....	19
ბეორა ვილჰელმ ფრიდრიხ ვიგელი ნაწყევლები 1818 წლის 22 ოქტომბერს, ბერლინში ნაკითხული ლექციიდან.....	20

ნოვლის საჟურნალი

ნოვარ ლადარი გრაცია დელედა.....	23
ბრაცია დელედა ღმერთი და ეშპაკი.....	24

ჟურნალისტიკა

ია ანთაძე დემოკრატიის მოკრძალებული ხვედრი გაკორტყეულ სახელმწიფოში.....	32
ზაზა ფარუაშვილი ცოცხალი კარაჩენცევი.....	35
რუდი დორნაუში ახალ ეკონომიკას მიცვალებულებს ნუ მიათვლით.....	37
ამირან ჭომარათელი ნინასწარმეტყველური პიესა.....	39

სამხარო გურიას მიხედვით

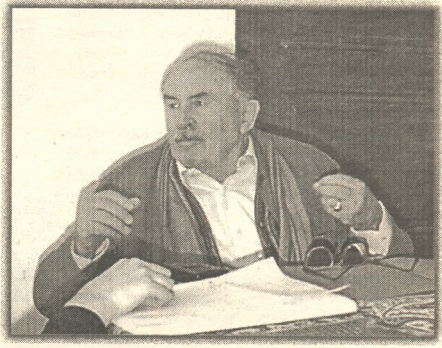
ტონინო გურა 1920 წლის 16 მარტს დაიბადა სოფელ სანტ-არქანჯელოში (რომანია), 1943 წელს ტყვედ ჩაყარდა და ომის დამთავრებამდე გერმანიაში, ტრიესტორფის საკონცენტრაციო ბანაკში ინაფავდა მწერას. შემდეგ იყო პირველი პუბლიკაციები პროფინციულ პრესაში და რომი, სადაც მსატყარი ლორენცო ვესპიჯანი გაიცნო, დაუახლოვდა რეჟისორებს, ელიო პეტრისა და ვუგუე მე სანტისის, ვისთან ერთადაც თავისი პირველი კინოსცენარები შექმნა.

მის ბიოგრაფიაში გადაწყვეტი როლი ითამაშა მიქელანჯელო ანტონიონისთან შეგობრობამ, გურა ამ რეჟისორთან ყველაზე დიდხანს თანამშრომლობდა და ყველაზე მეტი სცენარიც სწორედ ანტონიონისთვის დანერგა (11 ფილმი). მუშაობდა ფფელინისთან, ფროზინოსთან, ვადე სიკასთან, მშებ ტავანებთან, მპოლონისთან, დ.დამინისთან, მმონიჩელისთან, თანგელოპულოსთან, ვვენდერსთან ერთად.

პირველი პოეტური კრებული საკმაოდ გვიან, 1972 წელს გამოცდა. სულ ათზე მეტი ნიგნი აქვს გამოცემული, მათ შორის: "თაფლი" (1981), "აკვილონი" - მანტონიონისან ერთად (1982), "ქიზი" (1985), "მოგ ზაურობა" (1986), "მიტოვებული ეკლესიების ნიგნი" (1988), "ელისის მინდვრები" (1989).

ტონინო გურა ამჟამად სოფელ პენაპოლიში ცხოვრობს მეუღლესთან, ლორასთან ერთად; ბევრს მოგზაურობს, რამდენჯერმეა ნამოთი საქართველოში და თავის ლექსებმა თუ მინიატურებმა ხშირად იხსენებს ხოლმე აქაურ ისტორიებს.

ეს საუბარიც ერთ-ერთი ასეთი ისტორიაა, უცნაური, სკედიანი და ცოტათი სასაცილო, რომელიც ვერ შედგებოდა ნინო ანჯაფარიძის, დარუჯვან კიკოლიშვილისა და ალაი ანდრონიკაშვილის დახმარების გარეშე.

ოგრაფიის მქონე ადამიანისადმი, იგი დიდხანს ცხოვრობდა იტალიაში და თქვენი თაობის ადამიანებს, შესაძლოა მისი ანტიისპოეტური რადიკალიზაცლებიც ასხოვდეს.

- მართლაც, ენა პუნდი ამ საუკუნის ერთ-ერთი უდიდესი პოეტი. იგი განსაკუთრებით იყო დაინტერესებული რიმინელი დიდგვაროვნების, მალატესტების ოჯახით, უფრო კონკრეტულად კი პრინც სიგიზმუნდო მალატესტათი. არადა, მალატესტები წარმოშობით პენაპოლიდან იყვნენ, იმ სოფლიდან, სადაც ახლა მე ვცხოვრობ. ბოლო დროს სალიანი ბევრს ვკითხულობ პუნდს, ამ შესანიშნავ პოეტს, რამდენიმე ლექსი ვთარგმნე კიდევ.

- რობერტო ბენინის უთქვამს, ფელინის გარდაცვალება დაახლოებით ისევე ჟღერს, როგორც ვთქვავთ, ზეთის გარდაცვალებაო. მისთვის ძნელი წარმოსადგენი იყო სამყარო ფელინის გარეშე, ისევე, როგორც შეუძლებელია წარმოვიდგინოთ იგი ზეთის, ან ვთქვათ, პურის გარეშე. მე მინდა თქვენი მეგობრები გაიხსენოთ, ის ადამიანები, ვინც აღარ არიან ცოცხალნი...

- ფელინის გარდაცვალება ჩემთვის ყვებერთლა და ნაკლისია, ესაა ტრატალური მონატრება. მისი წასვლით არამხოლოდ ჩემი ფანტაზია შეშეკრდა, არამედ სამყაროსაც მოაკლდა ფანტაზია. თითქოს აღარაფერი დარჩა ისეთი, ვინც ბავშვური თვალებით შესვადავა ქვეყანას. მსატროიანისთან ერთად სითბო და სიტკბოება გაქრა. ეს იყო შესანიშნავი ადამიანი, შესანიშნავი შვილი, საყვარელი, მამა და ბაბუა. კარგი სმა-ჭამის მოყვარული. ხშირად ჩამოდიოდა ხოლმე ჩემთან, მშობლიურ სანტ-არქანჯელოში, რომ ჩვენებური, სახელგანთქმული ტალიატლები ექმამ; გაგივებით უყვარდა სპატელებ და ლობიო.

- თქვენ ერთხელ თქვით, რომ არ გიყვარდა, როცა მაყურებელი ტურისტად გჩქრობს თავს ხელოვნების ნანარმოების წინაშე. და საერთო-

- ბატონო გურა, თქვენს ერთ ლექსში გერმანული ტყვეობიდან გათავისუფლების მომენტს იხსენებთ და ამბობთ, "ვიდეტი და ვუტქერდი პეპელას შემჭის სურვილის გარეშეო". მოდიოთ, თქვენი პირველი ლიტერატურული ცდების შესახებ ვისაუბროთ, როგორ დაინწყით ნერა?

- ეს დაიწყო ტყვედ ყოფნისას, მაშინ, როცა ყველანი ერთ დღე იოახში ვცხოვრობდით. ისინი ყოველ საცდამის მიხოდუნენ რალაც ამაზე მომთხრო და რადგან არც ფანტკრი მქონდა და არც ფურცელი, იძულებული ვხდებოდი, ზეპირად მცოდნოდა ყველაფერი ის, რასაც ვკვებოდი ხოლმე. მაგრამ ერისხლაც, ძალზე უცნაური რამ მოხდა, საშობაოდ საქმელი არ მოიტანეს ბანაკში და დამშულმა ტყვეებმა მიხოვეს მაკარონის კერძი აღმწერა. მეც ნელ-ნელა დაიწიეე ამაზე ლაპარაკი, შევეყვი, სიტყვით მოგზარეუ ეს ტალიატლები და ბოლის, გემრიელი, ცხარე სოუსით შექმზებული საქმელი თევშებზე ჩამოფურცდი იქ მყოფთ; ზოგმა ყველიანი მაკარონი მიონდომა, ბევრმა კი "რეგეტეც" მოითხოვა...

- თქვენ ერთ-ერთი პოეტური კრებული ენრა პაუნდს მიუძღვნით, ჩვენი საუკუნის ერთ-ერთ ყველაზე გამორჩეულ და უცნაურ პოეტს. მე მაინტერესებს თქვენი დამოკიდებულება ამ ძალზე სანტერესო ბი-

ბონირო გუკია

დაც, თქვენი აზრით, ევროპული მხატვრული კულტურა საბოლოოდ დამორბდა ილუსტრაციულობას...

- ჩემი მოგზაურობის მიზანი არასდროს ყოფილა რაიმე დიდი, გიგანტური ძეგლების მოხილვა, ეს სიდიადე მე, როგორც ნების, არ შიზობლავს (მნიშვნელობა არა აქვს, ნოტრდამი იქნება ეს, თუ ეგვიპტური პირამიდები). რაც უფრო დიდია ეს ძეგლი, მით უფრო ვმორიდები მას. გაცილებით უფრო საინტერესოა ის შემთხვევები, როცა ამა თუ იმ ხელოვნების ნიმუშს ჩემი თანამონათლოსა, ჩემი სიმპათია სჭირდება. და ბოლო დროს, სულ უფრო ხშირად ვეძებ ისეთ ხელოვნების ნაწარმოებს, ადგილს ან სულაც საგანს, რომელიც საკუთარ თავს მაგრძობინებს, ჩემს არსებას მაპოვნინებს. გაუშინ ვიყავით სადღაც შორს, მონასტერში, არ მახსოვს, რა ჰქვია...

ძარბოვრება

ხანგამოშვებით, წელიწადში ერთხელ ან ორჯერ, სულ რომ არ ვლი, მინდობილი როცა ხარ ფიქრებს, ამოვარდება ქარბორბალა უსაზარლესი რომელსაც ჰქვია "დიდი მტკერი" და რომლის მოხვლის მაუწყებელი არის მიწის მცირე მიმოძვრა. მიწისგულიდან, ხილრმისულ კრატერებიდან ამოდის იგი და სამი დღის განმავლობაში ღოკავს სახლებს და ბინადართა უძრავ სახეებს. და ვაი იმას, ვინც ამ ქაოსს გადაეყრება, სუყველა კარგავს მენსიერებას: შვილები მამებს, ცოლები -

ქმრებს და შშობლები შვილებს ვეღარა ცნობენ. მეერ ჩადგება თანდათან ქარი, შეიწოვება ღრმა კრატერებში, იბრუნებს თავის პირვანდელ სახეს დიდიც, პატარაც, სახლიც და კარიც, და აღარ ახსოვთ უკვე რაც მოხდა "დიდმტვრიანობის" ფაზს ამ მხარეში.

- ბეთანია? ბეთანია... საოცარი სიაშოვნება მივიღე იქ, იმ ადგილებში, და მივხვდი, რომ ასეთ ღარიბ, მაგრამ სულიერებით აღსავსე ადგილებში უფრო ადვილია და ბუნებრივი სიკვდილზე ფიქრი.

- რამდენადაც ჩემთვის ცნობილია, თქვენ დავიწყებული, გადაშენებული იჯიმის ხეების ბაღი გააშენეთ პენაბილიში.

- ჰო, დავიწყებული, გადაშენებული ხილის ბაღი გავაშენე, ჩემივე ხელით მოვხატე იქაურობა, შადრევნები და ა.შ. ადრე თქვენთანაც მინდოდა იგივე გამეკეთებინა და მაშინ, მახსოვს, მოვაგროვე ეს ფიშონი, მაგრამ მივხვდი, რომ ამას აზრი არ ჰქონდა, რადგანაც თქვენური ხილი ისეთივეა, როგორიც დიდი ხნის წინ იყო, იგი ისეთივე ძველია.

ქაუბრა მაქსხს სარბქობა

ბრილი

კიდელზე მინაჯღაპნი

ამ კედელს კიდე შერჩენია ჩემი ნაჯღაპნი, ცარცი მეჭირა ცალ ხელში და წერას ვსწავლობდი, ვაუტუტუბედი ცალი ხელით ფართო ხეველებს. ამ კედელს კიდე შერჩენია ჩემი ნაჯღაპნი.

ჰპირაღლე

კვირადღებით, როდესაც შინ არავინაა, და მიწურული არის იელისის, გავღივარ ზოლზე ტერასაზე დროგამოშვებით ვღგავარ და ვუსმენ ამ კედლებს მიღმა, ქალაქის შიგნით დაგროვლი ღუმილს.

ხარამი

რა დრომ გვიწია! ნიშა ხარებს ზურგი ვაქციეთ. მათ ნაწლიქარებს ვეღარ ვნახავთ მიწის მტკაველზე, უნდა შევეწუდეთ, რაოდენი ვასწივს ჯაფა ახლა კი დგანან სოფლის ბოლოს თავიქანდრულნი ყასბის ბაწარი აბათი ყვლზე.

* * *

პიდიო იყო მეწაღე და მას უცაბედად შაშვი გაეჭვა ცალიდან, ჩვენ კი ველოდით ფრინველის უკან დაბრუნებას სულწაუსლები, და როცა ჩრდილი ფართო ეზოს გადასერვდა თვალს ვაყოლებდით მოუთმენლად და... დანანებით.

ერთ საღამოს კი მოშრიღე ღერწმის ღობეზე რაღაცა შავი აქანავდა და ალმაცერად არაფრისთქმლად ჩვენსკენ უხმოდ გადმოიხედა, თვლები ჰქონდა მობტყვიღე დანის წვეტებით.

ჰოდა, ფანჯარას განვეშორეთ ანაზღეულად,

თითქოს ოთახში ვუნაცვლებდით ადგილსამყოფელს
სკამებს და...

ასე ბინდში ჩუმად გობრალოლობდით.

* * *

ამ ფუტკარს თურმე მამამისის სახელი ჰქვია,
მამას კი ერქვა, ვიცი, ბაბუსი.
მათ ჯიშს და ჯილაგს დღეგრძელობა დაბედებია,
თაფლს აგროვებენ წვეთიწვეთ და
აზაგებენ პიტნის გემოთი.

ერთი სახლი დგას სოფლის გარეთ, ველების მიღმა,
იქ ისმის მათი მჭახვ ზუზუნი.

გაზაფხულზე კი მატარებლები ამერიკაში
გადიორბობენ ატმების და ვაშლების ბაღებს
და გადააქვთ ფუტკრების სკები.
მატარებლები მაჭანკლებს ჰგვანან
ყვაილებს შორის თავადერილებს.

გაზაფხულობით ფუტკრები სკებს
სოფელ-სოფელ დაატარებენ,
რომ ყვაილები დაარსულობონ
და არაფრიდან ჩნდება ხილი:
ვაშლი, ატამი ოქრორული.

ერთი ყლუპი წყალი

ყოველთვის როცა ავტობუსით პენაბილიდან
სანტარქანჯელოს ნაცნობი გზით მივმგზავრები
პეტრატაუტას შემდეგ მხედება ვიწრო სადგური
გამოფხავებულ ჯიბესავით მიტოვებული
ორმოცდაათი წელიწადი სრულდება უკვე
რაც ღიანდაგი აფრილია ამ ხროკ გზაზე.
აღრე კი, აღრე აქ დაქორღუნენ მატარებლები,
ჯერ რიმიინდან მოაფრტვევდნენ თევზის სიმყარაღეს
მერე კი უკანმობრუნებულთ, ღამეგამოვილით,
მოჰქონდათ ყველას მძაფრი სუნი და ოზმივარი.
ჰო, მამამემიც ამ მთებს შორის ეხეტებოდა
ჯერ ცხენით, მერე იმ სატვირთო მძიმე მანქანით,
რომელიც ღრმულებს გვერდს უქცევდა და ღვანდგარებდა.
მამა წვიმამი მატარებელს ელოდებოდა,
შინჩასულს უკვე სადგურზევე ეგებებოდნენ.
მე კი მგზავრობდი ავტობუსით და ფანჯრებიდან
გხედავდი სადგურს და სადგურთან სააირფარეშოს,
რომლის კედლებსაც გარს ეხვია ვაზის ფოთოლი,
იქვე მგზავრები ჩერდებოდნენ ყლუპი წყლისათვის.

და ერთხელ თურმე ნაშუადღევს,
ჰო, ნაშუადღევს,
მოულოდნელად ყრუ ბაქანზე ჩამოხტა კაცი,
შაგვერდმანი და თავშიშველი, იდვი და მშველი,
და საქმიანად ესაუბრა სადგურის უფროსს!
მერე გაირკვა, რომ ის კაცი პოეტი იყო
გვარად პაუნდი და იმ დილას გარინდებული
სანტა მარია დანტიკომი, ეკლესიაში
განმარტოებით იღვა დიდხანს თავაშვერილი
და შესტკეროდა ლუკა დელა რობის მარტო...
და ქანდაკებაც იღვა მღუმარედ.

ოქტომბერი

ის რომ პირველად ენახე დიდრონ მსხლებს აბრუნებდა,
ამზურებდა სხვა დასეტყველ ხილსაც ფუსფუსით,
მერე კი გოგრის თეთრი თესლი გაშალა ფაროიდ
ფანჯარა თუნუქს მოეფინა სველი მარცვლილი.
მკვებე ვაშლები გაახვია თივის ზვინულში,
აიღოები წაგავდა საფანტის გროვეს,
ნიადაგს მაგრად ჩასობოდა თავი კომბოსტო
რომელსაც იგი თავთხელ ნაცარს კოვზით აყრიდა.
ბოსტანი იყო ლაზარეთი, ის კი ექიმი
და რუსეთიდან ქარბობალა შემოიგრაგან
გააპო ცა და შეშლილიდით ფანჯრებს მისაკდა
წაშალა ფოთლის ქსოვილები, ფრინველთა ფრთები...
მას ელისეო ერქვა, იყო ოთხმოცდასულ მარტოდმარტო,
იქ ოქტომბერში როცა ქარი წამოუბერავს
ზედ ტრამიტებზე რაკარკუთი ცვივა კაკლები
და კრახანები ოთახებში დატყვევებულნი
სამზელოსკენ გზას წვალებით ვვლარ ეზინებენ.

* * *

ოქტომბრის ერთ დღეს სეირნობდნენ ისინი მშვიდად
მდინარის გასწვრივ ქვიშის ბილიკზე.
მათ ესაუბრა ზღვის შესახებ ვაჭარი ქალი -
თევზით ვაჭრობდა, დადილა დილოსიპედით,
მერე სამთავლა გაიკეთა, ამ სამთავლაით
ყუთებს ზიდავდა თევზითა და ყინულით სავსეს.
და თან ჰყვებოდა არხვინად ზღვის ახალ ამბებს
ხორცის მთები დგას ქვიშაზეო, იმეორებდა,
და ვეშაბებდა არ ასდებდა განსაცდელიო.
მათ კი, რიკოსა და ზაირას, ერთად მოარულთ,
ზღვა არ ენახათ, ზღვის ღვაფუნი არ გაგვრანათ
და ახლა, როცა მოიყარნენ ოთხმოცი წლისა,
რა გადაწყვეტეს რომ იცოდეთ? საქორწინო მოგზაურობა.
პეტრელა ვაივის მიღამოში სახლობდნენ მამის,
იქ, სადაც ხშირად უკვე ნაცად მეჯინიბეებს
ცხენები საღაღე გაუბობდნენ გააფთრებულნი -
მიწას ტორავდნენ, ფრუტუნებდნენ და ჭიხენებდნენ,
ღამით კი იღვა ახლადნაცხოზ პურის სურნელი,
და გააფთრებით ვარვარებდა მძლავრი ღუმელი.
რიკო დალაქად მუშაობდა, ვის აღარ ერეჭდა
- კაცებს და ქალებს, ცხვრებს და ვირებს და მათნაირებს
ზაირა სახლში ირვებოდა წყლით სავსე ჯამით,
ასუფთავებდა ეზო-კარის კუთხებს და კუნჭულს.

თარგმანი ანდრო ბუნიჩიძე

თარგმანი შესრულებულია შალა დიანასის აუკრედიის მხედვით

“აპარკორდი”, გუერასა და ფელინის მოთხრობა

ტონინო გუერამ მისი და ფელინის ბავშვობისა და ყმანვილობისდროინდელ საერთო მოგონებებზე დაფუძნებული გამოგონილი ისტორია გადმოიტანა ფურცელზე. გუერამ თავის თავზე რედაქტორის მოვალეობა იკისრა და გადამყვითა, რომ უფრო სამართლიანი იქნებოდა, თუკი არ გადაუხვევდა მატჩანეს ტრადიციას და არ მიიჩნევდა, რომ მეჭურვის წამკითხველი აუცილებლად ლიტერატურული ნაწარმოებით ტკბობას მოისურვებდა; პირიქით, მან მკითხველი უზარალო და ლამის გაუხათებელ ადამიანად ჩათვალა, ჩვეულებრივ კონომეცურებად. სწორედ აქედან გაჩნდა ეს სახალისო მოთხრობა, მეჭურვისთვის ტიპური ნაწარმოები, რომელიც არც “მე“-ა და არც “იგი”, არამედ უფრო “ჩვენ”; ეს სრულიად უცხო რამაა ლიტერატურული ტრადიციისთვის. საუბარია - თუკი საერთოდ შეიძლება ამ საკითხის დაყენება - მრავლობით რიცხვზე, ერთგვარ “ჩვენ“-ზე, რისი მეჭურვობითაც ავტორები (ტონინო გუერა და ფედერიკო ფელინი) თავიანთი ჯადოქრობის დემონსტრირებას ახდენენ და ხიბლავენ მკითხველს; და აი, ჩვენ მონმენი ცხდებით იმისა, თუ როგორ იბადება და ვითარდება ჩვენს თვალწინ ისტორია; როგორც ჩანს, იგი ჩვენი ყურადღებიდან და ჩვენი ინტერესიდან იბადება, შესაძლოა ჩვენი მესსიერებიდანაც. იქმნება შთაბეჭდილება, რომ ბავშვობა და სიმანვლიე ყველამ გუერასა და ფელინის “ქალაქში” გავატარეთ.

გუერა და ფელინი განაიარაღებენ მკითხველს და აიძულებენ, პირიქით, აუცილებელი, ბუნებრივი და საყო-

ველთაო-უნევერსალური ხედვით აღიჭურვოს და ერთადერთი შესაძლებელი ვერსია გაითვალისწინოს. გავგნებული მკითხველი (ყველა მკითხველი ხომ უბინოა და გამოუცდელი) მყისვე ყლაპავს სატყუარს და თავი ისე მოაქვს, თითქოს იცნობს ამ შესანიშნავ ადამიანებს და მათზე იმავე აზრისაა, რასაც თავად ეს გმირები ფიქრობენ თავის შესახებ.

რა იმალება “ამარკორდის” ანეკდოტებსა თუ სოფლურ-პროვინციულ კარიკატურებში? აქ არაა ისტორიები, აქ სიცარიელეა. გამოცანა - რომლის წინაშეც უკან იხევენ ისტორიული, მორალური და სოციალური განსჯები - რელიგიურობის უხეში, წარმართული შიშისტასია. ტრაგიკულში, რომელიც თითქმის ყოველთვის რელიგიურ ფენომენს წარმოადგენს, ძალზე ბევრია “სოფლური” და “გაუთლელი” სუბსტანცია. მისი “გრძნობათა აღზრდა” ამ მკითხველში გრძნობების შეშუპებად, შიშით მათი გამოვლინების წინაშე. მას ასე, თუკი ამ ადამიანის მსოფლმხედველობა არაა დამყარებული მოქმენებით მოვლენებით აღსავსე ყოველგვარი საიდუმლოზე, მაშინ ფელინიმ, სოციალური მოსაზრებების გამო, უნდა დაშალოს თავისი გრძნობები, ანუ მისტიფიკაციებს უნდა მიჰყოს ხელი. ამგვარად, ამ გრძნობას გამოყვლენებისთანავე ლავგავენ. მაინც რითი? სიცილით. სწორედ რომ სიცილით და არა იუმორით. ფელინი კომიკურისკენ ილტვის (და გუერა იძულებულია

დაეხმაროს მას), მაგრამ აქ კონველსური ხარხარი უნდა ვიგულისხმობთ. ესაა ნერვული, მეძავე ქალებისა და მახოხისტების სიცილი; ყოვლის განმარკველი, დამანგრეველი ხარხარი, რომელიც თავიდან შლის განსხვავებულობას, მაგრამ შედეგე კი ისევ აღადგენს მას. ესაა პათეტიკური თავდაცვის, ყინულოვანი სიცილი.

ამგვარად, სიცილის არანორმალური შეტევებით შეზავებული ტრაგიკული გრძნობა, რომელიც სიცარიელის მიღმა იმალება, მეტ-ნაკლებად კორექტულად გამოიყურება და თავის მხრივ, თავად ამ სიცილის ფსიქოლოგიურ ნაბალადევობას აქარწყლებს; ეს მეორე კორექცია იუმორის ჩარევით მიიღწევა. ბალთა შეკრულისა: ანივლიტასა და კარიკატურის (სხვათა შორის, ყალბს) სისარული შევეცქერთ (ასევე ყალბი სისარულია), ისევე, როგორც ეს ტრადიციისა და კეთილგონიერებას შეეფერება: სწორედ ეს გრძნობა უნდაოდა გამოენვიეთ ავტორებს.

საბოლოოდ ფელინი პირში ჩალაგამოვლებული რჩება: თავისი ქალაქის ცხოვრებით (გაზაფხულთან და გაზაფხულამდე), წერილი ბურჟუაზიიდან გამოსული წერილ-წერილი პერსონაჟებით, თავისი ცუროდენა ადამიანებით. პირადად მე (პროდიუსერი რომ ვყოფილიყავი) ამ მოთხრობის მიხედვით საერთოდ არ გადავალენებდი ვილმს. მე შემემინდებოდა გამეცოცხლებინა, აჩრდილთა სამყაროში გამოემეხმო ნეორეალისტური ან-

რამონი, პეინი, ლეონი, უოტი

ზონიო გუგია

აქრონიზმი, რომელშიც მუდამ ძაგატინის დევიზის მიხედვით უნდა გვეცხოვროს: ეს იქნება "ლატაკი შერევილები" თანამედროვე იმპოსტასში, სახელად "მეშლილი წვრილი ბურჟუაზია".

მაგრამ, როცა იცი, რომ ფილმის რეჟისორი ფელინი იქნება, აუცილებლად წარმოიდგენ ნაწარმოებს, რომელიც ამ მოთხრობიდან თუ რომინიდან გამაგია. ფელინი უკიდურეს ექსტრემიზმსაც კი არ მოერიდება, თავის პატარა ადამიანებს ვულგარულ მხედვებად გადაქცევს, სასტიკად გაულისამრევ, ინტელექტისგან დაცილილ, დაუნდობელ არსებებად.

ადამიანობის - რომელიც სრულად ატროფირებულია - ტოტალურ დევიციტის უხეშად შეითხზნილი მოთხრობა ტრაგიკული სანყისებისკენ მიჰყავს. ტრაგიკულისკენ მიბრუნება კი მართალია ირიბად, მაგრამ მინც მოგვეცემს სასუალებს, ჩვენი ჩახშობილი გრძნობები ყოფიერების კონკრეტულებს მივაყვართ.

ისა გავრჩება ვიკითხოთ: როგორ განხორციელდება ეს ეკრანიზაცია, რომელსაც ძალუმს პატარა პასტორალური სამყარო ფანტასტიურ ყოფიერებად გადაქცეოს? ამაზე პასუხის გაცემა არაა ძნელი: ფელინიმ იცის ფორმულა: რეალო-

პარდის ფურცლები

უკვე რამდენიმე თვე გავიდა მას შემდეგ, რაც მე რომში დავებრუნდი. ამდრ, რაღაც მოსაზრებების იდეო, "კაზანოვა" სცენარის კონტრაქტი დავარდვიე. და აი, ყველა აღგა ჩემი შეზვევლები ფელინის სამუშაო კაბინეტში, რომელიც იმხანად ეთ სისტინაზე, იმ სახლის სიახლოვეს მდებარეობდა, სადაც გოგოლმა "შკლადრი სულეტი" დაწერა. ჩვენი ერთ ძველ იდეას მიუებრუნდი. უკვე რახანია, ფედერიკოს ამ ფილმის შექმნა სურდა, მაგრამ რაღაც უცნაური მიზეზების გამო მუდამ თავს ანებებდა. იგი დაიწყოწველი იყო, რომ თვით

მოჯადოებული სიუჟეტი ეურჩებოდა ეკრანს. უკანასკნელად, დეკლარაციებიც კი გაშაზაღეს, მაგრამ უკვე ფელინი დაავადდა მძიმედ.

ახლა კი მან ვაღწევიტა, საქმე ბოლომდე მივევანა. მეტიც, უნდადა, პროიდუსისათვის ეს სურათი შეეთავაზებინა და არა "კაზანოვა", რომლის გადასაღებადც სტუდია "ნანერიტას" პაკვილიონებში თადარიგი ჰქონდათ დაჭერილი. ფელინის აღარ იზიდავდა კაზანოვას თავდასასაულები.

მოულოდნელად, კბილი ამტკივდა; ექიმის დაჭინებული მოთხოვნით ჩამბეზადა არცთუ რთული ქირურგიული ოპერაცია, რის შედეგადაც ღრძილების მძიმე დაავადება დამიდგინეს. ყოველივე ამან ფელინი ძლიერ შვაშფოთა. მან ირწმუნა, რომ ვიღაცის მიერ გათავალუშმა სცენარმა თავისი უკეთური ენერგია ჩემზე მოაგალო.

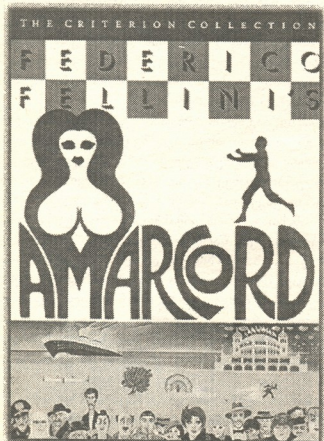
და აი, ზაფხულის ერთ საღამოს, შეზინდებულზე, ასე შევიდა საათისთვის, ჩვენი კვლავ შეუვადით ერთმანეთს მის კაბინეტში. ჩემს წინ საბეჭდი მანქანა დგას, საქაღალდეში სცენარის ძველი ვარიანტი დევს. ფელინის რაღაც ყავისფერი პლედი წაუხურავს და დივანზე მიწოლილა, თეთრი პერანგის საყელო შესხნია. ბინდუნში გაარჩე მხოლოდ მის თეთრ პერანგს და ხელს, რომელიც დრღადარო თითქოს სხეულს გამოერიდაო, პაერში დაეკვიდება, შემდეგ კი თავისკენ გასწევს და შეთხლებულ თმს თითების ბოლოებით შეეხება. დივანის სიახლოვეს მინიანი დაბალი მაგიდა დგას, მაგდაზე - ვარდებითი სასეს ლარაკი. ხანგამოშვებით მათ ფურცლები სწევდება და მაგდაზე ცვივა. ფელინისკენ რამდენჯერაც არ გავიხედე, იმდენჯერ უნაზუმი ფურცლებს დავლანდე. განსაკუთრებით ერთი თეთრი ვარდი კარგავდა ფურცლებს. მათავან პაერში თითქოს რაღაცნაირი თეთრი ნაკვალევიც კი ჩრებოლა.

უკვე, ფედერიკო გაწმუდა. ბეჭდვას თავი ვანებე. მუშაობისას სხვა დროსც შევკოვებულავართ, ამ პაუზას კი რაღაც უჩვეულო სიახლის განცდა ახლდა.

ფედერიკო დგება და მე დამაშე... ზის აბოლოვან ჩამქმბის. ერთხანს ასე იდგა მოძოვი "შკლადრი სულეტი". მეც დიახნარა, რამდენიმე ჩამოცვენილი ფურცელი აიღო, მოშაბოლოვდა და ჩერჩულით მოთხრა: საერიოდაც, უმჯობესი იქნება, ამ სცენარს შემდგომ, მოგვანადგინო, როგორც სხვა დროს თუ მიეხვდავით.

ფელინი ცალი ხელით ხსნის საქაღალდეს, რომელშიც ძველი ვარიანტი ეგულვდა, მეორეთი კი მის სიღრმეს საგულდაგალოდ ყრის ვარდის ფურცლებს; შემდეგ საქაღალდეს ინახავს ბიუროს ვვლავლ ქვედა უჯრანში, სადაც უწესრიგოდ ყრია ძველისძველი თოჯინები.

ფილმის სახელწოდებისა და სიუჟეტის შესახებ სიტყვაც რომ არ დამცენია, მკითხველმა დიდხსლოუნად მომიტყვის

ბა უნდა განვიხილოთ როგორც წარმოდგენელი და აღუწერელი; ვიპოვით მასში ნაწილი, ელემენტტი, ფორმა, ასპექტი; ისე ვწნათ, რომ რეალობის ეს "წარმომადგენელი" მაქსიმალურად დაუახლოვდეს ზოგად კონცეფციას - საზოგადოებრივ, და შესაბამისად, პირობით კონცეფციას; ყოფიერების ამ მონაკვეთზე, რომელიც შეზღუდული და ასევე პირობითია, სემანტიკური გაფართოება უნდა მოვახდინოთ და ეს ყველაფერი გადამტეხვის, ზღვარგადასულიობისა და უსაზღვრობის ხერხებით უნდა გაფორმდეს, წარმოუდგეს მაცურებელს, რომელიც:

ა) აღელვებულია, გამომწვევლობითი ხერხების ასეთი უსაზღვროების შემყურე და ბ) აღიარებს მათ საყოველღეო ღირებულებას.

თარგმნა მამბი ლორიამ

(ის ზომ მანც შეიქმნა).
იმ დროიან მოკიდებული,
მისი მეც მუშინა. გვიციც-
ბით, ფელინიმ რომ კლავ დაბი-
რეკის და მითხრას, მოდი ერთი,
ეს სცენარი სათანადო კონდიცი-
ამდე მნივეყანოთ, მხოლოდ
განგების მოიმედ ვეჩნება.

ქმეჭავიტი მოთაბაშინი

ერთობლივი მუშაობისას ან-
ტონიონი და მე ძალზე ხშირად,
ისე, თავის შესაქვევად, ვიგონებ-
დით სხვადასხვანაირ თამაშებს
და თავიებურ მინიშეობებე-
საც ვმართავდით ზოლმე.

ასე მაგალითად, "ფაფურა-
ზე" მუშაობის დროს დაჭმუნვნილ
ქალაქის ვაძრევალებდით და
მოზორებით, დივანზე ან მაგიდაზე მდგარ საფერფლეში ვისრ-
ფდით. მოგებულ, ცხადია, ის იყო, ვინც ქალაქლის ბურთულას სა-
ფერფლეში მეტჯერ ჩაავდებდა. როგორც სხვა ნებისმიერი თამა-
შის დროს, ამჯერადაც, იწყებდა კინკლაობა, რაც ზოგჯერ
ჩნებოდაც კი გადაიდობა; ყოველი ჩვენგანი მეორეს წესების დარ-
ღვევას აბრალდებდა.

"ღამის" სცენარზე მუშაობისას სიუჟეტისთვის აუცილებელი
არანაირი საინტერესო იდეა არ აღმოგვანდა, ან უფრო სწორი
იქნება, თუ ვიტყვით, რომ ადრე მოწინებელი სცენარი აღარ
მოგვეწერია. სასწრაფოდ იყო რაღაც მოსაფიქრებელი. ამ დროს
პროდუსერი გახურებულ მზადებაში იყო - მსახიობებთან კონტ-
რაქტებს დებდა, გადამღები ჯგუფის წევრებს აგროვებდა. ჩვენ
კი, ქვეყნობებისგან ცხრაკლოტულით განრიდებულვები, ახალი
თამაშის სიფიფე ვეკვირდა. მოვილი ამ წნის მანძილზე ძირითადად
განიერ დერფუნში მარმარილოს იატაკზე ვისხედით. მოითითო
ფონში, ვაკეველი შუალედების გამოშვებით, ათიდე სანტი-
მეტრის, სივანის მარმარილოსეც ირითი ზოლები იყო ჩართული.
თამაშის პირობა ასეთი იყო: ბრტყელი კენჭი მარმარილოს იატ-
აკზე ისე უნდა გაგვესრიალებინა, რომ მოწინააღმდეგის ქვაბდ
რაც შეიძლება ახლოს მიეღწია და თანაც ათსანტიმეტრიანი მუ-
ქი ზოლის შივნიტაც აღმოჩენილიყო. ყოველი წარმატებული
ცდისას, როცა კენჭი მუქ ზოლში მოექცეოდა, ზუსტ გაზომვებს
ვიწყებდით; მკაცრად გამოწმებით მის ადგილმდებარეობას, ვი-
ანიდან საკმარე ხშირად ნაპირით ნებადართულ ათსანტიმეტრი-
ანი სივრცის ფარგლებს ვაღსრულებდით ზოლმე. წესით და რიგით
კი კენჭი ზუსტად მუქი ზოლის შუაში უნდა გაჩერებულიყო. ამ
დროს პროდუსერი სცენარს ელოდა და ჩვენც ვპირდებოდით,
რომ დიდებულად გადაკეთებულ საბოლოო ვარიანტს წუთი წუთ-
ზე ჩაუბარებდით. აქტიორები ითხოვდნენ, მათთვის ზოლის და
ბოლოს ის მანიც განმარტაოთ, თუ რომელ ეპიზოდში მოუწევდათ
გადაღება. სამეურნეო მუშაკები სცენარს ხარღთადრიცვის შე-
საღვევად ითხოვდნენ. გაურკვევლობის პნელ საუფლოში დანიჭ-
მულ პროდუსერს ანტონიონიმ იმედის პირველი სხეივი იმით ჩა-
უსახა, რომ მოულოდნელად გაჩუცხადა, ფილმს მიღანში ვიდე-
ბო.

დღეები დღეებს მიხედვს, ჩვენ კი მარმარილოს იატაკზე
ბრტყელი კენჭებს ვასრიალებდით და ვასრიალებდით. თამაშმა იმდენად
გაგვიტაცა, რომ მისი ფილმში ჩართვა გადავწყვიტეთ. ამ ეპიზოდ-
ის წერა დავიწყეთ, სხვა დანარჩენი კი ძალზე იოლად, სულ
რამდენიმე დღეში მოვაკეთებინა. ანტონიონი სასწრაფოდ გაემგ-
ზავრა მიღანს, სადაც მას გადამღები ჯგუფი უკვე სრულ მზად-
ყოფნაში დახვდა.

"დამახსოვრებელი" ყაზა

ნეაპოლი ჩემთვის ყოველთვის მნივლად ამოსახსნელი გამოცა-
ნების ქალაქი იყო. სამავიეროდ, დე სიკა გრძნობდა მშობლიურ
ქალაქში თავს ისე, როგორც თევზი წყალში. ერთხელ ფილმის
("ქარწინება იტალიურად") ნატურის შესარჩევად ნეაპოლში
ერთად მოვივარდა ჩასვლა. დე სიკა მუქუნება: "მოდი, ცოცხა ხანს
ამ ბარში დახვდები. აქ შეიძლება ისეთი რამ მოხდეს, რაც ნეაპო-
ლელებს უფრო მეტად შეგავყვარებს".

ბარი მოედანზე, ვაგ ზლის პირდაპირ გაუხსნათ. მაგიდას მი-
ვუსხედით და გაგაბოლეთ. ის-ის იყო შეკვეთის მიცემა დავაკა-
რეთ, რომ ამ დროს ბარში შემოსულმა ორმა ახალგაზრდამ ბარ-
მენს კარის ზღურბლიდანვე ოთხი ყავა შეუკვეთა, ოღონდ ეს
ძალზე უცნაურად გაკეთდა: "ოთხი ყავა! ორს ვსვამთ, ორს ვი-
მასხორებთ!" ამასთან, "ორს ვიმასხორებთ" გარკვევით და
ღამის დამარტყლვით იქნა წარმოთქმული, რათა რაიმე გაუკვე-
რობა არ გამოიწვია. ახალგაზრდები დახლთან მივიდნენ, თითო-
თითო ფიჯინაი ყავა შესვს, ოთხისა გადაიხადეს და წავიდნენ.

ცხადია, დე სიკას მამიწე ვკითხე, რას ნიშნავდა გადახდილი,
მაგრამ დაუღვევლი ირთი ყავა. "შენთვის იჯექი, ცველაფერს თვი-
თონ მიხვდები" - უსიტყვოდ მანიშნა მან. ხალხს შემოიღოდა
და გაიღოდა. თანაც უმრავლესობა არაფრით არ გამოირჩეოდა:
შუქვითადა, დაღვევდა, წაიხეხებოდა და მიდიოდა.

მაგრამ აი, ბარში ძალზე უბრალოდ ჩაცმული სენიორა შემო-
დის და ბარმენს ეუბნება: "სამი ყავა! ერთი - მე, ორს კი ვიმასხო-
რებო!" ქალი ერთ ყავას სვამს, სივანის იხდის და თავისი გზით მი-
დის. ცნობისწადილი არ მასვენებს და კვლავ ცეცდობს, რაიმე
ავიყო. მაგრამ დე სიკას ფიქრადაც არ მოხდის, "გამეხსნას". მე-
ტიც, ახლა თითონ დგება და ბარმენს მიმართავს: "სუთი ყავა!
ორს ვსვამთ, სამს ვიმასხორებო!"

ამასობაში შუადღემ მოატანა. ფართოდ გაღებულ კარებში
მოჩანს ვაგ ზლისწინა მოედანი, რომელიც სულ უფრო და უფრო
ინთქმება მზის აღმერხში, სულ უფრო და უფრო ემსგავსება უც-
არიელ უდაბნოს. და უცებ, ამ თვალისმომჭერელ სინათლეში ჩნდ-
ება ჩრდილი. იგი ნელა მოძრაობს, თანდათან სულ უფრო მკვერი
ხდება: კარის იღბოში დგას მათხოვარი. რაღაც გაზნითელი წინ-
საფარი შემოუკრავს, ფეხები ბიარამპერალ კემში გაუყვია. ჩემი
აქ უფროსი ვინმე ან ვგავდიზნაირო, ცოტათი მორჯებე ვაგებდა,
მერე ნელთი ამოხზურით, ძლებს გასაკონანდ, პირიღებით იყ-
ნითხავს: "რაიმე ზომ არ არის დამახსოვრებული?" "ზო, არის, არ-
ის..." - სთავად უპასუხებს ბარმენი.

მათხოვარი დახლთან მიდის. უზომო ბუნდინებისგან არ იც-
ვის ხელებს რა მოუხერხოს, უცნაურად იქნეს აქეთ-იქით. დგას
და მის კუთვნილ ყავას წრუტავს.

ფილმის მსახიობები: ანტონიონი და მარგა

შარშან ზაფხულს იაპონიის ეკრანებზე ბერნარდო ბერტოლუის ფილმი გამოვიდა და რეჟისორს პრემიერაზე ჩასვლა მიუხდა. ერთ მშვენიერ დღეს ბერტოლუი ელექტრომატარებით ზღისპირეთს გაემგზავრა. იქ, კამაკურაში, სურდა მოეწარმებინა ქალბატონი კავაკიტა, რომელსაც იერონიმუს კინოფესტივალებზე ხშირად ხვდებოდა ხოლმე, მთავარი კი მანც დიდი რეჟისორის, ოქუს, საფლავზე გასვლის სურვილი იყო.

ქალბატონ კავაკიტას სააგარაკო სახლში ხანმოკლე დასვენების შემდეგ, სტუმარ-მასპინძელი ფეხით გაეშურა სოფლის განაპირას, ბორცვზე შეუენილი სასაფლაოსკენ. ამწვენიერი ბორცვი მთლიანად საფლავის უსწორმასწორო ფილებით იყო მოკირწყლული. ზოგიერთი ქვა მიწიდან ვიწრო პარალელუბადად ამოჩნდილიყო. ბერტოლუი ღრუბლებს სამარეებს წყალს აკურებდნენ, ამ პაპანაქება სიცხეში გაკარგებული ქვების ქვეშ მყოლიათი თითქოს წყურვილს უკლავდნენ. მეუღლის საფლავთან, ქალბატონი კავაკიტაც შეჩერდა. ქალს ეუხერხულა, სტუმარი მდგარიყო და დალოდებოდა, სანამ თითონ ქვის მორწყვით იქნებოდა გართული. ამიტომაც იქითკენ მიუთითა, სადაც ოქუს სამარე ეკუთვნოდა.

ბერნარდომ აურაცხელი საფლავის ქვით მოფენილ მწვერ ბორცვს გახედა, შემდეგ კი დაბნეული მზერა მიამყრო ქალბატონ კავაკიტას. მან მაშინვე დაამშვიდა: "მისი განსასვენებლის პოვნა იოლია, თქვენ თითონ ნახავთ, იქ არაფერია". ასეთი დაზუსტებით გულმიცემული ბერტოლუი ნაწვერებზე მიმართულებით წავიდა და ძებნას შეუდგა. ეძებდა, ეძებდა, მაგრამ ვერანაირი უეპიტაფიო საფლავი ვერ აიოვა. ამასობაში ქალბატონ კავაკიტას რიტუალი დაესრულებინა. იგი ნირწამხდარ ბერნარდოსთან მივიდა და დაუყვავა: "როგორ ყოჩაღი ხართ, ხომ ხედავთ, მანც თქვენ მიაკლიეთ". და ქალი ხელით შეეხო კუბის ფორმის მარმარილოს ქვას, რომელზედაც რაღაცნაირად ჩახლართული იეროგლიფი იყო გამოხატული. "კი მაგრამ აჰ, ხომ ხედავთ, იეროგლიფია!" - თქვა ბერნარდომ.

"სწორედაც რომ ასეა, - მიუგო ქალბატონმა კავაკიტამ - ეს ძეჩის სისტემის სიტყვაა, წარმოითქმის იგი, როგორც "მუ", და აღნიშნავს "არაფერს"... სიცარიელეს... მე ხომ გითხარით: იქ "არაფერია" -მეთქი".

თარგმანი: მ. მამყორიძე

კარსმომდგარი არაჰიბიენური ბედნიერება

გიკვლევდა ნესტიან თავისუფლებამზი გზას ენადაშნითული, შერცხვენილი, მონუსხული და სულგაყინული ზარღრა, იგივე ვიტორ ნაზრადე. ნესტიან, სუსხიან, არასტუმართმოყვარე თავისუფლებას კი ჯიუტად არ სურდა ბედისწერიდან ამოვარდნილი, უადგილო, უსამშობლო, უნთქსაო, უმოყვარო და უმგებლო კაცის თავის წიაღში მიღება, მისი შეცვლლება და დაბნელება. ავიკავებული ავი ექიერივით, უტიფარ ქარად შემოუბარავდა ხოლმე სუსხიანი თავისუფლება მოხედურს, ლიად დარჩენილ მის ბაგეებში შემორმას ლამობდა და როცა აბას ახენიებდა, გაგულესებული, უაზროთავლენას.

ბა საიქიოს ბოროტი ჩიტვით უკორტნიდა და მანათლენას. ვიტორ ნაზრადე თავისას ექირობდა და არ იცოდა სად წასულიყო, ვისთვის მიემართა, რადგან სულგაყიდულად აღარ მყავდა არავინ და არ გააჩნდა ქვეყნად არაფერი გაყიდული სულის, განთავისუფლების ცნობის და 25 მანეთის გარდა. მოუხედავად გამოუბარავი მდგომარეობისა, ან იქნებ სწორად ამიტომაც, ზარღრა თავს დაჯერებულად გერბობდა და ამდენი წნის ნანატრი თავისუფლება სურდა მოვლენოდა არა ნესტიან ქარად, ჩაბნელებულ ქუჩად, არა სინდელში მთითარეშე, ურჩ მანქანებად, ბინურს წყლის წვეთებს რომ აფრქვევდნენ გუბებში გაშლივინებისას, არამედ სითბოდ, ჭყრად, სასმელად, საჭმელად და ტიტველ ქალად.

- მე გაიძულე შენ შეგვებო სითბოდ და ჭყრად, - ეუბნებოდა იგი მტრულად შემართულ თავისუფლებას და მუშტს უდერებდა მას, - სხამელად, საჭმელად და ტიტველ ქალად! გაიძულე! გაიძულე! გაიძულე! რადაც არ უნდა დამიხედავ!!!

- ვერ მიიძულე ვერ მიიძულე - პასუხობდა სისინით თავისუფლება და თავისი გათოშოლი თითებით გარყვნილად უწევდა თმს.

- გაიძულე, ოლონ ჯერ რეზინის ჩაქურს ვიყიდი, უტიდობის შემთხვევისათვის! ჯერ ვიყიდი რეზინის ჩაქურს, შემდეგ კი გაიძულე! გაიძულე! - ჯიუტად იმეორებდა ვიტორი.

გზას იგი ქალაქის ცენტრისაკენ, ანუ უშმაკის ბუნაგისკენ მიყვარდა და ზარღრაც მიყვებოდა გზის მიერ შემოთავაზებულ დამლუბველ მარშრუტს, გზაც ხომ თავისუფლების ნაწილი იყო და ნაწით არც მისი ნდობა შეიძლებოდა, მაგრამ არა ზარღრასთვის - არა, რადგან ამიერიდან ყოველი მისი გზა ჯოჯოხეთისკენ, მოუსავლეთში მიემართებოდა.

- ჯოჯოხეთში შევხვდებით! - სისინება ქარი.
- ჯოჯოხეთში შევხვდებით! - სისინებდნენ ხეები.
- ჯოჯოხეთში შევხვდებით! - სისინებდნენ ბუჩქები.
- შევხვდებით! შევხვდებით! შევხვდებით! - სისინება მიდამო.

რკინიგზის ვაგზალი და მასთან მიმდებარე, ვრცელი ტერიტორია ხალხით იყო სავსე. ისინი მწერებოთი ირეოდნენ იქ და რაღაცას თავისას ფუსფუსებდნენ. ვიტორი ჯერ ბაზრობაზე შევიდა და როგებს დაუყვა. მის მჭერას უნებურად მიიპყრობდა ხოლმე დაბლებზე გამოტანილი და დახვავებული უცხო საქონელი,

მ. მამყორის ფოტოს სათავეზე, 2000 წ. წ. მამყორი

მაგრამ ის მაინც თავისას ეძებდა - რეზინის ჩაქვს. ბოლოს როგორც იქნა, რკინეულობის განყოფილებაში იპოვა და 4 მანეთად შეიძინა კარგი, მძიმე, ხისტარიაში რეზინის ჩაქუჩი. მან იგი ხელში შეათავაშა, ქამარში გაიარჭო, პიჯაკის კალთით სათაფლად დაფარა და თავისი უთავბოლო გზა გააგრძელა.

ვიქტორი შორიდან უძქერად მქცათა ჯგუფს და მათში თავისთვის საცოლეს ეძებდა. ვაგზლის მქცავეები ქალაქში ყველაზე იაფფასიანებად ითვლებოდნენ, თუმცა ისინიც ასაკის, გარეგნობის და შესაბამისად, ფასების თანხმად, ცალ-ცალკე, პატარ-პატარა ჯგუფებოდ იყვნენ დაყოფილნი. იყვნენ მათ შორის ისეთები, რომელთაც, ალბათ არათუ ნორმალური დამაინი, არამედ ყველაზე უფრო ხურუმანიანი მაიმუნიც არ გაეკარებოდა, მაგრამ იყვნენ საკმაოდ სასიამოვნო გარეგნობისა, რომლებიც შეუდარებელი ძვირნი ღირდნენ. ერთი სიტყვით, ბოხნი იყვნენ დაახლოებით სამი ძირითადი კატეგორიისა - მეტნაკლებად ნორმალურები, ნახევრად ბანძები და ბანძები. ვიქტორი ჯერ შედარებით ნორმალურთა ჯგუფს მიუახლოვდა და ფასები იკითხა:

- გამარჯობათ გოგოებო! - მისხალმა ის მქცავეს.
 - გაემარჯოს! - მიუცას მათ.
 - რომელია თქვენში გასათხოვარი?! -
 - ყველანი გასათხოვრები ვართ, - გასცა პასუხი ერთ-ერთმა და ღიმილით გადახედდა დანარჩენებს.
- ისინი არ იყვნენ ჩვეულის ამგვარ მიმართვის. გამოცოცხლდნენ.
- მე რომელი გამოწყვებით ცოლად? -
 - გოგოებმა ერთმანეთს გადახედეს და გაიცინეს.
 - რომელსაც შენ ხელს დაადებ, - უპასუხა ერთ-ერთმა.

- მერე ცუდები ხართ?! - ღიმილითვე გაუსწორა თვალი ვიქტორმა თავის მოსაუბრეს და თან ახლოს მდგომ, ცოტათი მორცხვ და ცოტათი ღამაშ ცუტარუმელას ხელი ნაბახანა დაუჭრა. ცუტარუმელამ თავი დაიქვიჩინა, უფრო სწორად კი ძუძუ დაიძვირნა.

- უ-უ-უ ჯერ დადე! - დაიფხურვანა ცუტარუმელამ მორცხვად, - ამას უფურე ერთი! და ვიქტორის ალერსით უბიძგა.

არიან ადამიანები, რომლებიც მიუხედავად თავიანთი ურცხვი პროფესიისა, ბუნებრივად არიან მორცხვი, ისევე როგორც ზოგჯერ უსათნოესი პროფესიის ადამიანები არიან აშკარად ურცხვი. რატომ ხდება ასე - აღბათ იძიოდა, რომ ბუნებში წესრიგთან ერთად უწესრიგობაც სუფევს, ხანგინე კი არ არიან ყოველთვის სამართლიანად განლაგებული.

- რამდენი დავდო ჩემო ცუტარუმელავ? - კითხა ვიქტორმა.

- ერთი საათი ოცი მანეთი! - იყო სხარტი პასუხი. ვიქტორმა კისერი მოიჭიბა - ძვირი!
- სულაც არა, - იყო მოხდენილი და ალბათ დაზეპირებული პასუხი, როგორც ჩანს ვიქტორმა ხშირად ძვირადღებულ ფასებს და ბოზეხასაც კომერციული ჰქონდათ მოზღვდენი პასუხი - "სულაც არა!"
- გადავიხდი ოცს, ოღონდ მე შენ დილაზე მჭირდები, - უთხრა ვიქტორმა ცუტარუმელას და კიდევ ერთხელ ნაბახანა ნაღივით მკვირვ ძუძუზე ხელი.

- ა-ა-რა შენი ძვირბეჭედი? - იუარა ცუტარუმელამ - დილაზე 50 დავიხდი, - კიდევ ერთხელ დაიძვირნა ძუძუ და გვერდზე გასტა.
- მე სულ 21 მანეთი მაქვს, ოცს შენ მოგცემ, მანეთი მე დამარჩება.

- ა-ა-რა შენ შემოგველვე! -
- მაშინ შენ ნამოდი, - შესთავაზა ვიქტორმა მეორეს, მინისტრებსა გადასახველის შემალღებულ ზღუდვებზე მჯდომ ნაცრისფერებში გამოწყობილ, ასაკით ცოტათი უფროსს, მგლისოვალა მქცავს და ხელი გაიშვირა მისკენ, თუმცა ხელის ძუძუზე ნაველება ვერ შეედა. ეს სერიოზული ჩანდა - მგლისოვალა.
- ჩვენ ჩვენი ფასი გვაქვს, თუ გეძვირება, მაშინ სხვებ-

თან მიდი - ურჩია მგლისოვალა. აქ ვიქტორმა დასვა ცოტა არამართებული, რიყი შეკითხვა, რომ იტყვიან ჩაიჭრა და შედეგიც მაშინვე იცნობა:

- აბა, რომლები არიან იაფები? -
- გოგოებმა სიცოლით და კისკისით დაუწყეს მითითება ისეთებზე, რომელნიც შესაძლოა არც იყვნენ ალბათ მეძავეები, რადგან მათკენ მართლა არ გაიხედვდა არცერთი ხურუმანიანი მაიმუნი და თუ მათ მანაც ვიღაც ვაგზებოდა, ეს უკვე, ალბათ, იყო უტყუარი მინიაკულური ამბავი. ხომ არსებობენ პათოლოგიური ადამიანები, რომლებსაც ნორმალურ ქალთან სექსს, მძორთან სექსი ურჩევნიათ. ჰოდა ის მძორიც იყო იქ და თავის კლიენტს ელოდებოდა. გოგოებმა არ ცნრებოდნენ, თითქმის იმგვარდნენ და რირგობით სთავაზობდნენ ვიქტორს ყველაზე იაფიანებს.

- აი ეს კი უფასოდვე მოგცემს, - მითითა ვიქტორს ცუტარუმელამ, ვიქტორისდაჭარბად შემთხვევით აქვე მიმავალ ჰერმეჯლავედზე.

- ბანჯგულავეთურო მოდი აქ! - დაუძახა მან ჰერმეჯლავედზე.

ბანჯგულავეთურო - ასე ერქვა ჰერმეჯლავედს, მას ზურგზე დიდი პოლიეთილენის ტომარა ეკარა, რომელიც პლასტმასის ბოლოებით იყო სავსე. ჰერმეჯლავედი ამ ბოლოებს ვაგზოს ტერიტორიაზე აგროვებდა, მერე აბრუნებდა და ამით ცხოვრობდა. საოცარია, მაგრამ მას პროსტიტუციონიდანაც ჰქონდა მცირედი შემოსავალი. ალბათ ეთერო ბანჯგოვლისა მენიგატი გადამატანა, ან შესაძლოა დავიღიბოს მსუბუქ სტადიაში იყო, ან კიდევ რაღაც, იმტომ, რომ ჩანდა, აშკარად ჩანდა მასში გონებრივი სიჩლუნვის ნიშნები. ეთერის ჰქონდა კაცისებური თავი ხშირი ქალარაშერული წვერ-ულვაში და ქალისებური ტანი ქალსებური და თვებოვით. ის იყო ძალიან კოულდი (თანდაყოლილი სიკოჭლით კოჭლი), ცუცვა კაცის ძველი პიჯაკი და ლაქებიანი, გახვრეტილი შარვალი - ბინძური ძონქები.

გოგოები ბანჯგულავეთურს უბოროტად ეტყურებოდნენ, თითოთი ვიქტორზე მიუთითებდნენ, ეკითხებოდნენ ცოლად თუ გაცემები. ეთერო იმშუშებოდა და თანხმობის ნიშნად მოერცხვად უკრავდა კვერს, თან ალურსიან მზერას აპარებდა სასიძობსავე უნდობლად. გოგოებს ეს აკისკისებდათ და არც ვიქტორს აბრაზებდა სხვათა შორის.

- ნამოხედი?! ნამოხედი?! გვიყვარა ეთერი?! - ეკითხებოდა მას ვიქტორი თანარაშობითა და ღიმილით.
- ეთერი პასუხობდა: - ჰო-ო-ო!
- მისცემ უფასოდ ეთო? - კისკისით ეტყურებოდნენ გოგოები.

- უფუასოდ? არა-ა-ა -
 - მაშ რამდენათა - მის კილოკავზე უქცევდა ვიქტორი, - მაშ რამდენათა!
 - ხუთ მანეთათა ხუთ მანეთათა -
 მერე ვიქტორმა სავედომზე მოუთათუნა ბანჯეგვალეთერის ხელი, კარგი გოგო იყო უფრო, თავი დაუკრა ბოზებს და სხვებს, უფრო ხაზიანებს მიუბრუნდა.

აღმოჩნდა, რომ ამ სუსხიან საღამოს სითბოს, ჭერის, სასმელ-საჭმელის და ტიტველა ქალის ყიდვა თურმე პრობლემატური ყოფილა. არ ყოფილა საქაირის 21 მანეთი ამქვეყნიურ ბედნიერებს საყვალად. ბოზები თავისას აიბოკდნენ, ზარღინას კი არ გააჩნდა ქვეყნად არაფერი გაყიდული სულის, განთავისუფლების ცნობის, 21 მანეთის და ახლად ნაყიდი რეზინის ჩაქუჩის გარდა.

ზარღინა დაფიქრდა. ის მოულოდნელად იმ ხასიათზე დადგა, როცა დაბნაინი განძნობას იწყებს. მან პირი მომუნა, ქაშაური გარჭობილ საქაბლად მიმეო რეზინის ჩაქუჩის ხს ტარს თითები მოუჭირა და ის იყო ცხოვრებისათვის წარბეჭეტილი უნდა შეეხედა, რომ მოულოდნელად მისკენ მიმართული დაძირგუნული ყურადღება იგრძნო, მოჭრიალდა და გაოგნდა.

მის წინაშე, პირდაპირ შუა ქუჩაში, დიდი, ბრგე, თავისთავში ღრმად დაჯერებული, კანცხანვარა ეშმაკი იდგა. სწორედ ისეთი, როგორიც მას ხატვენი ბალნაინი, ტლანქიქიანი, შვადინვა და რქისანი, თანაც რაღაცნაირად გამორჩეული, ელტარული, არარიგითი ეშმაკი, არამედ არისტოკრატი და ჯენტლმენი ფოჯორებისა. მარჯვენა ხელში მას ეყრა უფადლო ნიშში ხელოვნებისა - საბჭოთა კვებისი, ხოლო მარცხენაში მოკრძალების ღირსი, იდუმალებით მოცულ, გიპრის უცხო მარცხისას ატარებდა.

- შა-შა-შა-შა-შააა!!! - გადახიარება ეშმაკმა, - მე ლორმენი ვარ შენი მოძღვარი, შა-შა-შა-შა-შააა!!! აბა წამოდი წამო! წამოდი! გაიტაცასეთი ჩათხლებლს შორის!!!
 ვიქტორი მონუსხულივით აედგინა ლორმენს, მას ის მხოლოდ სატენცავალი ჰყავდა ნანახი სულისწყიდველი ზედაშედეგისა და ცინის უფროსის სახით და ახლა, ამდენ ხალხში, ვაგზლის გახასხანებულ მოედანზე ასე აშკარად აბსოლუტში მისმა ხილვამ ელდა ჰკრა და თავზარი დასვა.

- ქორწინება გადაგიწყვეტა შვილო ჩემო, ოჯახის შექმნა განვიკრძაბავს? - ღიმილით გაუყარა ხელშეკლავი ლორმენმა ზარღინას.

- დიას უწმინდური მამაო, ოღონდ ხანმოკლე, მოკლევადიანი. -

- ხა-ხა-ხა - გულლიად გაიცინა ლორმენმა - მერედა ამას აბა რა სჯობს, რაც შეეხება ქორწინების ხანმოკლეობას, ეს შენ შვილო ჩემო ნუ შეგატყუნებს. განა ყველაფერი წარმატალი არ არის ამ ქვეყნად, და ან არის საერთოდ რაიმე ჩვენი წვადების გარდა მუდმივი? ყველაფერი წარმატალია და ხანმოკლეც ცოცხალი არსება ხომ დალბადებსაც ვერ ასწრებს, როგვსაც უკვე იწყებს სიკვდილს! შენ გერ კიდევ ბევრი არ გაქვს გასარკვევი ჩემი ბიჭუნო!

ზარღინა და მისი მოძღვარი პირდაპირ ბოზების "სტაინკაზე" დატასაობდნენ ხელკავაყარილი და დარბაისულურად მასლაობდნენ. ლორმენი აშმაგად მხოლოდ თავისი მორჩილისთვის იყო აბსოლუტში, ხოლო იქმეფმეჭერებოლება ბრბოს კარგადმოვლილი ორმოცდაათიოდ წლის, წარმოსადგენი ჯენტლმენის სახით ევლინებოდა - ჯენტლმენისა, რომელსაც ოდნავ ეტყობოდა, რომ დაღუპული ჰქონდა ცოტაოდენი ღვირი, ის ხავერდოვანად ლაპარაკობდა, ლაპარაკობდა, ლაპარაკობდა.

- მშვენიერი მარგალიტები, ზღვის ლოკოკინათა სხეულში რომ ყალიბდებიან, სინამდვილეში ავადმყოფობაა მათი. ეს ავადმყოფობა ცდილობს გაფართოვდეს და მთელს ლოკოკინას მოეღოს, ლოკოკინა კი თავის მხრივ ავიწროებს და ზღუდავს ავადმყოფობას, ამიტომ გამოადის მარგალიტი ასეთი მკვრივი, ასეთი ლამაზი, ასეთი იდუმალებით მოცული, მასში ხომ ამდენი განცდაა. ეს

საბრლო ლოკოკინას ტკივილის და განცდებიან - ლოკოკინისა, რომელც თავის უწილობეს მარგალიტად აქცევს, ინახავს თავის სხეულში და მხოლოდ მაშინ, როცა საკუთარ თავს დაიმარტოვებებს, წვება ზღვის ფსკრზე, ხსნის თავის წივარს და ტკბება მარგალიტად ქცეული საკუთარი ტკივილების სილამაზის ცქერით.

მხოლოდ ეშმაკზე უწყის მარგალიტად ქცეული, სათუთად შენახული ტკივილის ჭეშმარიტი და და ამიტომაც მზაკვერულად და მალვით ტკივილს უწრგავს ის თავის რჩეულთ, რათა შემდეგ ჯოჯოხეთში მათი მისვლისას, ბანჯეგვლიანი ხელით უწმეად პირი გაუღოს და შიგნეულიდან გაღისფანცალით ამოუღვივოს ერთ წვეთ ცრემლად ქცეული ტანჯვის, წვალების, ბოლოს და უწმედების პატიოსანი მარცვალი. ძვირფასი საჩუქარი მშრანებულთათვის, მშრანებულთა მშრანებულთათვის და მშრანებულთა მშრანებულთა მშრანებულთათვის მუდმივი საჩუქარი მშრანებულთათვის, რამეთუ ბორცვებს საზღვარი არ აქვს ამ ქვეყნად, ისევე, როგორც მშრანებულთა მშრანებულობას უკუნითი უწყისსამდე!

ესენი იშვიათად დაყვებიან ბინაში კლიენტს, რადგან ამ საბრლოებმა არ იციან, რომ მათი ფანჯრიდან გადაზოგდება, მათივე სახლიდან განცლებით უფრო ადვილია, ვიდრე საკუთარი სახლის ფანჯრიდან. ისინი, როგორც უმეტესობა ამ ცოდვილ მონაზე, წყველით არიან და მათი უხადერყო, არაფერს ცხოვრებად არაფერს არ აძლევს მათ სიცოცხლის შენარჩუნების და წვადების გარდა, შემოსავალს თითქოს არა აქვთ მცირედი, მაგრამ ის მინი ათვალს და ხელს შუა უქრებთ, რადგან ყველაფერი მიაქვს საქმელს, სასმელს, დედილოებს, დაქალებს, ალეოგნებს და ზნეობრე პოლიციას. ისინი რეგულარულად ყლაპავენ აბებს, იკვთებენ ნემსებს ვენერიოული და სოკოვანი დაავადებების წინააღმდეგ, არ უწვებიან და ზოგჯერ ქვემინაც ნაშთურებთან სოლემ კლიენტს, ზედმეტად დამუშავებულ სხეულისას, ან ზედმეტად მყრალს. მათ ორგანიზმს ერთგავარი იმუნიტეტაც აქვს გამოშუშავებული, მაგრამ ენთსაოდეს, ზოგიერთ მათგანს, რჩეულთ მათ შორის, სადაღვ ღრმად, უწმინდურ სიღრმეში აქვთ ჩაკოვლილი, ჩაგლქსილი, მოშუშებული და პირ-შეკრული, მკვრივი ლორწოვანი აკითი დაქუცი ნახველის მსგავსი ლორწოვანი გროვა. ეს გროვა მათი უკრწინებულ სენია, სენი რომელიც, როგორც ლოკოკინა ებრძობთ მათ და რომელსაც, თავის მხრივ, ლოკოკინებთან ებრძობთ ისინი, რაც გამოიხატება ბატონებში - ბატონებში, რომლებიც დრადადროს ნიოელ ლუდუდებდა გამოყრით ხოლმე მათ, შემდეგ კი ბატონები ისევ მოშინდებიან. აი, ასე ყალიბდება მათში სიბრძნისა და სისაბუტაკის პატიოსანი მიწოდება.

ქუდი მოხადეთ და მიოდრიკეთ ქედი, როცა მოხდებით მძებებს შორის ძალღმეობლო!!!

- ამ სიტყვების შემდეგ ლორმენმა იქ მყოფ უწმინდურ ბრბოს, როგორც მოძღვარმა სამსწესი, თვალი მოავლო და ბატონკაცური კეთილგანწყობით ზარღინას დარბაისულურად ჰკითხა:

- რა, არ იძლევიან ეს ბოზები იაფად?

- არ იძლევიან ამათი! - გულდანყვებით ჩაიქინა ხელი ზარღინამ.

- მოგეძენ, შვილო ჩემო, მოგეძენენ! - მხიარულად ლაპარაკობდა ლორმენი.

ის არ იყო ვირთხისმავარი ვიკიშორი, არც ბოროტური, ან დიკი, არ იყო ის, აგრეთვე, მუხისთავუცნმა ქაჯი, ის ელიტარული ეშმა და ჯენტლმენი იყო ჯოჯოხეთისა. ლორმენს უყვარდა სუბმრბა და ამით იყო საშიში. ის ხუმრობის მეშვეობით რწყემდდა უმანკო სულს.

- უბრალოდ, ალბათ არ გამოიხანა შენი ტოლი და სწორით ქივი - უძივი შვილო ჩემო შენი ბედი, შესაძლია ის აქ არის, შენს გველივით?

- ფული არ მყოფნის მამაო, თორემ ბედის მეტი არ არის, - ნაიაშუბლანი ზარღინამ.

- მერე შენც უშმაკური ხრიკი იხმარებ, - ურჩია ლორმენმა, - ხომ ხედავ სასტუმროს, ამათ ამა სას-

ტუმროში დაყავთ თავიანთი კლიენტები, ან კიდევ პატარ-პატარა იაფიანი აბანოებში, აქვე შორაბლოს, სასტუმროში ნასვლას არ გირჩევ, იქ დედლიო ყვირილს ატყბას. აბანოში კი სხვა საქმეა, იქ შენ ბოზიანი ერთად შეიკვებები ერთი საათით, მერე რამდენ ხანსაც გინდა, იმდენ ხანს დადგე. მაშინვე არასოდეს არ ატყბავს ყვირილს, იმის გამო, რომ ზნეობრივი პოლიციის მოსვლას მოერიდება. არ კითხავენ ქალი და კაცი ერთად რატომ შეუსვია? რასაკვირველია, იცივებს დედლიოსავე კითხვებს სასტუმროში, მაგრამ დედლიო თავს გამამართლებს იმით, რომ არ ცოვად რისთვის შედიოდა. მეებაზიოვე კი ამით თავს ვერ გამამართლებს. აქედან ორას მეტრში პატარა აბანოა, იქ მე ვუშვამობ მე-აბანოვდ და სერგო მჭეია. უზარადად, დიდი ხანია მაგ სახეცვლელაში ვარ და აღარც კი მასხობს, რომ ღორმე-ნი ვარ, თუ მოხვალ და გამასხობ, კარგს იზამ. შენი ნაცნობი კაცები და ჩინოვან მანდ მუშაობენ ცეცხლფარე-შებად, რა თქმა უნდა, სახეცვლელაში ისე, რომ მოდი! თუ კარგ პატარასლს მოიკვებ, შეიძლება მცე ვიხმარო, არც ბიჭებს არ აწყენთ. სიღე უკიდურეს შემთხვევაში, თუ იქ არ დატყვდი, ან ვაითუ ვერ გავისხნენ, ღორმენი რომ ვარ, ან თუ შენ ვერ გიცანი და დაფუგვით წაყლი გამო-გართე, შენ მივე იხტობიარი არ გაიტყვებ. საცხაბე შიგ-ვეა და არ გათყვნივ, იქ მუდამ ისეთი სითბოა, რომ თა-ვი ჯგოფობიანი გეკონება. ეს რომ უთხარი, ღორმენმა თა-ვის მორჩილს თვალს ჩაუკრა.

ტაცებოში მოიყვანა იქმყოფი მეჩენერებოილუპ ბრობო.

ზარდრას ღორმენის რჩევა ჭკუაში დაუჯდა. ის გამხნედა, გამხიარულდა და შეუდგა სა-ქორინო საზაფისის. ჩაივდა სალაპოს ბაზარში, იყვანა 4 ცალი პრეზერვატივია, საჭმელ-სამსელი იყვანა, ოცი მანეთისა, ერთი ქვიანი მანეთიანი ზვიბში ჩაიტოვა საჯიშედ და ასე სანოვა-გით დატვირთული მიადგა ბოზების "სტაიან-კას". ეს ყველაფერი ართობდა ზარდრას, არ-თობდა და ცინებდა, ინგვედა მასში სხვები-სათვის უსლავა ზარდრას. დამეცინავთ თავისუ-ღლებაც კი შეტყუნებული იყო მომხდურის გაუ-გონარი საქციელით, რადგან ის მას პირიქით დასცინო-და, და თუ თავისუფლება ეცლინებოდა ვიქტორს არისა-სურველი ვორმით, ის უარესად ამახინჯებდა მას. მანჭი-აბიის მოყვარულ თავისუფლებას ის კიდევ უფრო ამა-ხინჯებდა.

- შეიძლება გავითხო ვიპო ღორმენ? - მოწინებითა და მადლიერებით მიმართა ვიქტორმა მოძვარს.

- ბრძანე შეილო ჩემო! - უპასუხა ღორმენმა ზარდ-რას.

- მაშაო ღორმენ, თქვენ ეს წუთია ბრძანეთ, რომ აბ-ანოშიაც მუშაობთ პარალელურად და აბა რადა გახ-სოვთ, თუ საკუთარი ვინაობა არა?!

- ღორმენმა ხელი მოხვია ვიქტორს მხარზე, განწყობი-ლება გამოიცვალა და თქვა:

- ეჰ, ზარდრა, ზარდრა, ჩვენ ჩვენი უსასრულო ტან-ჯვრის პროცესში ზოგჯერ გვეგონებოდა საკუთარი მეც. - მერე იქ შეკრებილი მეჩენერებოები ბრბოს გადახედა და განაგრძო, - აბა შეხედე აბანო, ისეთი შენ ფიქრობ, რომ ამათ ასხოვთ თუ ვინ იყვნენ ისინი ადრე, ან თუ გავინია, რომ მათ იციან, ვინ არიან ისინი დღეს!

ზარდრამ მოწინებით დახარა თავი.

- აბლა კი უნდა წავიდე ზარდრა, - ისევ მხნედ და ისევ ხალისიანად წარმოთქვა ღორმენმა, - ნასვლის წინ კი ერთი მითხარი - შენ ჩემს ნათქვამში ყველაზე მეტად რა მოგწონა?!

ზარდრამ ჰაერით ღრმად ჩაისუნთქა, ხელები ორატორ-ურულად გაშალა ფართოდ, გულდაიდა გაიღიმა და დაიძი-ხა იმბაიანად:

- გავიტყვავით ჩათლებებს შორის!!! -

კმაყოფილების ღრუჭები აღმობდა ღორმენს. არ მო-უღელდა ის აბგავრ ქცევას მორჩილისაგან. დარბიასლე-და გამაბლა სამკაპისა და კრიბალისნის მპყრობელი ხე-ლები ფართოდ და ზარდრა შეილოთი ჩაიკრა გულში. უნდა ითქვას, რომ ზარდრამ თავისი ხმაბალიი შეპაზი-ლით, იქმყოფთა შორის კმაყოფილება გამოიჩინა. მოძღ-ვარმა და მორჩილმა ერთხელ კიდევ გაიტახსავეს ხელკავ-გაყვრილებმა ჩათლებებს შორის. კლიენტებმა და ბოზე-ბიც მოწინებით უთმოდნენ მათ გზას, რადგანაც გონივრდნენ ღორმენის უხილავ ძალას. მორჩილი და მი-სი მოძვარნი კიდევ ერთხელ გადაფევივნენ განმორებისას ერთმანეთს. ღორმენი წავიდა, ნასვლის წინ, კარგ ხასი-ათზე მყოფმა თავს კიდევ ერთი პატარა ანცობის უფლე-ბა მისცა: მან იქვე მიმავალ უცნობ ქალიშვილს, არამე-ძაცს, არამედ უზარალოდ გამძლეულს ქვეშიდან ამოჰკრა კურტუშოში ხელი, იმგვარად, რომ ჰაერშიც კი შესატყ-ნა და თან ისე ძლიერად მოუჭირა კაუჩუკის გავაზე, რომ სანყალ გოგონას კინაღამ მოაგლიჯავ ტრაკი, რითაც აღ-

- აბა ვინ მოდის აბანოში, ერთი საათი 20 მანეთი -

სთავაზობდა ვიქტორი პირობებს მეძებთა ჯგუფობა. ზოგიერთები თანხმდებოდნენ, მაგრამ გასამრჯელოს ითხოვდნენ წინასწარ, ვინაიდან ვაგზლის ბოზის კლი-ენტობა არ იყო საიმედო ხალხი. ზარდა ამისა, ეჭვს ბა-დებს სარეაგითი სახეე დიდი ცილფუნის პარკი, რომელიც აბანოში სწოვლებით არ იყო საჭირო. მეძებები გრძნობ-დნენ, რომ ვიქტორი რაღაც სხვას, მათ მიერ გაუთვალის-წინებულს გეგმავდა და ეს ასეც იყო, მის ხომ ერთი ქე-ციანი მანეთიანის მეტე ფული არ ჰქონდა.

ბოზეტი მოუღელდნულად მოსულმა მთვარალმა ზნეო-რიგმა პოლიციელმა დაფანტა დედის გინებით, პანფურის რტყვიანობა და რეზინის ხელჯვრის ქწეით, შემდეგ კი დაცვირილებული "სტაიანკას" შუაგულში ბარბაბით დადგა, კაბურიდან უზარმაზარი რველფური ამოიღო და გამარჯვების ნიშნად ჰაერში გაისროლა.

- ნადით ნადით!, ნადით! - დაიღრიალა მან.

- მორჩა ხორციტ ვაჭრობა, ნადით! - ყვიროდა ის.

პოლიციერი ახლა კლიენტებს უყვიროდა და ხელში რველფურის აბრიალებდა. კლიენტებმაც ნელ-ნელა და-რწყეს და მალე "სტაიანკაზე" თითქმის აღრავინ დაიშა. ვიქტორიც მოვიდა პოლიციელს, უკან დაიხია თავისი პარკით და ზურგიტ მის უკან მდგომ და განტების ძა-ლით მის მომლოდინე ბანჯგულატიეროს მიანყდა.

- აი ტიტყვება ქალიც! - თავის ფიქრებში დასცინა მოქალაქე ვიქტორ ნაზრამქმ საკუთარი თავს.

- ნამოხვალ ჩემთან აბანოში? - ჰკითხა მან ბანჯგე-ლატიეროს დუმაზე ხელის წავლებით, - შენ იქ დაიბნე-ტანს, გაიპარავ, თუ საჭიროა ზოგან დუსტსაც მოიყრი-და მერე მე და შენ დილამდე ვინამოიგებთ ორთქლსა და ქაბში, - ეუბნებოდა გაბიგებული ვიქტორი ბანჯგე-ლატიეროს, - მერე კი დილით მოგცემ ორმოცდაათ კა-პიკს და იყავი კარგად! ჯგოფობითში შეტყვებდით! მოდ-ხარ?! -

- მო-ო-ო!!!

ვიქტორ ნაზრამქმ ბიძნურ კისერში წაავლო ბანჯგე-ლა ეტიეროს უხეზად ხელი და პატარა უსუფთაო ვაგ-ზლის აბანოსკენ გაუტია დასაქორინებულად. ასე კისერში ხელწავლებული მიჰყავდა ნეფეს თავისი ოჟოლი, ჭალარა, წვერულავაშიანი, უსუფთაო დედოფალი. დედოფალმა ზურ-გზე კვიდა ვაგზლის ტვიტორიაზე შეგროვებული პოას-ტამასის ბოთლებით სახეე ტომარა, რომლის წართმევასა და გადაგდებაც უშედეგოდ ცდილობდა ნეფე ნეფეს, თავის შივი, ხელში ეჭირა ცილფუნის დიდი პარკი, რომ-მელტყ იდო საქორინო საჭმელ-სამსელი, 4 ცალი პრე-ზერვატივი და მძიმე, ხისტარაინი ჩაქუჩი.

იყო უსუსხი. ციოდა.

მოთხრობა გაულრმეხულია ავტორის ნახტით.

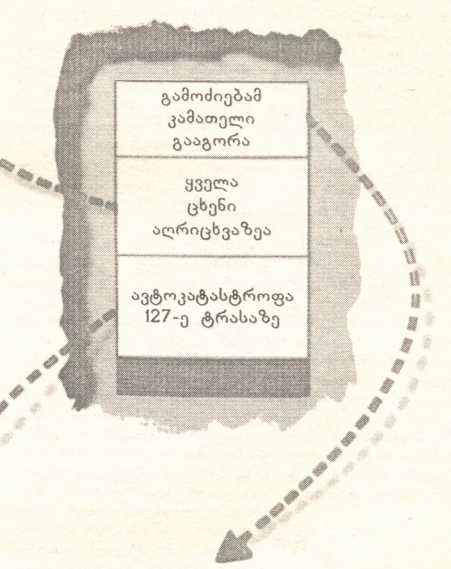
მეხუცე ლოქია

ბნელი და ნათელი

გამოძიებამ დაადგინა, რომ ბნელი ნათელს შეერია გეოფიზიკური აქტის შედეგად, ბერმუდის სამკუთხედის კუნძულზე. კუნძული იგი მატერიკთან სავაჭრო ქსელით აღმოჩნდა დაკავშირებული და გამოირიცხული არაა, კოსმიური წყვილი იგი ვეზოტკას დახარბებული ბიზნესის გზით შემოქიჭრა ცივილიზებულ სამყაროში. გამოძიებამ ეჭვი იმაზეც აიღო, რომ ბნელით მოცული ხომალი გზად დაეყვანა, რის გამოც კონტრბანდით წამოღებულ წყვილადს აგრესიაც შეემატა. აგრესია ყველაზე უკეთ დიდ ქალაქში გაერცვლა. ზამთარი ეშში შევიდა. კომპიუტერს ვირუსი შეეყარა და გამოძიებას შიშველი ხელებით მოუნია ბნელს შეფარულ აგრესიასთან ბრძოლა. "იუსტასმა" დარეკა ოთხმოცდამეორე ქუჩიდან - "ცენტრალურ პარკში მოძებნეთ ის, ვისაც ეძებთ".

გამოძიებამ ნითელ-ყვითელი ყმით იქით გაქანდა; სწორედ ამ დროს სამქეპრო კანტრონში შუქი ჩაქრა და ვიდრე მოპარულ სინათლეს ჩართავდნენ, მაგიდან სანძიებელი მასალა აორთქლდა. მოტყუებულ გამოძიებას ახლა არაფრიდან უნდა შეექმნა საქმე. რკინის ლოგაკა კი გააჩნდა, მაგრამ მანქისი მონაცემები აღარ ჰქონდა. ამიტომ გამოძიებამ კამათელი გააგარა და ალბათდებზე გადადგა პირველი ნაბიჯი. შემთხვევით შეირყულმა გზამ უმაღლ მოხივება უპირატესობა კვლევის სხვა შესაძლებლობათა მიმართ. ამან ძიების დანარჩენ ალბათობათა აღმოფხვრება გამოიწვია. საჩივარიც კი შეთხზეს არჩევნებში შემთხვევითი გზის გამარჯვების გამო, მაგრამ სასამართლომ უარყო მათი პროტესტი, რადგან გამოძიება უკვე დაადგა ბედ-იღბალზე გადაშლულ გზას. ყოველი ნაბიჯი ლოგიკურად გამოძინდებოდა ნინამორბედისაგან და ცხადია კანონის კომპეტენციაში შედიოდა.

კონტრბანდით შემოტანილი აგრესიასაც აზრი ძიების ამ გზისა და მეთოდის ძალით მიეცა. ამასობაში "იუსტასმა" მეორედ დარეკა: "78-ე ქუჩის 45-ე საორთულეს სისხლი დაიდვრებაო". ვიდრე ინფორმაციას გადაამრმებდნენ, სისხლმა მართლაც გამოიწვია 45-ე საორთილიდან. შეტყუებული ბინათ იპოვეს მკვდარი სული, ფულით დატყეილი ქება და სამკვლარიდასასველ ლარნაკი. როგორც ჩანს, მკვლელობა მომხდარა მკვლელობის გულსითვის და არა გაპარვის მიზნით; ანუ გამოძიება შევეცხა სისხლს-მონყურებულ, მინაკალურ აგრესიას, დანაშაულს დანაშაულისთვის რომ ჩადიოდა და კაცისკვას რაღაც თავისთავად ღირებულებად თვლიდა. არავითარი ნინამორბედა და შემდგომ კვალი მშავს სისასტიკეს არ გააჩნდა. არ არსებობდა მკვლელობის არანაირი მოტივი და მსხვერპლიც სრულიად შემთხვევითი შეიძლება ყოფილიყო. ქალაქის მიუღ სივრცეში უსახურად განფენილი აგრესია როდის, რომელ ნერტოლში იფეთქებდა, ეშმაკმა უნყოფა. გამოძიება იმასაც გრწმობდა, თვითონაც მიზანში იყო ამოღებული და ამიტომ ვეღარ თამაშობდა საქმის მიმართ კვლევის სუბიექტის როლს. გაქცეულსა და მდევარს შორის ზღვარი ნაშუალოა, თვით მონადირეზეც ნადირბდნენ. კრიმინალურ ხელოვნებაში სუბიექტისა და ობიექტის აღკვეთა "იუსტასის" მესამე ზარმაც დაამოწმა: "თავდასხმა თქვენს კანტრონზე მზადდება და ცხენი შეკავალსი გაადვილო". არადა, სად ეყოფათ ცხენი ამ მანქანებდ ქველ ქალაქში? გამოძიებამ იპოვრმოს მიმართა, მაგრამ დირექტორი ვირზე შეედა: "ყველა ცხენი აღრიცხვაზეა, ერთ მონოლითურ კოლექტორს შეადგენს და ერთიც რომ დააკლდეს, ჯირითობას უნეი დეკარგებაო". გამოძიებამ იძულებული შეიქნა "იუსტასის" გაუთხოვლობა გადატანითი მნიშვნელობით გაეყო და ქალაქში ცხენების

ძიების ნაცვლად გაქცევის სხვა საშუალებებზე ეზრუნა. კვიროდ, გამოძიებას ვერტმფრენი; კანტროის წინ აღაშენეს ზღუდე, საფრენ მოედნამდე კი გვირაბი გათხარეს; ამასობაში აგრესია უკვე შეიპარა მტრის ბანაკში და ერთ მშვენიერ დღეს სიძულვილმა გამოძიების გულში იფეთქა! ჩხუბი ატყდა ანაფრის გამო. მგონი ერთმა მეორეს ჭიკჭი ჩაუფერვლა, თუ პირიქით. აგორდა სიტყვა, დაინყო შესლა-შემოხლა. ცხენ შეინიდან ტყდებოდა და მიღენ-მოღუნეს კანტროის კედლები, მოარდვის ზღუდენი. აღმავლობის ნაცვლად დეკადანის გზას დაადგა სიძიებელ აგრესიად ქველუ გამოძიება თუმცა, ფრფლი ჭიქაში თვითრდვისის შოლოდ საბაბი გახლდათ. ნამდვილი მიზეზი იმ შეზნელი ქალისა ჯურღმულბში იმალებოდა, გარს რომ ერთკა გამოძიებას და თავისი პირქუში მზურით უსამოვნო ნალექს სტოვებდა მის გულში. ავკაცობის ეს ზოგადსაკცობრივი ფონი, როგორც ერთიანი საზრდუნისა, უმრეტეს საზრდუნებდ აგრესიის ფაქტორიც სამყაროს. ამ სამყაროში არსებობდა ყველა; ვინც იძიებდა და ვინც იძებნებდა. მსხვერპლი, მკვლეული და მეტყობარი განურჩევლად ერწყმდა ერთმანეთს. ყველა ერთ ქებაში იხარშებოდა, ჯოჯოხეთის. მარადნაურტობულ ცეცხლზე ყოველი გახსნილი საქმე, ახალ გაუხსნელ საქმეს აჩნდა, რადგან დანაშაულის ფესვი მკვლელისთვისაც და მეტყობრისთვისაც ერთნაირად მიუწვდომელი იყო. აგრესიის უზოგადესი სუბსტანცია არსებობდა დანაშაულის ფაქტებს მიღმა, ვით ამ ფაქტების მუდმივი გამოწვევი და მასზრდუნებელი. აი, რატომ მოყვა მკვდარი სულს 78-ე ქუჩაზე, ავტოკატასტროფა 127-ე ტრასა-

ზე ეს იყო უბედური შემთხვევა, რომელიც ტრაგედიის ასხას თითო თვის თავშივე მოიცავდა. მოხდა უეცარი ფაქტორთა აგებენი დაშვების; მძლავრი ყურადღება გაეფანტა, მოსახვევის ჯებირი მორყეული აღმოჩნდა, ფერდობი კი ისე იყო დაქანებული, რომ გადაარჩა ყველა, უკან მჯდომი მექბრის გარდა, რომელზე დაშვდარი ავტობუსის ძირში რომ მოექცა.

უბედური შემთხვევის მიზეზობრივი ასხა ვერ ცხადყოფდა, რატომ შეწყდა ასე უაზროდ ადამიანის სიცოცხლე, რომელიც იქნებ სწორედ ცხოვრების ამ ეტაპზე გასცდა დანაშაულის ფაქტობრივ სივრცეს და ავკაცობის ზოგადი სათავისაკენ მიმავალ გზას დაადგა.

ამ დიდ მისიასაც რომ თავი დავანებოთ, სიცოცხლე თავისთავად, ვით ღვთის საჩუქარი, აშკარად აღემატებოდა უეცარი სიკვდილის გამოწვევე შემთხვევითა ჯამს. უაზრო იყო სიცოცხლის შეწყვეტის ფაქტობრივი ასხა. გამოძიებას ანტურესებდა, თუ რატომ და არა როგორ ჩაქრა მისი ერთ-ერთი მერსონაჟის მზერა. იქნებ იმიტომ, რომ ხილულის მიღმა იხედებოდა და იმას ხედავდა, რისი დანახვის ღირსიც არ იყო? არადა, მხოლოდ თვალსაწიერს იქით შეიძლება ქაოსურად მიმოხილულ ბოროტებათა ერთნაირი ძირის განჭვრეტა. ხილული ფაქტების სივრცეში ხომ ყოველივე შემთხვევით ხდებოდა შემთხვევით იყო აგრესიის აკვიატებული იდეის გამოვლენის გზა; წინასწარგანზრახულიც რომ ყოფილიყო დანაშაული, მთელი ლოგიკური ჯაჭვი განზრახვიდან მის აღსრულებამდე, შიგნით ეკიდა, არფორიდან გამომდინარეობდა და არანაირ ასხანა-გამართლებას არ ექვემდებარებოდა.

“იუსტასმა” გამოთქვა ეჭვი; საჭმე, რომელიც აორთქლდა ჩანბნელბული კანტორიდან, შეეხებოდა არა ნივთმტკიცებებს აგრესიის ექსპორტის შესახებ, არამედ შედგენდა მისი მეტაფიზიკური არსებობის საფუძვლებს.

“იუსტასი” ამჯერად ფილოსოფიური გადაიჭრა და გამოძიებაც სულგანაბლულ უსმენდა მის. თუმცა საქმის მოსპობაში მოქმელსაც და გამომსვლსაც ერთნაირად მიუძღოდა ბრალი, დამნაშავე არც ერთი იყო. “იუსტასი”, ბნელით მოცული აგენტო, თვითონაც შეუვცინებლ მალთა კარნახით მოქმედებდა გამოძიებაც, იმავე ძალთა უკუღმართი ზემოქმედებით, საჭირო დროს გაიფანტა და გაითითაკაცდა. ერთადერთი, ვინც დაინახა როგორ გაქრა საჭმე, იმ დღიდან ფიქრებს მიეცა და ბოლოს ავ-

ტოკატასტროფაში დაიღუპა. გამოძიების ხელთ მხოლოდ შიშველი ფაქტები აღმოჩნდა. ფაქტი იყო ისიც, რომ ზღვარი ნამდუღუნებ მერყეობდა მაიბეფლის და საიბეფლის შუა, ანუ გამოძიება გარეგან კი არ ავჯორდებოდა თანაშაულს, არამედ, როგორც მისი თანამოწმული და თვითონაც დანაშავე, უშუალოდ შეიცნობდა მას. ასეთი მიდგომა საგრძობლოდ აფართოვდა ძიების შესაძლებლობებს, მაგრამ გამაძრებული სინდისის ქვეყნის გამო ვერ შედგავდა მათ განმარცხილებას, რადგან გამოძიებულ საკუთარ თავს ასამარტობდა და აქედან გამომდინარე, დამნაშავეს ამართლებდა.

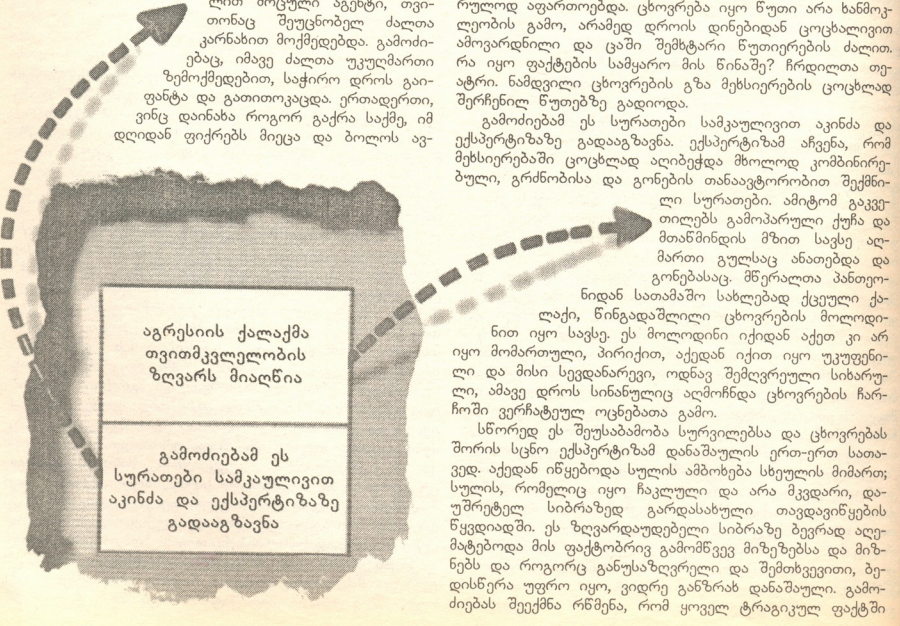
ამიტომ, როცა აგრესიის ქალაქმა თვითმკვლელობის ზღვარს მიაღწია, გამოძიებამ კიდევ უფრო ღრმად ჩაიხედა საკუთარ სულში. მის მესხიერებაში აღმოვსტივდა არული-დარული ნარსულის ფრაგმენტები. ამ ეპიზოდებში აღწერილი ელემენტები სჭარბობდა საზარეო ინფორმაციას, მაგრამ ნარსულის ეს საოცრად გაფაქიზებული ხედავ არ იყო მხოლოდ სურათი, ის განსჯას, გამოძიების და ასხას ითხოვდა.

როცა ზედმიწევნით ზუსტად გახსენდება ოთახის ბნელი რელიეფურად გამოკვეთილი კედელი, ფანჯრიდან დაცემული და ზედ გადასარბლებული მანქანის ჩრდილი, გრძობ, რომ ეს არ არის მხოლოდ ბავშვობის მოგონება. რომ შეუძლებელია ასე წარმოადგას გასხივდეს ის ოთახი, ის ფანჯარა, ის ჩრდილთა თეატრი კედელზე, აღქმის ის შეუცნობელი საამო მდგომარეობა, როცა მოთამაშე ჩრდილი ნარტიცაცვებს თვალს და ძილის ბურანში იორეგს... იქნებ, არც იყო ეს ასე; იქნებ, ნარსული აუფლებული ოცნებათა ქიმერა, რომელიც მას ცხოვრების ობობა-ქსელში გახართული და ფრთამოკვეთილი ანჭყო მიაწვდა?

გამოძიება ვერ სცემდა ამ კითხვას პასუხს. ის მხოლოდ შეიგრძნობდა, რომ მოგონებათა ტალღა თვალს კი არ ატკობდა, აზრს აღვიტებდა. გარდასულს კი არ უზრუნდებოდა ეს აზრი, წუთიერებას აჩერებდა და უსახრულოდ აფართოვდა. ცხოვრება იყო წუთი არა ხანმოკლეობის გამო, არამედ დროის დინამიკად ცოცხალიყოთ ამოვარდნილი და ცაში შემხტარი წუთიერების ძალი. რა იყო ფაქტების საფაირო მის წინაშე? ჩრდილთა თეატრი. ნამდვილი ცხოვრების გზა მესხიერების ცოცხლად შერჩენილ წუთებზე გადიოდა.

გამოძიებამ ეს სურათები სამკაულიცა აიწინა და ექსპერტიზაზე გადააგზავნა. ექსპერტიზამ აჩვენა, რომ მესხიერებაში ცოცხლად აღიბეჭდა მხოლოდ კომბინირებული, გრძნობისა და გონების თანაბტორობით შემქნილი სურათები. ამიტომ გაკვეთილებს გამოპარული ქუჩა და მთანმინდის ზვით სახსე აღმართი გულსაც ანათებდა და გონებსაც. მწერალთა პანთეონიდან სათანაშო სახლებად ქველში ქნა, ნინგადაშლილი ცხოვრების მოლოდინი იყო სახსე. ეს მოლოდინი იქიდან აქეთ კი არ იყო მომართული, პირიქით, აქედან იქით იყო უკუფენილი და მისი სედანარევი, ოდნავ შველრეული სისარული, ამავე დროს სინანულიც აღმოჩნდა ცხოვრების ჩარჩოში ვერჩატულ ოცნებათა გამო.

სწორედ ეს შეუსაბამობა სურვილებსა და ცხოვრებას შორის სცემ ექსპერტიზამ დანაშაულის ერთ-ერთ სათავედ აქედან იწყებდა სულის ამოხივება სხეულის მიმართ; სულის, რომელიც იყო ჩაკლული და არა მკვდარი, დაუშრეტელ სიბრახედ გარდასახული თავდავიწყების წყვიადში. ეს ზღვარდაუდებელი სიბრახე მერვარ აღემატებოდა მის ფაქტობრივ გამოწვევ მიზეზებსა და მიზნებს და როგორც განუსაზღვრელი და შემთხვევითი, ბედისწერა უფრო იყო, ვიდრე გაზრახ დანაშაული. გამოძიებას შეეცა რწმენა, რომ ყოველ ტრაგიკულ ფაქტში

შემთხვევითობა სჭარბობდა მოვლენათა მიზეზობრივ კავშირებს და შეუძლებელი იქნებოდა ამ ფაქტის განჭვრეტა და ახსნა თუ არ შეეხებოდათ მას, როგორც ბედის განწინებებს არასწორი ცხოვრების გამო. თითქოს არ იყო კაცი დამნაშავე იმაში, რომ შემთხვევით აღმოჩნდა იმ საბედისწერო ავტობუსის სწორედ იმ აგებული საამბო, მაგრამ თუ ჩაუვლიყრდნობით, ის თავისი ცხოვრებით სწორედ ამისკენ მიიღოდა. რა მიზეზებია აქაც, ავტოკატასტროფა მოუღებდა მას პოლოს, თუ გამოუცნობი პათოლოგია სხეულის ბიოქიმიაში; ყველა შემთხვევაში განაჩენის სისწრულემ მოიყვანასთან გვეყენებოდა საქმე, რომელიც თვითონ გამოუტანა საკუთარ თავს.

ამიტომ, ექსპერტიზამ დაასკვნა, რომ ტრადიციის ფარულ მიზეზთა ძიებას აზრი მსჯავრის დადებამდე ჰქონდა, ვიდრე არსებობდა ამ მიზეზთა აღმოფხვრის თავისუფლება; ვიდრე ეს მიზეზები ჰი არ მიზეზდნენ, გამაფრთხილებელი ნიშნებით ჰიარში ეკიდნენ.

მაშინ ქალაქც სხანარი იყო. სხვა სული ტრიანობედა მის ნათესავს ქუჩებში. ნაჭრებებიანი ყველის მძადრი სუნი ტრამპავით მგზავრობდა პრისპექტის განსვრივ, ქვემოთ, ქაშეთის ბაღის გაჩერებამდე. იქ ვერც ყმობდა ბაღის ათასფერი სურნელებიანი შეხვედრის შაერს და ჩანთაში ჩაფეხული ბუტყბროდის მოლდინი სხვა გემოს აძლევდა თანაშით სავსე სიმწვანეს. ცხოვრებაში ახლადფეხედგმულ გამოძიებას იქ უნდა ეპოვნა შეცდომის სათავე; იქ, სადაც ფეხს იდგამდა პირველი გრძობა, სადაც უნდა შექაზულ, სიგემორიელით განთქმულ, ლამის შესაქმელ თბილისურ შაერს ვერ ვერ აძლერვდა ბუნჯინის ნისლი. იქ, თავდაპირველი ბაღის ნიაღში ცხოვრება მხოლოდ ეთამაშებოდა იმ გზას, რომელსაც მერე უკვე ვეღარ გადაუხვევდა. ეს იყო ეჭვის, ფიქრის, გამოძიების გზა, ბაღს გველივით შემოხვეული და ქალაქს აბლაბუდასავით მოედებული. გამოძიებამ ვერ დაადგინა, გულს როდის შეუჭრა და შემოტებასან ეს ეჭვი, როდის შეიშობა ფიქრის სამოსელით ბედნიერი ცხოვრება. როგორ იქცა პირველი სიყვარული, ვერთქმის, გაუხედაობის, ლამაზიფიქრი ფიქრის სიმბოლოდ. და აქ გამოძიება ჩიხში მოექცა: ბაღის ბილიკმა ვერ ნაიყვანა დასამული შეკითხვიდან პასუხისაკენ. ცხოვრება ჩადა სტრიქონებს შორის. დაიხსვრა ტალღა, ფიქრის რომ მიარწევდა ბნელიდან ნათელში. შეწყვეტილმა ძიებამ ვეღარ იყვავილა, ვერ გამოიხსა სულის მასაზრდოებელი ნაყოფი. სხვა საზრუნავმა გადაკვეთა და გაახმო მისი ფსევები და მისი მკვდარი, გახვევული მასალა გამოძიებას ტვირთად დაანა. დაამაინა იგრძლი ეს გულს შემოწოლილი სიმძიმე, განიცადა თავისი ცხოვრების შეუსაბამო საკუთარ თავთან, მაგრამ სწორედ ამ შეუსაბამობამ, ამ სინანულმა, როგორც ახალმა ტალღამ, ახალი ბიძგი მისცა შეწყვეტილ საქმეს და აქ გამოძიებამ აღმოაჩინა, რომ ზავმგობა თავისთავად არაფერია ზედ ფარულად ნაფხილი ცხოვრებისგან ნოსტალიგიური გამოჩნვეის გარეშე; რომ ათასფერი შესაძლებლობებით გაშლილი სიციცხლის სათავე, აუხდენელ სურვილთა გამო ხეება ასეთი იდუმალი და მიმზიდველი, რომ სული ითხოვს ამ იდუმალებას, ამ ევემერას, რომ წარსული დაძრას დროის რეალური წერტილიდან და იმ ოცნებებით შეავსოს, ამქვეყნად რომ ვერა და ვერ მოუძებნა ადგილი. როცა უკანმოხედვა შორეულ მოგონებებში გადადის, როცა გახსენდება ის, რაც ვერ თქვი და ვერ აისრულე, უნდა შეიგრძნოს ეს არა როგორც ცხოვრების აგრესია ოცნების მიმართ, არამედ როგორც თამაში მოუნვედომელთან, როგორც დასტური, რომ არა ხარ მხოლოდ ის, რასაც იტყვი და მიადნე, არამედ ხარ ის, რასაც ვერ იტყვი და რაც ასე მოუნდომლად ესახება შენს ამქვეყნიურ არსებას.

თუ, ასეთი აღმოჩენა გააკეთა გამოძიებამ, საძიებელი საქმის გარეშე, საკუთარ გრძობათა ექსპერტიზის საფუძველზე.

თეატრ ჩხიშიანი

ფსალჟინი-2000

იესო, უფალი ჩვენი, იარე შენ თავშიშველმა და ფეხშიშველმა, ხოლო ჩვენ ხელს დაეირქმევი გვირგვინებს ძვირფასს, თავით ვიპყრობი კვერთხით მოიქროვილი და ვივლით ქვეყნად კომფორტული ლიმუზინებით.

იესო, უფალი ჩვენი, განაგე უდაბნოდ, იმარხულე და იმარტიველე უდაბნოს ზეატში, ხოლო ჩვენ ვიქადაგებთ მოღერნიზებულ ტაძარებში და ვისარგებლებთ მრავალი სიყვითით დროის და ცივილიზაციის.

იესო, უფალი ჩვენი, ჯვარს ეცვი ჩვენთვის. დაე, ჰგვემონ შენი სხეული, რომ ჩვენ გადავრჩეთ და კვლავ ვათროთ გვაში ჩვენში პატვიმოსიონი და ვმწყემსოთ მრეველი შენი სახელით.

იესო, უფალი ჩვენი.

* * *

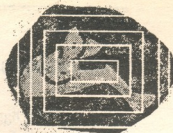
დღესაც ვისენებ პატარა ქალაქს, ვისენებ წყანა და უბრალე ქუჩებს, ჩვენს დაღლამდე რომ კარგავდნენ ძალას და მთავრდებოდნენ, მათხლოს კი ან რაიმე საწარმო იყო, ან საფეხბურთო მოედანი, ან სულაც - ჩიხი.

ვისენებ გვიან შემოდგომას, როგორ თანდათან და უსასოდ მიშვლდებოდნენ ქუჩის ზეები, თითქოს კიდევ გვეუბნებოდნენ, რომ სევედა აქაც მეტი არის, იმაზე მეტი, ვიდრე ვხედავთ, ვიდრე გვერინია.

და მე ვისენებ საღამოებს, მაშინდელ ფუსუსუსს: დაიძვებოდნენ ჩამოსულნი შინ წასასვლელად რაინჯოზის თუ ავტობუსის საღვურებისკენ და იმ დროს ქალაქს თითქოს მაჯა უჩქარდებოდა.

იცლებოდა ბაზარი და საშახურები; ბიბლიოთეკა შვიდ საათზე იკეტებოდა.

ბოლო სენსის დაწვებამდე კინოთეატრთან გროვებოდა ხალხი და უფრო საგრძობი იყო ნოემბერი, ღამის სიცივე.

ლოგბარდი

მევალე არა,
მაგრამ ვალი ორივეს გვაწუნებდა
და შენს საქორწინო სამკაულებსაც შეველიეთ.

თანხა მცირე იყო,
მაგრამ ამჟერად ზელს მოვინაცვლებდით -
რა ხანია ბავშვისთვისაც არაფერი გვეყვოდა.

ბავშვს უკვე სძინავს,
სძინავს ბავშვური სიხარულით დაღლილს,
ჩვენ კი ისევ ვხედვართ მაგიდასთან -
გავგვირმელდა ყავის სმა და ასე დუმლით.

ჩვენც დავიღალეთ?!

შენ გრძობს ჩემს მზერას,
თავსა სწევ და იღიბები.
მეც გიღიბი - ნაძალადევაღ.

მისოსებს მიღმა, გალაგანს მიღმა

გისოსებს მიღმა,
გალაგანს მიღმა,
დარჩა რაღაც - იხსენებს და ველარ იხსენებს.

ვერ გარკვეულა, რატომ დგას აქ,
ამ სარკმელთან?
ან რატომა აქვს მარჯები დაბინტული?
რა უნდა აქ,
ამ ლინდით მობორივალე არსებებს შორის,
უცნაურად რომ იქცევიან
და რატომღაც გვანან ერთმანეთს.
ნუთუ ისიც,
ნუთუ ისიც მათი მსგავსია?!

ღიღი არის ოთახი და ბევრნიც არიან,
და ყველანი გვანან ერთმანეთს:
აქვე, კედელთან, ვიღაც ზის და უხმოდ ეწევა,
მომორებით ვიღაც ღლიინებს,
ვიღაცა ტირის;
სეირნობენ ვიღაც ორნი ხელგადახვეულნი
და ძალიან გვანან ერთმანეთს.
არიან სხვებიც -
იცინიან,
ბუტბუტებენ,
დაფათურობენ...
ნუთუ ისიც,
ნუთუ ისიც მათი მსგავსია?

გისოსებს მიღმა,
გალაგანს მიღმა
მოხდა რაღაც - იხსენებს და ველარ იხსენებს.

ახსოვს საგნები, სახეები,
მაგრამ რა? და ვინ? მას აღარ ახსოვს.
ახსოვს ქალი,
მერე ქალი სადღაც წავიდა;
ახსოვს ღამე,
მაგრამ ზუსტად ახლაც ვერ იტყვის,
წვიმა იყო ის სისველე თუ ცრემლებისა...
ახსოვს, უთხრეს:
- აღარა ხარ საჭირო და უნდა წაზევიდე.
მაგრამ რა მოხდა? რას ითხოვდნენ? რატომ უარყვეს?
ახსოვს შეგრძნება:
თითქოს თვითონ იყო ის ქუჩა
და თითქოს მასზე გაიარა მთელი სიმძიმით
ყველა ქვეითად მაგალმა და
ყველა მანქანამ...

ბოლოს რა იყო,
ბოლოს კარგად რა ავონდება?
ახსოვს თეთრი სააბაზანო,
წითელი წყალი,
მაგრამ დღესაც ვერ აუხსნია,
კარი რატომ შემოუმტკრეივს...

გისოსებს მიღმა,
გალაგანს მიღმა
დარჩა რაღაც - იხსენებს და ველარ იხსენებს.
ცხოვრება იყო?
სიზმარი იყო?
თუ ახლა არის სიზმარი და სწორედ სიზმრიდან
გაპყრობებს სივრცეს?

გისოსებს მიღმა,
გალაგანს მიღმა...

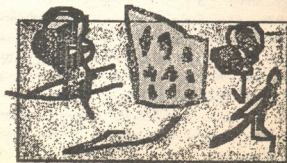
ღასსარული და ღასანყისნი (Fine XX Century)

შესაფერისი დროა ალბათ
გულაცრუებისთვის
და ხელის ჩაქევისთვის

რადგან ახლა ხელის ჩაქევა
თან გაპყვება ასწლებულიც
და ათასწლებულიც

გაიფორილა მძიმე კარმა
და ყველაფერი უკან რჩება
წარსულში რჩება

თითქოს ტრიალ მინდორზე ვდგავარ
და არ ვიცი
საით წავიდე.

ზვიად რამიანი

I

მომძრავი სამიზნე

1) მე მინდოდა გავეცეკულიყავი სადმე, თუნდაც შორს.

2) მე ამ ქალაქში არ მოუკვდები. არავინის მძებნელი, მე ჩაეყოლივარ მის ღამეს ფსკერამდე, სადაც ყოველი შუქი გარყვნილია და ყოველი ჩრდილი ავაზაკი; სადაც მოსამართლე იადონის ცივი სიურენ ალბიების და ერეკება სამუშაოზე ადამიანებს, რომელთა ხელობა - დავიწყებაა, დავიწყება მათი, ვინც უყვართ.

მე ამ ქალაქში არ მოუკვდები. ღალატით აღძრული, მე გავსულვარ მისი ღამის მეორე მხარეს, აივნისა და ფანჯრის მიღმა - აკრძალულ ზონაში, სადაც ადამიანები ცვლიან სიყვარულებს, წარსულებს, სხეულის ნაწილებს, ყველაფერს. მე მიცეკვია მისი ღამის უძრავი ცეკვა.

მე მიწოვია მისი ღამე - ის კი არა, უნახვსი, მოვარეებს რომ ეუყრო ხოლმე საგუნდაოდ მოწყვნილ გრძობებს, მე მიწოვია მისი ღამის აკრული მუტუ, შხამიანი, შეგნებულთ.

მიგრძენია, როგორ ვიზნარები, როგორც ნაჭუჭი, და როგორ გადმოდის ჩემგან

ახალშობილი ურჩხული, რომელსაც არ დაეცა სიფრთხილის ნიჭი, რომელიც ითხოვს თავის სასმხვერპლზე ყველას, ვინც მიყვარს.

მე ამ ქალაქში არ მოუკვდები. ბრძასავით მორჩილი, მე მიგრძნობი მის ღამეში და ჩემი ტანი მშხინებდა, როგორც ღვავა მდინარეში, და არ მრცხვენოდა მათი, ვინც მიყვარს, და არც მათი, ვიტრინების, რომლებშიც კნანდი აუზნებელი, და უშუწო, და თითქოს ვიღაც მიმათრევდა, მაგრამ ვინ? ვიღაც -

3) იქნებ ის, ვინც რახანა უკვე ვიცი, რომ ღმერთი არაა, მაგრამ ველარ დამიხსნია ჩემი სული მისი უშვიდან, რადგან ბაუქოპოში ღმერთი შევიყვარე -

ღმერთად, რომელსაც ჩემს ოჯახში არ ასხენებდნენ და მე როგორღაც უმეჭბუროდ მივედი მასთან - არაღმერთთან, როგორც შემდგომ გამოირკვა, მაგრამ მამინ კი

ის მასწავლიდა შავისა და შავის გარჩევას, მარცხ მარჯვ სულ პირველი სათამაშო სიკვდილი სიციხიანს, ის მარჯვებდა თამაშისას გადატყაულ მტკივნარ მუხლებზე, ვეჭვიდებოდი პლასტელინით საჭმე ფრჩხილებით -

4) ის არის ის, მისი ზურგი მიირწევა ღამეში, ქალაქში, რომელშიც მე არ მოუკვდები, და მისი კეფა, ვიცინია, ის არის - **მე მინდა ვკლავ და ვიყო მოკლული** რომ მასწავლა, როგორც ლოცვა, რომლის აზრი არ მესმოდა (ახლა მესმის), მაგრამ მაინც ვიმორებოდი

ნახად, წამღერებით. ის არის, მამინდელი ღმერთი, თურმე რომ არ იყო ღმერთი, არც ვშხაკი. მისი ზურგი მიირწევა ჩემს წინ და **არც კი**

გამომხედავს, რომ დარწმუნდეს - თუ მიყვები, იცის - მიყვები. ღამე კი მისვას უფრო და უფრო ურთულეს პასუხებს, მე ვერცერთი მათგანზე ვერ გავცემ სიტყვებს, პირზე ხელს ვაფარებ, პირზეც და საშრზეც, ის მაინც ანთხებს გათახსირებულ ქალებსა და უბოროტეს მამაკაცებს. თუ ყველაფერი სიხმარია? ხოლო ის, ღმერთი (თუ არც არის, არაღმერთი) სად და პაერში ჰქილია უკვე და მის თავზეც, ტანზეც, და ყველაგან ფერად-ფერადი ნათურები ჩახჩახებენ. და აი, მკოცნიან,

უკვე დაუნდობლად მკოცნიან, ასეც ვიცოდი. ლეკსი, რომელიც შარშან ვერ დავურეე, ვერც ღლეს, ვერც დავურეე, ამაზე იყო ალაბათ, ალაბათ

წინათგრძნობა იყო (უკანათგრძნობა, ზენა-გრძნობა, ქვენაგრძნობა) და რა ერკვა? - **მიძინებელი სადმი, შხამიანი და ვეკვარად ვალკვარად ვიღვანი**

მიღვანი, ასე ერკვა, ასე იყვებოდა: *ო ეს სხვადასხვა სიყვარულში ჩასახული სიტყვები, ო, რომელთაც ახლა შენთან მოაქვთ მონანიე უაზრობა ჩემი სიცოცხლის -*

რაც ვადაურხა ენას და ფურცელს, და ხიარაფრე ჩემი სიკვდილის -

ისიც ალაბათ მონანიე თავის დროზე; ო ეს სიტყვები და შენ, ვინც მათგან გამოწუნუნე რბილ-მლაშე ხორცი და შემოყრე ასობე, როგორც ფეხები, ჩემს და ველში - ველარ დაეამთავრე, ვერ გაეკანე. ის კი, ვინც მათობდა მთელი ბაუქოპო, ვინც მიცავდა დროზე ადრე დამსხვრევისგან, ვინც მამინ ღმერთი მეგონა და არ გამოდგა, - ის აკანახდა და მიყუნდა, უკვე წიწილა მოაწიფა ჩემს ნაჭუჭში, ვკვლის წიწილა - ეს ურჩხული, მე რომ გამამსხვრია, ახლა რომ კოცნიან, და რომ ხორკლებს ულწონიან შავ-წითელი საშობსაგენი. და ეს ურჩხული მე არა ვარ, ეს მან, მე არა, ამ ურჩხულმა შეუკვთა ცივ ასფალტზე დასავებდ წითელი პარკეტი, რომ კარვად მოკაწროს ბრჭყალებით ორგანოსისას. და ეს მე არა ვარ, მე საერთოდ აღარა ვარ. ანუ კვდივარ ტრბრტარზე, არც კვდივარ, ვერივარ მე - ნაჭუჭში, და მინდა საწოლში სახლის ან პალატის, ან

ლოცვა მინდა ვიცოდე, მინდა
სადღაც, აქ არა, თუნდაც
შორს, ანდა -

სად,
სად არის ის,
მარადიული ავადმყოფი,
რომელიც ვერდროულად წვეს ქალაქის ყველა საავადმყოფოს

ყველა პალატაში,
რომლის მოსახლეობლად ყოველდღე ყველანი ვაპირებთ წასვლას
და ვეღარ მივაღწევთ: მერადმდენედ დაგვიბოდა
მისთვის მისართმევი ხილი და სიტყვები.
სად არის ის, მარადიული ავადმყოფი,
რომელსაც შევცდომით ამოკეთებს ყველაზე ჯანმრთელი სახელი -

ლმერთი,

და საკუთარი უეცრობის დასაფარად მიწაში ჩამარხეს;
ის ვეღარ გათვალეს, რომ მიწაც ცა იყო.
სად არის ის, მარადიული ავადმყოფი,
რომელიც არ მოკვდება, არც
განიკურნება?

5)

მერე იქ ხე იდგა. დღეს უკვე არ ვიცი,
ისევ ის ხე დგას თუ ფუნა ტევის ძროხის.
მახსოვს, არ მიშეუბნენ, მეხვეწუნენ, მაფიცებს,
დიდხანს მომძახოდნენ მიმაკვლს, მოზრილს,

და მაინც წავედი. დღეს უკვე არ ვიცი,
მართლა წავედი თუ დავეცი იქვე.
რატომაც მგონია, რომ უფრო დავეცი;
დაეუშვათ - გულაღმა; უფრო კი - პირქვე.

მე იქ ხე იდგა...

ხანგრძლივად და აღარც მასხვს მერადმდენედ დაკარგვის შემდეგ
გალეწილი მოათირვის ბაუშობიდან
როგორც ყოველივთს ამეკურადაც ბაუშობიდან
იქაურმა წმინდა მშეშებმა

აჩქარებულად გულისცემის ხეულ კიბუზე
ძლივს ამობობლად

არც უცდია გაეხადა გულუბრყვილობა
ბინძური და დაფლეთილი

ისევ მიეგლო
ბნელში წყვილად გახელილი ფანერების ქვემოთ
პირდაფხენილი კედლის გვერდით
ენის ლეიბზე

აი
ეს არის ჩემი სული

ბაუშობიდან მობრუნებლს
კიდევ დიდხანს

ალბათ დიდხანს ეძინება
და რა არის შენი მზერა
მირიადი მზის სხივი რომ ერთად მიუდგეს
ვერ გააღვიძებს

შენი ხმა რაა
ქვეყნის ყველა მგალობელი ერთდროულად აკვირკვიებს
არ შეწყვეტს ხერინვას

დაიხარე
დააკირდი

ჩემმა სულმა ბაუშობაში გაყადა ფრთები
თუ მგონი რქებზე გადაცვალა
ზუსტად არ მახსოვს.

II

1)

როცა ოთახის ყვეალებებისთვის ყოველდღიური წყლისდასხმა საქება,
ხოლო საკარმოდან იატაკზე ჩაცურება (და ისეთი აბსოლუტური
გამოთმება,

როცა ღიად დარჩენილი სარკმლიდან შემოფრენილი არცერთი ბუჩი
არ დაგრჩება შეუცინებელი) არის დასტურება,
გამარობლებულია, იყო ტრაგიკული.

იყო ტრაგიკული და გქონდეს ჩვევები:
სერიოზულად მოსაწყენი წიგნების კითხვა,
ნათესაების ჯანმრთელობით რეკულარული დაინტერესება,
წვევის პარსისხას სარკის წინ გათმება -

როცა საკუთარ თავს კი არ აფასებ, არამედ ირჩევ,
როცა კი არ აკვირობ საკუთარ ნაკეთებას, არამედ სწავლობ -
სწავლობ, როგორც სუბიპიროებს.

რადგან გაახსიათებს უსიამოვნო შეგრძნებები,
ხოლო რაც შეეხება ცხოვრებას, ცხოვრება ხომ საერთოდ, ერთი
დიდი უსიამოვნებაა,

ოლონდ ის კარგი აქვს, ვათენებები,
როცა მზის ყველაზე სულები სხივები ემსხვრევიან დედამისას,
ვიდრე უფრო დინრები და ჭკვიანები ჩამოდნებიან, მანამდე კარგია;
როცა ეს-ესაა გაიღვიძე და ჯერ მხოლოდ გიხარია,
რომ ცუდი სიზმარი სიზმარი ყოფილა, კარგია.

მაგრამ განთიადებზე, აღიონრებზე, ცისკრებზე და აისებზე
უკვე იმდენი დაწერილა, გაუმარობლებელიცაა, შენც იყო ბედნიერი.
და რაღას უცდი, გადი ქუჩაში, გამარჯობათ, მე კარ ამსკი,
თქვენი აზლობლები როგორ ბრახნდებიან?
გაიდი, რაღას უცდი? მთელი ცხოვრება უნდა იარო
და უნდა თავი მოიახალგაზოღვიძებულ
ან რაღაც ამდაგვიანი უნდა მოიფიქრო -
მგონი, გამოვივა.

გაიხსენე, გაიხსენე,
ბიოლოგიის მასწავლებელი, ქალბატონი ესმა,
ყოვლად მგზნებარე და გულმუცნიერი მასწ,
რომელიც გმომღვრავდა, რომ, რა თქმა უნდა, თითოეული
მოქალაქის გარდაცვალება

განუზომილად ტრაგედიაა მისი ოჯახისთვის, აზლობლებისათვის,
მაგრამ, მეორეს მხრივ, სიკვდილიანობა აუცილებლად პირობაა
კაცობრიობის სრულფასოვანი განვითარებისთვის,
მოსავლისთვის, ნიადაგისათვის...

...გაგო იყო, ეს კი გახსოვს, რომელი - არც აქვს მნიშვნელობა,
წინა მერხიდან მოგებრუნდა, გინურუნულა, "გუშნ რა ჭამე?"
შენ, დახეულმა, "კართოფლი,"

მან კი, ჩურჩულითვე, "გუშნ მენ ბაბუა შენის ბაბუა ჭამე!"
და აირია ყველაფერი, გაიხსენე, ყველაფერი დატრიალდა,
ყფიითი, როგორც ვეღურები ნანადირევის გარშემო, შენს ირგვლივ
ბრუნავდნენ

მერხები და კლასელები, და კვლეები პორტრეტებით - დარეინის,
ბრეჩქევის,

შავი ფარდები, ფოტოლები, ემბრიონის ფერადი სქემა...
...და რაღას უცდი, გააკითხე, მისამართი ექნება ვინმეს
ან ტელეფონი, - დალივ და მთავრად ქალბატონ ესმას,
თუ, რა თქმა უნდა, ჯერ თვითონვე არ შეწირავთ
კაცობრიობის სრულფასოვან განვითარებას, უხე მოსავალს და
ნოყიერ ნიადაგს,
მაიდექი და ამაყად განუცხადე, რომ მან ბაუშობაში ტრაგემა
მოგაყენა,

რომ მისი ბრალია, რაც გჭირს, ყველაფერი,
უძილბატ, უმეგობრობაც...

გაიხსენე, როგორ გინდოდა გაქცეულიყავი სადმე, თუნდაც შორს,
თუნდაც იმდენად შორს, სადაც კერაფერი მიგვეყება და სხუელის გარდა,
ვერც წარსული, ვერც იმედი, ვერც პოეზია,

- მხოლოდ სხეული, რომელსაც ყოველთვის აკლდი,
მამინაც კი, როცა გვიხინა.

სხეულიც ადამიანია. მასაც უნდა სიხარული, სინათლე, რაღაც -
თუნდაც ოდნავ უფრო მეტი, ვიდრე სითბო; ოღონდ არა
პოეზია - ცეცხლი და პური
ერთად; ცეცხლი ცალკე და ცალკე
პური, აი, რა უნდა.

.....
იმინეთ, შეილებო! ახლა ადგება მამათქვენი და წავა დამეჭი.
იქ მას იცნობენ ძაღლები და ვარსკვლავები - და წავა დამეჭი,
სადაც გაიცდუნებს ყოველი შენი, სადაც ყოველი ჩრდილი გემუკრება
და უმცირესი შშივი კი - ღმერთია, ტანჯული ღმერთი,
რომელიც ყველგან, საითაც კი გაიხედავ, თავიანთად იღება შენს წინ
სიკვდილი და აკეცნ

რას აკეთებდი, გკითხავენ იქ. და მოინდებდა
გაიქცე; დაიმალო, ხელები მაინც
აიფარო სახეზე. მაგრამ საღლა გეკეხება
სახე, ან ხელები. რას, რას აკეთებდი,
გკითხავენ იქ. და არც იფიქრო მოტყუება,
არ გაგვიყ. არ თქვა, რომ მხოლოდ
ქურდობდა და ამის მეტი არაფერი. ვერაფრით
შეიმუხტებ სახეებს. არ თქვა, რომ მხოლოდ
მრუშობდა და ამის მეტი არაფერი. რომ მხოლოდ კვლავ
და ამის მეტი არაფერი. აღიარე, რომ წერდი ლექსებს,
რომლებშიც შერცხვნილებს ბანდი და ათობილი,
რომლებშიც დატკეპს უკანასკნელ ლექსსა უყოფილი,
რომლებშიც მკვდრები ცოცხლებიდან. აღიარე,
მასთან მაინც აღიარე, რომ წერდი ლექსებს,
ოღონდ მეტი არაფერი.

2)
შენ იცი, შენ გაბიგებ, მერცხლები ირეოდნენ ცაში,
ქვემოთ კი ქუჩა იყო, ალბათ ერთ-ერთი უმახინჯესი ქუჩა
ამ ქალაქში, სადაც მე მარტო ვარ ახლა, მარტო, როგორც მკვდარი,
როგორც მკვდარი - დამარცხდმდე. მარცხნივ - ბიძები
მაღალი მბეჭის ელსადგურის, აბრავა კი - თავისქალა, ხოლო

მერცხლები

მაკთულებს შორის დაფრინავდნენ. მარჯვნივ - ვაყანი
და საშენი მასალების ბაზრობა. მე კი
უნდა მდომოდა სიხარული, ეს ვიცოდი, და როგორც გვიფი
ვილიბობდა მერცხლებისკენ, და ცვილები პოეზიას, არადა გულში
ჯიუტად თოვდა სიმარტოე. უსლურება, ყველაფერი, რაც ძნელია
და რაც ყოველთვის

თავს შემასხენებს ამ ქალაქში, და სხვაგანაც, - თოვდა და თითქმის
მარწმუნებად, რომ ყველა ლექსი, რომელიც კი შემითხზავს,
ეჭულად.

3)
ვერ გამოვზარდე ჩემი თვალები.
აკაცობი მზერა, მათგან მრუდვდ ამოვიღი, მე არ გამისხლავს
და ფსევკებად, რახანია, გულში ჩააღწიეს.

ვერ გამოვზარდე ჩემი თვალები. ისინი აგრძელებენ შეწვევტილ
სურათებს,

რაც ფარდის ან მოსახვევის მიღმა დარჩა, რაც
მიწას ან კაბის კალთას მიუფარა, რაც
დამემ ან სსოვნამ გააქრო.

მე მამინაც მინდოდა წერა,
როცა საბავშვოში შევიკვტე
და ორივე ონკანი ბოლომდე მოუწყვი,
რათა წყლის ხმას დაეფარა სამგლოვიარო მუსიკის და კვითინის ხმები,
და ცოტა მერეც, როცა ბოლო ჭირისუფალი მოწყვტის ცხედარს

და ხელკავით წაიყვანეს სასაფლავს გასასვლელისკენ -
არ შემეძლო, თორემ მაშინ მინდოდა წერა!
და ვიდრე კუბოს დახუჭავდნენ მესაფლავიანი,
შევიძნე, როგორ აფარავტდა მიცვალებულის სახინად რაღაც...
- ნიღბა, რომელსაც დროდადრო მივირგებ.

III

1)
ფინჯანი ყავა დილის 5 საათზე
საღლდამისი სანაყინეს სიმყუდროვე
სიცარიელე ცუდი სიტყვაა - ჯობია სიმყუდროვე
რულმორეული მენაყინეს უნდობლობით სახვე თვალუბი
ყავა და სირუმე - ორი ნაბიჯი სიხუნძილისკენ
მესამე და მთავარი ფიქრია
მაგრამ ვერ გივიზის

იფიქრე
არ იფიქრო
იფიქრე იმაზე რაც ფიქრად არ ღირს

იფიქრე ზღვებზე
არგო ქვია სანაყინეს - იფიქრე ზღვებზე
არგონავტე მენაყინეს უნდობლობით სახვე თვალუბზე
და ქართი დაბეჭილ აფრებზე იფიქრე

*ქარი ხრის ხეებს ტროტუარის ჩაყოლობით
ქარი ხრის ანტენებს სახურავებზე
მანქანა ჩერდება გადმოღის კაცი
და მთელი ძალით მთელი სიმწრით მუშტს ურტყამს პაერს
ქარმა დაიტაცა მისი ძალა მისი სიმწარე
და წაიღო წაიღო*

ნახევარი ფინჯანი ყავა დილის რ-ის ნახევარზე
და საღამო სავეფდურებით აღსაქვე სამყაროს

იფიქრე არ იფიქრო იფიქრე იმაზე რაც ფიქრად არ ღირს

*სრულიად მარტო სრულიად ცოცხალი
ბალტიხისპირა სოფლის ღამში
მივარალი ცივ ზღვაში წველამდე მდგარი
წინ რაღაცას მღეროდი და თურმე მღეროდი
სუბთი მოღანდებულ
სიკვდილს*

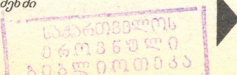
იფიქრე არ იფიქრო
ამაზე იფიქრე

*მასმერეც ბევრჯერ გასტეხია დედაშენს ძილი
დიდხანს
ცერმულების საცეცხით
დავკებდნენ სიბნელეში მისი თვალები
სამყარო კი დიდი იყო ღამეც დიდი ხოლო შენ მივარალი
საღვურის ხიდის მოავებზე შემომდგარი ქარს უტკიცებდი
არარსებულ გამოვინდო სვედიან
სიკვდილს*

იფიქრე
არ იფიქრო
ამაზე იფიქრე

*იყო ტურები და კონიდი
არც შხამი და არც ბადავი არც არაფერი
არ გადმოვიკრილა მათგან შენში*

ამაზე იფიქრე

სად არ ბრწყინდებენ სამყაროში დედა შენის მწარე ცრემლები
და სიკვდილს თვალებს უჭრებლებდნენ

იფიქრე იფიქრე

1999

იფიქრე დროზე და
თბილისი

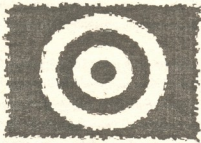
იფიქრე სივრცეზე
თბილისი რომ გიყვარდა და აღარ გიყვარს
ახალ წელს რომ ათასხრახას-2000 წელს დაარქმევ
სიკვდილო რომ ან ახლო ან შორია ან საერთოდ არ არსებობს
ამაზე იფიქრე - ამაზე ფიქრი არ ღირს და იფიქრე

იფიქრე

როგორ გეზიზნება შენი თავი
და შენი თანდაყოლილი ახირება -
მალიან სერიოზულად მოეკიდო ცხოვრებას
რის გამოც ისევები
ალბათ

ცარიელი ფინჯანი ყავა დილის 8 საათზე
და ფიქრი იმაზე რაც ფიქრად არ ღირს

ქარი კი ხრის
ტროტუარის ჩაყოლებით
და საზურავეებზე
ზევებს და ანტენებს
ხრის

და შენ

აგზნებული
დილის აფფასიანი რომანტიით
ჩიტების ჭიკჭიკით კატის ლემით ცოცხების ბალეტით
მიღიხარ მირიხიხარ მიფრინავ
მ შ ვ ი დ ე ბ ი

ასე მკვდარი არ ბრუნდება საიქიდან
ასე გული არ გაადაის სიზმრიდან ცხადში
ასე ბრტყელი ქვა გააღარბის წვალებზე

2)

მიმღერე შენი უკუღმართი იაენანა, შევების სიმღერა
მათთვის, ვინც მხოლოდ დილისპირზე ბრუნდება სახლში,
და ვიდრე ღამე მუხის სხივებით არ აიმღერევა
ვერ შელევია მის წმინდა და სვედიან ნახშირს;
ვინც უკეთესი ვერაფერი ვერ შეძლო, ვიდრე
ღამის ზიდდან ჯოჯოხეთში კარდნა

და ვინც
მზის პირველ სხივებს, როგორც ფოლმის მოსაწყვეტ ტიტრებს,
ისე აკურებს.

ვისაც სძულს და ვერა თობის მაინც
თუნდაც ერთ წარსულს, უმახინჯებს.

ჰოდა მიმღერე

შენი ხმა მწარე იაენანა მათთვის, ვინც ღმერთზე
მხოლოდ ის იცის, რომ ახლოა, და ვერ იფუნებს
მისკენ მიმავალ ვერცერთ რწმუნას, არადა ეიქებს.
მიმღერე შენი იაენანა, მიმღერე შენი
კანონგარეშე იაენანა მათთვის, ვინც ახლა
ღამნათივით და ნათრევი მიიწევს ქშენით
სახლისაკენ თუ რაღაცისკენ, რასაც ჯერ სახლად
ნათლავს და სჯერა, რომ იქ მაინც დახვდება სითბო,
რომელიც თუნდაც მხოლოდ სხეულს ჭირდება ჯერაც,
სჯერა, რომ სიკვდილს და სიყვარულს რაც უფრო ითმენ,
მით უფრო ტკბილად ჩაიძინებს. რატომღაც სჯერა.

(იმღერე მისთვის, ვინც თავისი ნახა საფლავი
და თითქმის გული აუჩუყა წარწერამ ნიშმი;
სახლებს ანგრევენ, ზღვებს აშრობენ, ტყეებს კაფავენ,
მან კი ვერაფრით მოშორა სიკვდილის შიში.)
მიმღერე შენი იაენანა, შევების სიმღერა
მათთვის, ვინც ლიფტის წითელ დილაკს დილითდა აჭერს
და მერე სამჯერ წარმოიფხვნს, როგორ იღება
ლიფტის კარი და ვიღაც როგორ დაახლის სამჯერ
სახეში ტყეებს...

ვინც საკუთარ ძაღლისხლულ სახეს
და აყმულებულ ჭირისუფალ მალეღებს ფიქრობს,
როცა კანკალით დილისპირზე სახლის კარს აღებს
და გაუხედლად მიეგდება,

და რათა იკლოს
ძიღვამძღვე ფიქრმა, ყვავილს ნატავს ბალიშზე თითით
ან წარმოიფხვნს, რომ დალია აბი სადილი,
ან თავზე საბანს წაიფარებს ან კიდევ ითვლის,
ან ცდილობს, თავი მოუყაროს ლექსის ნაწილებს
და გრძობს, რომ სისხლი თვალებიდან აღარ იღვრება,
აღარც ცრემლები,

მხოლოდ შიში, დალლა და შიში.

მიმღერე შენი უკუღმართი იაენანა, შევების სიმღერა
მათთვის, ვინც მხოლოდ დილისპირზე ეფულაბა ძიღვმა...

....

წინათგრძნობაც საქმეა მაგრამ
რამ მიგაჯვდროს ზუსტად
საიდან მოდის საფრთხე;

გრძნობები ვერ ფლობენ ფორმებს მეტყველების
საათის ცნობა არ იცინა
ვერც მარჯვენას და მარცხენას არჩევენ

დასამალი კი იმდენია
მთელი ცხოვრება სულ რომ წერო
ვერ ამყოფინებ.

....

ბუნებაში არსებობს რაღაც, რაც არ არსებობს.
ამიტომ სრული უფლება აქვს პოეზიას, იყოს მშვენიერი.
ვისთვის - როგორ; ჩვენთვის - მშვენიერი!

3)

მე ამ ძალაჯში არ მოგპყდები. მაპატიე,
მე ყოველთვის მიხიდავდა ცული სიზმრები,
საშში სიზმრები, სისხლიანი, ველური სიზმრები,
ვთქვით, როცა ჩემში კვებობდნენ ჩემთვალწინ...
მიხიდავდა, მიყვარდა, რათა მეგრძნო სისხარული
გაღვიძებისას, მიხვედრისას, რომ ეს ყველაფერი
მხოლოდ სიზმარია. და რომ ყველაფერი
კარგად არის. უფრო კარგადაც,
ვიდრე არის.

მაპატიე. ლექსებიც კი,
ეს უწყინარი, მექანა კური არსებები,
შეხედე, ჩემს ხელში როგორ გაბობოტდნენ.

ხოლო სული და ყველაფერი,
რასაც დაუსწრებლად ვიცილობ და პატივს ვცემო,
სიტყვებით არა, არც ღუმლით, შიშით ითქმება.

თავაზუ გავიძიძე

დიალექტიკის გენიალური ოსტატი

ჰეგელის 230 წლისთავის გამო

ჰეგელის ნაზრევის გაცნობისას ისეთი განცდა გვაქვს, თითქოს ბრწყინვალე ოსტატის მიერ აგებული ტაძარში ვიმყოფებით: ზღვა ფილოსოფიური მასალა აქ არაჩვეულებრივადაა მოწესრიგებული და ორგანიზებული. ყოველ დეტალს მოძებნილი აქვს მისთვის ყველაზე შესაფერისი ადგილი, ელემენტების განლაგებაში იგრძნობა შვებარის თანაზომიერება, პროპორცია, რიტმი, ჰარმონია, რომელთა წყალობითაც გრანდიოზული ფილოსოფიური სისტემა წარმოგვიდგება როგორც საოცრად მონოლითური, შეკრული და დასრულებული ნაგებობა. და კიდევ: ჰეგელის მიერ აგებული ფილოსოფიური შენობა სავსეა სინათლით - ეს არის შუქი გონისა, ყოვლისმომცველი აბსოლუტისა, იდეისა და ამ ნათელ ნაგებობაში, სადაც ყველაფერი დაფარულა და მარადიულზე მიანიშნებს, შეუძლებელია არ დაგეუფლოს საზეიმო და ამბულბული განწყობილება.

გონის, იდეის, აბსოლუტის ცნებები ცენტრალურია ჰეგელის ფილოსოფიაში. სწორედ ამ ცნების თავისებური გააზრება ანიჭებს ჰეგელის მთელ ნააზრევს განუყოფრებელ ხასიათს.

ერთ-ერთი მთავარი თეზისი, რომლითაც ჰეგელი კანტისა და ფიქტეს ფილოსოფიურ სკოლას დაუპირისპირდა, იყო თეზისი გონის აბსოლუტური ძლევისადმი შესახებ. ჰეგელი ფიქრებდა, რომ კანტთან და ფიქტსთან ერთმანეთისაგან გაითიშულია სინამდვილე და იდეა. ის, რაც არის და ის, რაც უნდა იყოს, არის და ჯერარსი. იდეას აქ არა აქვს სისხლსავე სიცოცხლე, აუცილებლობის კანონით შემორჩენილი განმორციელების უნარი. ჰეგელის თითქმის ყოველ თხზულებაში იპოვით ამ თვალსაზრისის მიმართ გამოთქმულ ირონიით სასვე სტრიქონებს. "ფილოსოფიურ მეტონიურებას საქმე აქვს მხოლოდ იდეასთან, რომელიც ისეთი უძლური არაა, რომ მხოლოდ ჯერარსი იყოს და ნამდვილად არ იყოს", - ვკითხულობთ "შვირე ლოგიკაში". გონი თავის სიძლიერის წყალობით პოულობს რეალიზაციის საშუალებებს: რაც გონიერია, ნამდვილია და რაც ნამდვილია, ის გონიერია (ჰეგელის ეს ცნობილი ფორულია სრულიადაც არ ნიშნავდა ყოველი არსებულის გამართლებას, როგორც ეს ზოგს მოეჩვენა: სინამდვილისა და არსებობის ცნებები ჰეგელის ფილოსოფიაში არ ემთხვევა ერთმანეთს).

როგორია ამ ყოველად ძლევაშისილი გონის არსება?

გონი კონკრეტულია. სიტყვა კონკრეტული ჰეგელის მიერ თავისებური მნიშვნელობით არის ნახმარი: კონკ-

რეტული ნიშნავს განსხვავებულ, საპირისპირო გარკვეულობათა მთლიანობას. ეს არის მოასწავებს იმას, რომ მოძრაობა გონის სფეროში იქნება დიალექტიკური გადასვლა ერთი გარკვეულობიდან მის საპირისპიროსკენ, თეზისიდან ანტითეზისისკენ და აქედან კი სინთეზისკენ, რომელშიც წინა ორი გარკვეულობა მოხსენება და შეინახება დამორჩილებული მომენტების სახით. მწყობრ დიალექტიკურ ტრიადათა მონაცვლეობაში ჰეგელმა ცნებათა ურთიერთდამპირისპირების ურთიერთდამპირებულობის, ურთიერთმოსხნა-შენახვის, კატეგორიათა დინამიკის ქვემარტივად გრანდიოზული სურათი მოგვცა, ხოლო ფილოსოფიურ პრობლემათა - რაოდენობისა და თვისებრიობის, უარყოფის, წინააღმდეგობის, არსებისა და მოხლეჩის, შინაარსისა და ფორმის და სხვათა - დიალექტიკური გააზრების საფუძველზე მათი გადანყვეტის სრულიად ახალი, ტრადიციული ფილოსოფიის მტავაფიზიკური აზროვნების წესისათვის უცნობ და უჩვეულო გზებს მიავლია.

ჰეგელმა გონი წარმოადგინა არა როგორც მყარი სუბსტანცია, არამედ როგორც მოუწყენრობა, აქტიურობა. გონი ჰეგელისათვის არა მარტო სუბსტანცია, არამედ სუბიექტაცია. ის არის სუბიექტი, რომელიც თავისი თავის წვიდობის ესწრაფვის, თავის თავს ეჭებს, თვითშემეცნება თვითრეალიზაციის, პოტენციალურად მოცემულ შესაძლებლობათა რეალიზაციის გულისხმობს, ეს რეალიზაცია კი დიალექტიკური პროცესია. აბსოლუტი წმინდა საბით "წმინდა აზროვნების ელემენტები" წარმოდგენილია "ლოგიკის მეტონიურებაში". ყოველი გარკვეულობა აქ გამოხატულია კატეგორიების სისტემაში. ყოველი კატეგორია აბსოლუტის პროდუქტია, იდეის ერთ მხარეს გამოხატავს. კატეგორიათა მარტივიდან რთულისკენ, აბსტრაქტულიდან კონკრეტულისკენ ურთიერთდასაბუთების პროცესს ავტორიზონებს აბსოლუტური იდეის ცნება. ამით გონის ზოგადი სქება მოხაზულია. ამ სქემამ უნდა შეისხას ხორცი, უნ-

და ჰჰოვოს თავისი სინამდვილე. გონი განახსავებს თავის თავს ბუნებაში, მაგრამ ინერტული ბუნება ვერ არის ადეკვატი აბსოლუტის ქვემარტივ არსებისა. ბუნების გალით რელიზაციის გზა ადამიანისკენ მიდის. სწორედ ადამიანი, კაცობრიობის კულტურის პროდუქტები, ადამიანების აზროვნება და მოქმედება ის საბოლოო წერტილი, რომელშიც გონი თავის თავს პოულობს. ადამიანის ძირი ლევატირაცია. ამიტომ ადამიანის არსების განმორციელება ლმერთის არსების განმორციელებაა იქნება. ჰეგელის ფილოსოფიური სისტემის უკანასკნელ ეტაპზე - აბსოლუტური გონის საფეხურზე - ადამიანი აღწევს უმაღლეს თავისუფლებას იმით, რომ ყოველი სუბიექტურ-ადამიანური ითქვიფება ფილოსოფიაში, რომელშიც ლმერთი თავის თავს იაზრებს და იმეცნებს.

რელიგოურ-მისტიკური ხასიათის მიუხედავად, ჰეგელმა შეძლო საქმარო ყველა მის განზომილებაში წარმოედგინა როგორც დიალექტიკური ქმნალობა, კანონზომიერი განვითარების პროცესი. იქ, სადაც ერთი შეხედვით წმინდა შემთხვევითობა ბატონობს, ჰეგელი ეჭებს და პოულობს კანონს, შინაგან ლოგიკას. განსაკუთრებით ნათლად გამოჩნდა ეს ჰეგელის მიერ ისტორიის ფილო-

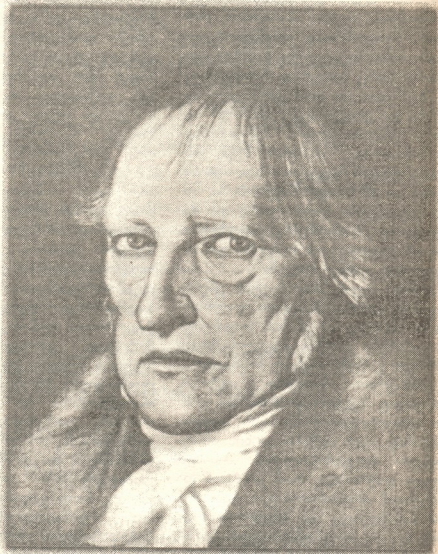
ნანახვებები 1818 წლის 22 ოქტომბერს, ბერლინში საკითხული ლექსიდან

სოფიოს და ფილოსოფიის ისტორიის დამუშავებისას კაცობრიობის ისტორია ხშირად წარმოდგენილია როგორც ხდომილებათა უბრალო თანმიმდევრობა. ასეთ თვალსაზრისს შვედელი ზედპირულად თვლის. ადამიანები პირად მიზნებს ისახავენ და კერძო ინტერესებიდან გამოსული მოქმედებენ, მაგრამ ეს სრულიადაც არ ნიშნავს იმას, რომ ვნებათა შეგებაში არ ვლინდება გონის კანონი. ისტორია, ფიქრობს შვედელი, გონის მიერ თავის თავის გაცნობიერების პროცესია. და რადგან გონის არსება თავისუფლებაა, კაცობრიობის ისტორია არის ზედამავალი გზა, პროცესი თავისუფლების გაცნობიერებაში. აღმოსავლეთის ხალხებმა იცოდნენ, რომ თავისუფალია ერთი. ასეთი თავისუფლება თვითნებობაა. ბერძნებმა და რომაელებმა იცოდნენ, რომ თავისუფალია ზოგიერთი. მხოლოდ ქრისტიანობა მივიდა იმ ცნობიერებაში, რომ თავისუფალია ადამიანი საერთოდ. აქ ხდება სწორედ გონის მიერ თავისი თავისუფლების გაცნობიერება.

უდიდესი როლი ითამაშა შვედელმა ფილოსოფიის ისტორიის არსის მეცნიერული გაგების ჩამოყალიბებაშიც. ისტორიკოსს აქვს ქოსი ხედვა: ერთი ფილოსოფიური სისტემა ცვლის მეორეს, მეორე - მესამეს და ა.შ. ყოველი ფილოსოფიური სისტემა თავისას, სხვა სისტემისგან განსხვავებულს ამბობს, და შემთხვევითი არ იყო, რომ ფილოსოფიის ისტორია განიხილებოდა როგორც ცდომილებათა, შემთხვევითი შეხედულებათა თავმოყრა. შვედელი იყო ერთ-ერთი პირველთაგანი, რომელიც შეეცადა მიეგნო იმ ძაფისათვის, ფილოსოფიის ისტორიის სიღრმეში რომაა დაფარული და ურთიერთგანსხვავებულ ფილოსოფიურ სისტემებს ერთიანობას აძლევს, მათი მონაცვლეობის კანონზომიერ ხასიათს ნათლყოფს.

შვედელმა ფილოსოფიის ისტორიაც წარმოადგინა, როგორც გონის მიერ თავისი თავის შექმნების პროცესი, გაშლილი დროში. გონი განსხვავებულ მხარეთა ერთობლიობაა, ამიტომ, ბუნებრივია, რომ ისტორიაში არსებული ცალკეული სისტემები, რომლებიც გონის რომელიმე ერთ ასპექტს გამოხატავენ, განსხვავებიან ერთმანეთისაგან. ყოველი სისტემა იდებს გარკვეული მომენტის გამოხატულებას, ამიტომ ის არც შეიძლება უარიყოს. უარიყოფა არა რომელიმე ფილოსოფიის პრინციპი, არამედ ის შეხედულება, რომ ეს პრინციპი სრულად გამოხატავს მთელ იდეას, გონს. ამრიგად, ყოველი ფილოსოფიური სისტემა აბსოლუტურიცაა და შეზარდებითიც. ყოველი შემდგომი სისტემა მოხსნის წინა სისტემის პრეტენზიას აბსოლუტობაზე, მაგრამ ითვისებს ქვეშარდულ პრინციპებს. აქვს, ისევე, როგორც საერთოდ ისტორიაში, განვითარება მიდის მარტივიდან რთულისკენ, აბსტრაქტულიდან - კონკრეტულისკენ. ფილოსოფია წარმოიშობა არა ფილოსოფიის ისტორიის ბოლოში, არამედ თვითონ ფილოსოფიის ისტორიაა გარკვეული აზრის ფილოსოფია: აბსოლუტური ქვეშარდობა რეალიზდება შეზარდებით ქვეშარდობებში და არა მათ მიღმა. ისტორია თავის განვითარებაში გამოხატავს ლოგიკურს, ლოგოსის საფეხურთა მონაცვლეობას.

შვედელს ფილოსოფიის ბევრი მტერი ჰყავდა. ბევრი მოშულე ჰყავს მას დღესაც - განსაკუთრებით ნეოპოზიტინიზმის ბანაკში. მაგრამ ნიშანდობლივია: როგორც წესად, შვედელის მტერი საერთოდ ფილოსოფიის მტერიცაა. სხვაგვარად შეუძლებელიცაა, რადგან შვედელი და ქვეშარდული ფილოსოფიური აზროვნება მოთვლებულია ერთ-მანეთისაგან. შვედელს უყვარდა გამოთქმა: კამერდინერისათვის არ არსებობს გმირი. მაგრამ, - უმატებს შვედელი, - არა იმიტომ, რომ ეს უკანასკნელი გმირი არ არის, არამედ იმიტომ, რომ პირველი კამერდინერია. შვედელის სიპატივით არ არსებობს მხოლოდ სულით კამერდინერებისათვის.

ჩემო ბატონებო!

რადგან მე დღეს პირველად გამოვივიარა აქაურ უნივერსიტეტში ფილოსოფიის მასწავლებლის თანხლებასზე, რომელზეც მისი უდიდებულესობის მეფის წყალობამ მომიწვია, ნება მომეცით, ჩემს ლექციებს წინ წარუგმძვარო ეს წინასიტყვაობა, რომ ჩემთვის განსაკუთრებით სასურველად და სასიხარულოდ მიმაჩნია უფრო აკადემიური მოღვაწეობის ასპარეზზე ადგილსა სწორედ ამ მომენტში და სწორედ ამ დღესთან. რაც შეეხება მომენტს, როგორც ჩანს, უკვე შეიქმნა ის პირობები, რომლებიც ფილოსოფიას ნების აძლევენ კვლავ ფურადლებასა და სიყვარულს ბოლოდღეს, როდესაც ეს თითქმის დამუწახებული მეცნიერება კვლავ შეძლებს ხმა აიმალოს. ვინაიდან ამ მოკლე ხნის წინ, ერთი მხრივ, მძიმე და გაჭირვებული ხანა, რომელიც ყოველდღიური ცხოვრების წრილობას ინტერესების ძალიან დიდ ფურადლებას უთმობდა, მეორე მხრივ, სინამდვილის მაღალი ინტერესები, ინტერესები და ბრძოლა უპირველეს ყოვლისა, ხალხის ცხოვრებისა და სახელმწიფოს პოლიტიკური მთლიანობის აღსადგენად და გადასარჩენად, გონის ყოველ შესაძლებლობასა და ყველა წოდების ძალებს, ასევე გარეგან საშუალებებსაც იძინად

შთანთქმავდა, რომ გონის შინაგან ცხოვრებას არ შეეძლო სიმ-
 შერადება და მოხვება მოუპოვებლად. მსოფლიო გონს, რომლის
 ფუნქციონირება მთლად სინამდვილითა და გარეგანი ამბებით იყო
 გატაცებული, ხელი ეშვებოდა თავის თავისთვის, თავისი ში-
 ნაგანი ცხოვრებისათვის მიემართნა და თავის ნამდვილ სამ-
 შობლოში თავისი თავით დამტკიცებოდა. მაგრამ ახლა, მას
 შემდეგ, რაც სინამდვილის ეს ნიადაგი შეწყდა და გერმან-
 ნელმა ხალხმა საერთოდ თავისი ეროვნულობა, ყოველგვარი
 ციხისავე ცხოვრების საფუძველი გადაარჩინა, უკვე დადგა
 დრო, ნამდვილი ქვეყნის სამბარანბლოს გვერდით, სახელმ-
 წიფოში დამოუკიდებლად გაიფურქნის აზრის თავისუფალი
 სამეფო, და საზოგადო გონის ძალამ იმდენად მძლავრად იწ-
 ინა თავი, რომ ამპყარად დაგვანახვა, რომ მხოლოდ იდეებსა
 და იდეების შესაბამს შეუძლია ახლა არსებობა შეინარჩუნოს,
 და რომ ყველაფერმა, რაც კი საერთოდ აღიარებულა მოითხოვოს,
 თავისი თავი შეგნებოს და აზრის წინაშე უნდა გაამართლოს.

...მაგრამ თვით გერმანიაშიც ამ მეცნიერების აღორძინე-
 ბამდე წინანდელი ეპოქის უგვანობა იმდენად შორს წავიდა,
 რომ გამორკვეულად და დამტკიცებულად თვლიდა და გვარ-
 წმუნებდა, რომ ჭეშმარიტების არავითარი შემეცნება არ არ-
 სებობს; ღმერთი, სამყაროს და გონის არსება შეუცნობელია,
 მიუწვდომელია; რომ გონი რელიგიაც უნდა შეჩერდესო,
 ხოლო რელიგია - რწმენასა, გრძობასა და ბუნდოვან წარ-
 მოდგენასზე გონიერული ცოდნის გარეშე. შემეცნება ვერ ეხ-
 ვა აბსოლუტის, ღმერთის და იმის არსებობას, რაც ბუნებასა
 და გონში ჭეშმარიტი და აბსოლუტურია, არამედ მხოლოდ
 ნაწილობრივ ეხება უარყოფითს, ე.ი. იმას, რომ ჭეშმარიტს
 ვერ შეიძინებთ, რომ მხოლოდ არაჭეშმარიტს, დროებითსა
 და წარმავალს აქვს უპირატესობა შემეცნებისა, - ნაწილობ-
 რივ კი შემეცნებით იმას, რაც მასში უკვე იგულისხმება, გარ-
 რეგანს, სახელდობრ ისტორიულს, შემოხვეული გარემოებებს,
 რომელთა შორის ეს მოჩვენებითი შემეცნება გამოვლინდა.
 სწორედ ამისათანა შემეცნებას უნდა მიუვადგეთ ისტორიულად
 და გარეგანი მხარეების მიხედვით კრიტიკულად და მეცნი-
 ერულად გამოიკვილოთ, რადგან მისი შინაარსიდან სერიო-
 ზული არა გამოვა რა. ამ თვალსაზრისის წარმომადგენლები
 ისევე შორს წავიდნენ, როგორც პილატე, რომელი პრიკონ-
 სული, რომელმაც როგორც კი გაიგინა კრისტუსსა წარ-
 მოთქმული სიტყვა: ჭეშმარიტება, მასწინე კითხვით უპასუხა:
 რა არის ჭეშმარიტება? და ეს კითხვა იმ აზრით, რომ მას, პი-
 ლატეს ეს საკითხი ვითომც უკვე გადაწყვეტილი ჰქონდეს და
 იცოდეს, რომ არ არსებობს ჭეშმარიტების შემეცნება. ამრი-
 ვად ის, რაც იმთავითვე სამარცხინო და უღირს საქმედ ითვ-
 ლებოდა, - ჭეშმარიტების შემეცნებაზე უარის თქმა, - ჩვენი
 ეპოქის მიერ გონის უმაღლეს ტრიუმფად იქნა გამოცხადებუ-
 ლი. თავიდან, თავისი წარმოშობის დღიდან გონების უნარის
 მიმართ სასოწარკვეთილებას ჯერ კიდევ თან სდევდა ერთგვა-
 რი გულსიტკივლი და წუხილი, მაგრამ მალე რელიგიურმა
 და ზნეობრივმა თავქარიანობამ, შემდეგ კი ცოდნის ზერელო-
 ბამ და უგვანობამ, რომელიც თავის თავს განმანათლებლობას
 უწოდებდა, პირდაპირ და ამპყარად აღიარა გონების უძლურე-
 ბა და ქედმაღლურად მისცა სრულ დაიწყებას გონის უმაღ-
 ლესი ინტერესები; ბოლოს, გერეთოდებულმა კრიტიკულმა
 ფილოსოფიამ მარადისისა და ღვთაებრივის ამ უცოდინარო-
 ბას სუფთა სინდისი შეუქმნა, რადგან ეს ფილოსოფია გვარ-
 წმუნებს, ვითომც მან მოახერხა დამტკიცება იმისა, რომ მარ-
 რადისისა და ღვთაებრივის შესახებ არაფრის ცოდნა არ შეიძ-
 ლებაო...

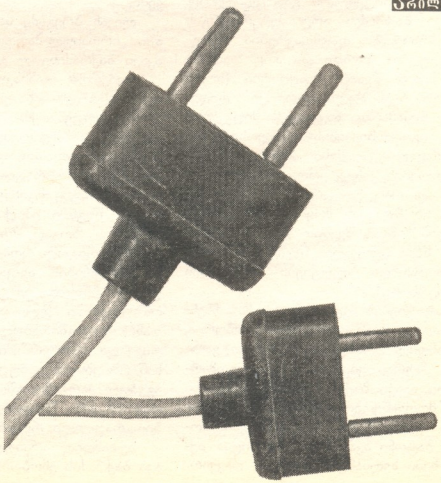
...ეს შეხედულება ჯერ კიდევ წინამორბედი პერიოდთან
 გადმივიდა და საშინელ წინააღმდეგობაში ჩაუღდა ჯანსაღ
 სუფთა გრძობას, ახალ სუბსტანციურ გონს. ამ ახალ და
 ჯანსაღი გონის განთიადს მივსალმები, მოუვნიბო მას; მხო-

ლოდ მის საქმეს ვაკეთებ, როდესაც ვამტკიცებ, რომ ფილო-
 სოფიას შინაგანი უნდა ჰქონდეს, და როდესაც ამ შინაარსს
 თქვენს წინაშე განავითარებ.

უშთავრესად მოუვნიბოთ ახალგაზრდობის სულს, რადგან
 ახალგაზრდობა სიცოცხლის ის მშვენიერი ხანაა, როდესაც
 ადამიანი გატორებულიის შეზღუდულ მოზნათა სისტემას
 ჯერ კიდევ არ დაუტყვევებია და უნარი აქვს თავისუფალი,
 უანგარო მეცნიერული მოღვაწეობის; როდესაც ასევე ჯერ
 კიდევ არ დაუტყვევებია იგი ამაოების უარყოფით სულს,
 წმინდა კრიტიკული კვლევის უშინარსობას. ჯერ კიდევ ჯან-
 სალ გულს შესწევს სითამამე, ჭეშმარიტება მოითხოვოს, ხო-
 ლო ჭეშმარიტების სამეფო ის სამეფოა, რომელშიც ფილოსო-
 ფია სულდგმულობს, რომელსაც ფილოსოფია აგებს და რომ-
 ლის თანამონაწილენი ჩვენ ვხვდებით ფილოსოფიის შესწავ-
 ლით. რაც კი ცხოვრებით ჭეშმარიტია, ღაღი და ღვთაებრი-
 ვია, იდეისაგანა; ფილოსოფიის მიზანია ამ იდეას ის ჭეშმარ-
 რიტ სახესა და ზოგადობაში მისწვდეს, გონის სამეფო თავი-
 სუფლებს სამეფოა. ყველაფერი, რაც კი ადამიანის ცხოვრე-
 ბას აერთიანებს, რასაც კი ღირებულება და აღიარება აქვს,
 გონითი ბუნებისა; ხოლო გონის ეს სამეფო მხოლოდ ჭეშმარ-
 რიტებისა და სამართლის შეგნებით, იდეათა ჩაწვდომით არ-
 სებობს.

ნება მომეცით, ვისურვო და ვიმედოვნო, რომ მოვახერხებ
 მოვბიკო და დაემსახური თქვენი ნდობა იმ გზაზე, რომელ-
 საც ჩვენ დავადგეით. მაგრამ, უპირველეს ყოვლისა, ნება მო-
 მეცით, თქვენგან მოვითხოვო მხოლოდ ის, რომ თან მოიტა-
 ნით ნდობა მეცნიერებისადმი, რწმენა გონებისადმი, ნდობა და
 რწმენა საკუთარი თავისადმი. ჭეშმარიტების ძიების სითამამე-
 მე, გონის ძლიერების რწმენა ფილოსოფიური მეცადინეობის
 პირველი პირობაა, ადამიანი თავის თავს პატივს უნდა სცემ-
 დეს და უმაღლესის ღირსად სთვლიდეს. გონის სიღაღი და
 ძლიერება ადამიანს მაინც არ შეუძლია საკმაო სიდიდით
 იაზროს (რაც უნდა დიდი აზრი ჰქონდეს მასზე). სამყაროს და-
 ვარულ არსებას თავის თავში არავითარი ისეთი ძალა არ გა-
 აჩნია, რომ შესძლოს შემეცნების სითამამეს წინააღმდეგობა
 გაუწიოს; იგი მის წინაშე უნდა გადაიხსნას, მთელი თავისი
 სიმდიდრე და სიღრმე მის თვალთა წინაშე გადაშლის და მას
 საშუალება მისცეს მით დატკობს და გაიხაროს.

იზმილი

ემლვნება აკაკი ბაქრაძეს

ღირსეული მამულიშვილისა თუ მწერლის ჯეროვანი დაფასება ერის ზნეობრივ სიჯანსაღეზე და კულტურულ მზადყოფნაზე მეტყველებს. ამ შემთხვევაში უნდა მივხსალმოთ ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ფილოლოგიის ფაკულტეტის თაოსნობას ან განსვენებულ მესანიშნავ ქართველი მწერლის დასაზოგად მოღვაწის აკაკი ბაქრაძისადმი ახლად გამოცემული ჟურნალის "ლიტერატურა და სხვა" პირველივე ნომერის მიძღვრის გამო.

ჟურნალის რედაქტორობა ფილოლოგიის ფაკულტეტის დეკანმა პროფესორმა ამირან გომართელმა ითავა. მთავარი რედაქტორმა შეკრიბა ავტორთა ძალზე ავტორიტეტული ჯგუფი და საშუალება მისცა მათ თავიანთი გულწრფელი აზრი გამოთქვათ აკაკი ბაქრაძის შესახებ. ეს კულტურული გამოცემა სწორედაც რომ გულწრფელობით, აზრის თავისუფლად გამოხატვის სურვილით იცქივს ყურადღებს. არაერთი არაზრუნველია, შეფარული ქვეტექსტები და "ებოპეს ენა" (რასაც საბჭოთა ცნებურამ მიგვაჩვენა) აქ ყველაფერი დღის სინათლეზეა გამოტანილი. ჟურნალის კომპილაციურადაც ძალზე მასველონიერულად არის გამართული - აკაკი ბაქრაძის მოკლე ბიოგრაფიულ ცნობებს და მისივე ავტორობით გამოცემული ნიშნების ჩამონათვალს ენაცვლება წინასიტყვაობა სათაური: "ის დღესაც ესაუბრება საქართველოს". ამ წინასიტყვაობაში ლაკონურად არის მოხაზული აკაკი ბაქრაძის შემოქმედებით პორტრეტი, ხანგამაზილია მისი უნივერსიტეტული გამოცდილება: "აკაკი ბაქრაძეს არც პეტერბურგის უნივერსიტეტი დაუშთავრებია თერგდალეულთა დარად და არც რიონისა და სენის წყალი დაუღვლეია (თუძე მთელი შეგნებული ცხოვრება დიდებულ წინაპართა ნაკვევს მიუყვებოდა), იგი თბილისის უნივერსიტეტის აღზრდილია - მისი არსებობის გამართობის კიდევ ერთი დასტური და სიამაგე რაც მთავარია, აკაკი ბაქრაძე 1965 წლიდან მოყოლებული, მართალია ხანგამაზუებით, მაგრამ თითქმის სამი ათეული წლის მანძილზე კითხულობდა ლექციებს თბილისის უნივერსიტეტში".

სტატიების ავტორები: თამაზ ჩხენკელი, ლევან ბრეგვაძე, კახა ჯაბურია, ავთანდილ არაბული, გიორგი თევზაძე, ზურაბ კიკნაძე, ამირან გომართელი აკაკი ბაქრაძის შემოქმედებისა და მოღვაწეობის სხვადასხვა შტრიხებს განმარტავენ. ამ სტატიებს შორის ბატონი აკაკის ჩანართებიცაა. აქვეა მისი ხელნაწერი აზარტების, დაკვირ-

ვებები, სენტენციები. ირაკლი მჭედლიშვილის, რევაზ თვარაძის და კახა კაციტაძის წერილი ჩვენი სინამდვილის აქტუალურ პრობლემებს ეხება.

ძალზე საინტერესოა ლამარა კიკილაშვილის მიერ ჩანერილი საუბრები უნივერსიტეტსა და სტუდენტობის წლებზე. მოვიტანო ერთ ფრაგმენტს: "აკაკი ბაქრაძის ნასაუბრევიდან: "კოლტ ბაქრაძე კითხულობდა ფილოლოგიის, ისტორიისა და ფილოსოფიის ფაკულტეტზე ერთდროულად ლოგოკის კურსს... და ისეთი საინტერესო იყო ეს ლოგოკის კურსი, რომ პირველად მე, სხვების შთაბეჭდილებას ვერ მოგასხენებო, პირდაპირ ერთ ფრაგმენტში ვუყურებდი. თავისთავად ლოგოკა ისეთი მეცნიერებაა, ძნელად გამოიწვევს ემოციას... მშრალი, გარკვეულ კანონებზე აგებული მეცნიერება, რომელიც მშრალად გიყვებათ, რანაირად შეიძლება იგივეს მტკიცება-ურაყოფის საკითხები. კოტე ბაქრაძე ამას აკეთებდა მხატვრული ნაწარმოების მოწვევლით". აკაკი ბაქრაძე იხსენებს სხვა ლექტორებსაც და თვითიველ მათგანს წინამდებოთი შტრიხებით გამოარჩევს.

აკაკი ბაქრაძის საინტერესო პორტრეტს ხატავს თამაზ ჩხენკელი. ამ პორტრეტში მოგონების ფურცლებიც არის ჩართული. ეს მოგანებები ერთგვარ ლირიკულ ქარგაზეა აგებული. ერთ ფრაგმენტს მეორე ენაცვლება და საგულისხმო ვითარებების მონაცვლეობა კითხველს გულგრილს არ ტოვებს.

ლევან ბრეგვაძე საუბრობს პოეზიაში ირონიულ-პაროდიულ ნაკადის აკაკი ბაქრაძისეულ გააზრებაზე.

ვეყირობ, განსაკუთრებულ ინტერესს აღძრავს კახა ჯაბურია წერილი "თაურფენიშენის ძიებაში", აქ ყურადღება გამახვილებულია აკაკი ბაქრაძის ბოლო მონოგრაფიაზე "კარადუ". ეს მონოგრაფია მწერლის გარდაცვალებამდე მცირე ხნით ადრე გამოვიდა. წიგნში ეპოქის ანალიზს, XX საუკუნის ზოგად პოლიტიკურ ვითარებას, გრაფიკ რობაქაძის ბუდი, მისი ცხოვრების ავკარგი ენაცვლება. უფრო სწორი იქნება თუ ვთქვით: თხზულებაში ყველაფერი ერთმანეთთანა დააკავშირებული, მრავალი მოტივი და თემა ერწყმის ერთმანეთს და ნაწარმოების ფაბულა ერთსტრად აგებული ქარგაზე იშლება. ჩვენს ხელთა მძაფერი შთაბეჭებით დაწერილი ბიოგრაფიული რომანი.

ავთანდილ არაბულის წერილი აკაკი ბაქრაძის ენობრივი პოზიციის გა-

აზრებს ეხება. წერილის ავტორი ასკენის: "ფეიქრობო, წარმოადგენილი მასალიდან ნათლად ჩანს, რომ აკაკი ბაქრაძის შემკვიდრების ამ ყუთითი (ენობრივი სალიტერატურის ასპექტით) შესწავლა ძალზე საინტერესო საკითხებს წამოწვევს და რომ ეს წერილი მხოლოდ მონახაზის როლს თუ შეასრულებს მწერლის შემოქმედებითი ლაბორატორიის კვლევის საქმეში. მაგრამ, ამავ დროს, უკვე განხილული ფაქტებიდანაც ნათლად იკვეთება აკაკი ბაქრაძის სრულიად შეგნებული, მიზანმიმართული მოღვაწეობა ენობრივი შემოქმედების სფეროში".

გიორგი გვახარია აკაკი ბაქრაძის კინოთეატრალური მოღვაწეობას განიხილავს. აი რას წერს იგი: "პირადად ჩემთვის, აკაკი ბაქრაძის, როგორც კინოკრიტიკოსის მოღვაწეობა, ამ პროფესიის "ეთიკის" სრული და უკომპრომისო ერთგულება".

ზურაბ კიკნაძე - "წინის კაცი": "წინც ვინ იყო აკაკი ბაქრაძე თავისი პროფესიული მონოდეობით - ისტორიკოსი? ფილოლოგი? კინო-თეატრმცოდნე? ლიტერატორი და ლიტერატურის მკვლევარი? მემუარისტი? პოლიტიკოსი? საზოგადო მოღვაწე? ორგანიზატორი?... ყველა ეს დარგი, როგორც ყველაფერის თაიფურა, შეკრებილი იყო მის მთლიანურ ხედვაში".

იმივე უნდა ვთქვინოთ, რომ ჩვენი მკითხველი საზოგადოება დიდი ინტერესით შესხვდება სახელმწიფო უნივერსიტეტის ფილოლოგიის ფაკულტეტის თაოსნობას. ამგვარი გამოცემების მომზადება იმის ნიშანი იქნება, რომ ქართველ ერს შერჩენია ღრმა სულიერება და ზნეობა.

ნოვარ ლაპინა

გრაცია დელედა

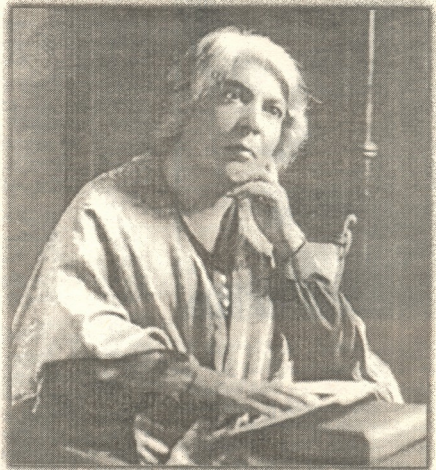
გრაცია დელედა, რომელსაც ხშირად მიაკუთვნებენ ვერისტი მწერლების უმცროს თაობას, 1871 წელს დაიბადა სარდინიის ქალაქ ნუოროში, საკმაოდ შეძლებულ ოჯახში. მისი სამწერლო დებიუტი 17 წლის ასაკში შედგა, როდესაც მან ერთ მოდურ ჟურნალში გამოაქვეყნა თავისი მოთხრობები. კულტურულად ჩაკტილი და ეკონომიკურად ჩამორჩენილი კუნძულის გარემო ბევრს ვერაფერს შესთავაზებდა ახალგაზრდა ქალს, ამიტომ თვითნასწავლი დელედას სანყისი განათლება ერთობ შეზღუდული და ზედაპირული იყო. და მაინც, მწერალმა მოახაზა თავის თავში ძალები, ბრძამდ კი არ შესძლებებოდა სამშობლოს შეზღუდულობა, არამედ შემოქმედებითად და ნაყოფიერად გამოყენებინა ეს თავისი გამოცდილება. იგი წერდა: "სარდინია დემოლისა და ვენების მიწაა. უნდა ჩასწვდე მას, რომ შეიყვარო".

1892 წელს გამოვიდა მისი პირველი რომანი "სარდინიის ყვავილი". ეს მანძინისა და ვალტერ სკოტის შეზავება იყო ჯგოფანი ვერგასა და ლუიჯი კაპუანას საუკეთესო გამოცდილებასთან. 1892 წელს გამოსულმა მეორე ნაწარმოებმა "ბოროტების გზები", რომელშიც დაზუსტდა მისი სამწერლო სტილი და ძირითადი მიმართულებები, ლუიჯი კაპუანას დადებითი რეცენზია დაიმსახურა.

მწერლის მხატვრული სიმწიფე ახალი ძალით გამოვლენდა 1895 წელს რომანში "პატრიონი სულები". აქ მოცემულია პატრიარქალური ოჯახის ისტორია. პერსონაჟები, რომლებიც უარს ამბობენ საუკუნო ტრადიციებზე, სასტიკად მარცხდებიან სინამდვილესთან ბრძოლაში. მიუხედავად აშკარა სამწერლო დაოსტაბებისა, რომანის შინაარსი ჯერ კიდევ მთლიანად სარდინიული ყოფითაა განპირობებული.

1899 წელს ცოლად გაჰყვა პალმირო მადესანის და რომში გადავიდა საცხოვრებლად. სამშობლოსაგან დაშორებამ დადებითად იმოქმედა მწერალზე, შეარბილა და ერთგვარი ზღაპრული იერი შესძინა მის აქამდე თვალმისაცემ მუთხურობას. დელედას თვალსაზრისით სარდინიული ხასიათის ყველაზე ნიშანდობლივი თვისება ის არის, რომ ბუნებასთან ახლო მყოფ ადამიანში ინტუიციად და ინსტინქტი ლოკალურ აზროვნებაზე მეტადაა განვითარებული. სწორედ ამ იდეაზეა აგებული დელედას ერთ-ერთი ყველაზე ცნობილი რომანი "ფერული" (1903). აშკარა ხდება მორალის, როგორც ასეთის, ორპიროვნება და არასაიმედოება: ანანია ატონსუ სარდინიდან რომს მიემგზავრება და იქ დიდი ქალაქის ეგოიზმსა და გარყვნილებაში ეფლობა. შინ დაბრუნების შემდეგ იგი გარემოებათა გამო უბრუნდება თავის წინადადებულ ზნეობრივ შეხედულებებს, რომლებიც ეგოიზმისა და სისასტიკის წინააღმდეგ ვერ შევლიან.

დელედა პატარა მოთხრობების კრებულებთან ერთად თითქმის ყოველ წელს ახალ რომანს სთავაზობდა მკითხველს. შემდეგი საპროგრამო რომანია "ელიას პორტოლი" (1903). ეს მთავარი გმირის სახელი და გვარია, პროქსესაც თავისი რძალი, ძმის ცოლი შეუყვარდება. პერსონაჟის სულიერი ბრძოლა სარდინიული მწყემსების ნახევრად წარმართულ მენტალობასა და კათოლიკურ მორალს შორის მიმდინარეობს. უმანკო მსხვერპლი, მახლისა და რძლის მკვდარი შვილი, რომ-

ლის საფლავთანაც ელიასი შინაგან სიმშვიდეს პოულობს ანათესავებს რომანს იტალიური დეკადენტობის ტრადიციებთან.

სარდინია არ კარგავს თავის მწვავე რეალურ სახეს, მაგრამ, ამავე დროს, მწერლის მიერ გამოვლილი სამყაროდ იქცევა. ამ სამყაროში უძველესი ზნე-ჩვეულებები და შეძენილი შეხედულებები თითქმის უპიროვნო ძალების თვისებებს იძენს. ამგვარი ნახევრად მითითური და ნაწილობრივ სიზმრისეული განწყობითაა გამსჭვალული დელედას ალბათ ყველაზე მნიშვნელოვანი ნაწარმოები "ლერნამი ქარში" (1913).

სიცოცხლის ბოლის მწერლის შემოქმედებაში კიდევ უფრო იჩენს თავს იტალიური დეკადენტობის გარეგნული თვისებები: რომანები უფრო მოკლე ხდება და მოქმედ პირთა რიცხვი ორ-სამ პერსონაჟამდე მცირდება. ასევე ორ ან სამ დღემდე მცირდება დრო-იწიერი ინტერვალი, რომელსაც მოიცავს ნაწარმოები. ასეთი რომანებია "მარტოხელა კაცის საიდუმლო" (1921), "ყელსაბამის ცეკვა" (1924). 1936 წელს დელედამ მიატოვა ავტობიოგრაფიული ნაწარმოების "კოზმას" წერა და შექმნა თავისი უკანასკნელი რომანი "მარტოობის ეკლესია".

1926 წელს მიენიჭა ნობელის პრემია ლიტერატურაში, გარდაიცვალა რომში 1936 წელს, დაკრძალულია მშობლიურ ქალაქ ნუოროში. გრაცია დელედას მიკუთვნება ვერისტების ან დეკადენტების მეტნაკლებად მკვეთრად გაფორმებულ ლიტერატურულ მიმდინარეობებთან, ისევე პირობითობად შეიძლება მივიჩნიოთ, როგორც მის პროზაში აღწერილი სარდინიული რეალობა.

გარბნა ღელვა

ღმერთი და ეშმაკი

სოფელია ღარიბი იმითომ რომ მისი ბინადარი მარტოსული და მეოცნებნი არიან, თუ მისი ბინადარი არიან მარტოსული და მეოცნებნი სოფლის სიღარიბის გამო?

უნდა ითქვას, რომ ეს სოფელი ერთი გავლანი და შიშველი ხეობის ძირში განოლილა, - აი შესაბამისი სიტყვა, - როგორც ქარის შორეულ ხმას, როგორც უკეთესი ცხოვრების აღიქმას.

ქალები მდუმარედ ტირიან, მამაკაცები კი მთვრალბრუნით გრძობენ თავს, ამ დროს მათ ყოველივე ნათელი და ადვილი ეჩვენებოდათ და ქუშირიტებაზე ტყუილის ზედაპირზე ტყუილებს.

სწორედ მაშინ, როცა ორღანი ნელინადის ბოლო დღეს" თუ დეჟუ "ს-ს ლოცვისას უღერდა, მოხდა ისე, რომ მკითხავის ვაჟმა მოულოდნელად სრული შინაგანი განახლება იგრძნო. აქამდე კი იყო ერთი შეუგნებელი და უთავბოლო ექმანილი, კუდიანი დედაკაცის ნაბიჭვარი, რომლისთვისაც ღმერთის ხერიანი და ხანგრძლივი შრომის უნარი არ მოემაღლებინა.

ყველანაირ საქმეს შეეჭადა, უფრო სწორად კი, ყველა ოსტატის შეგირდობა სცადა - მეურნისა და ხუროსი, მჭედლისა და დურგლისა - მაგრამ არც ერთთან არ შეჩერებულა დიდი ხნით და არც აუთოყუბია რამე.

ახლა კი ერთბაშად იგრძნო, რომ ყველა ამ საქმის ერთდროულად გაკეთება შეუძლო, ოღონდაც სოფლის გარეთ, რომელიმე ღია ადგილას, სადაც თავისუფლად სუნთქვას არაიცი და არც მისი ნამუშევარი სახელი, არც დედამისის ხელობა.

გულის სიღრმეში არ სძადა დედამისი: იგი ხომ მხოლოდ მოყვასის ნდობას იყენებდა ამაღლად, რათა მასაც ეცოცხლა და მის ვაჟსაც. სულ მუხამ სწული იყო, ხშირად კრუნჩხვები მოსდიოდა და ამ დროს უცნაური სიტყვების წარმოთქვამდა. სწორედ ამან მოუტანა ნათელშილველის პირველი სახელი და წარმატება. არც თვითონ რტყენობდა თავისი ხელობისა.

განსხვავებით, სადაც ეკლესიაში გალობა რალანცირად გულის მოზებებს ჰგავს და მორწმუნე თემის რალანციარი მოთხოვნა და სწრაფვაა დვთისაკენ, აქ ლოცვა ყოველთვის ჩუმი, თითოეულს თავისი სათხოვარი აქვს და ყველანი ერთად უშენენ ორღანს, როგორც ქარის შორეულ ხმას, როგორც უკეთესი ცხოვრების აღიქმას.

ქალები მდუმარედ ტირიან, მამაკაცები კი მთვრალბრუნით გრძობენ თავს, ამ დროს მათ ყოველივე ნათელი და ადვილი ეჩვენებოდათ და ქუშირიტებაზე ტყუილის ზედაპირზე ტყუილებს.

სწორედ მაშინ, როცა ორღანი ნელინადის ბოლო დღეს" თუ დეჟუ "ს-ს ლოცვისას უღერდა, მოხდა ისე, რომ მკითხავის ვაჟმა მოულოდნელად სრული შინაგანი განახლება იგრძნო. აქამდე კი იყო ერთი შეუგნებელი და უთავბოლო ექმანილი, კუდიანი დედაკაცის ნაბიჭვარი, რომლისთვისაც ღმერთის ხერიანი და ხანგრძლივი შრომის უნარი არ მოემაღლებინა.

ყველანაირ საქმეს შეეჭადა, უფრო სწორად კი, ყველა ოსტატის შეგირდობა სცადა - მეურნისა და ხუროსი, მჭედლისა და დურგლისა - მაგრამ არც ერთთან არ შეჩერებულა დიდი ხნით და არც აუთოყუბია რამე.

ახლა კი ერთბაშად იგრძნო, რომ ყველა ამ საქმის ერთდროულად გაკეთება შეუძლო, ოღონდაც სოფლის გარეთ, რომელიმე ღია ადგილას, სადაც თავისუფლად სუნთქვას არაიცი და არც მისი ნამუშევარი სახელი, არც დედამისის ხელობა.

გულის სიღრმეში არ სძადა დედამისი: იგი ხომ მხოლოდ მოყვასის ნდობას იყენებდა ამაღლად, რათა მასაც ეცოცხლა და მის ვაჟსაც. სულ მუხამ სწული იყო, ხშირად კრუნჩხვები მოსდიოდა და ამ დროს უცნაური სიტყვების წარმოთქვამდა. სწორედ ამან მოუტანა ნათელშილველის პირველი სახელი და წარმატება. არც თვითონ რტყენობდა თავისი ხელობისა.

უბედურება ის იყო, რომ ხალხს რტყენობა მასთან სიარული. ყველანი კი დადილინენ სამარჩიელი და მის გარეშე ისევე ვერ ძლებდნენ, როგორც უწყლოდ, მაგრამ არაიცი ღებულობდა მას საკუთარ სახლში,

და ეკლესიაში შესული რომ ენახათ, ქვეის სროლი გააგდებდნენ კარში. ვაჟსაც კი ძალღივი უყურებდნენ და მასაც ხშირად უწნებოდა სურვილი, დაეკინა დედამისის კლიენტები.

იმ საღამოს კი არა: იმ საღამოს ხალხი უჩვეულოდ ერთხმად გალობდა, რადგან ღმერთის მადლობა ნელინადის ცუდად თუ კარგად დასრულებასათვის.

ცუდად თუ კარგად, რადგან სანამ ცოცხალი ხარ, ყოველივე ვერ კიდევ მშენიერი.

მკითხავის ვაჟიც გალობდა და უჩვეულოდ გრძნობდა, რომ მაღალი იყო, ჯანმრთელი და გულშიც იდუმალი სიხარული ენთო. გრძნობდა, რომ მისი ძლიერი ფეხები მკვიდრად იდგა დედამისის მიერ წინადადით ნაკიდ ახალ ფესსაცმელებში, რომ წიფეები მარდი იყო, მუსლები კი დაზუთილ ბორბლებს ჰგავდა. ამიტომაც ენადა ხეობის გარეთ ქარის საბუნებლად წასვლა.

მის ხშირსა და გრძელ თმებს სწორედ ქარი სჭირდებოდა, მის დიდი პირსა და საღ კბილებს რალაც ისეთი უნდა ედევნა, რასაც მკითხავის პური არ ერქმობდა და ბოლოს, მის ოქროთი და ლაჟვარდით გარემოცულ შავ გუგუებს უნდა ენახათ შორიზონტი ისე, როგორც ამას მწვერვალზე შემოშადარი არნივი ხედდა. მკითხავის ვაჟიც მაღლობდა ღმერთს, რომელიც ტყვილისაგან დიდი ხნის განსაზავლობაში შეკრულ გულს უსწინდა.

- დედა, - თქვა შინ დაბრუნებისთანავე, - მივიყარ მე.
- მიდიხარ? სად მიდიხარ?
- ზედი უნდა ვეძებო.

მკითხავი ვაჟსამი ამაზაბებდა თავის პატარა დალაგებულ სამზარეულოში, რომელიც არც როკაპის ქიხს ჰგავდა, არც სიბილას გამოქცებულს. თვითონაც პატარა და სუფთა ქალი იყო, უკნიანი გოგოს რომ ჰგავდა შავი თმის მძიმე გროლისა და ნახვივი კევის გამო, წინიდან კი გათიქურებული თმა და დამჭნარი სახე დატანჯულ მოხუცს ამაგავსებდა.

შვილის სიტყვებზე იმამხვე არ უპასუხია, შვილიც არ შენუხებულა დედის გულგრილობით. ჩვეულებრივ, ირვე სიტყვასუნნი იყო და არასოდეს არაუცხი ანდობდნენ ერთმანეთს. მაგრამ ამჯერად, შვილი რომ დედის

სხვა განაპირა სოფლებისაგან

აზრს ჩანვდომოდა, ალბათ, შენსებდებოდა. მკითხავმა იცოდა, რის წინაშედა ბუღის საძებნელად წასლა მისთვის, ვინც მისი ვაჟითი არასოდეს გასულა სოფლის გარეთ, თანაც არც საშუაშო გააჩნდა, არც ფეხლიანი ქისა და, - რაც ყველაზე ძვირფასია, - არც ქვეყნად ცხოვრების გამოცდილება: დაბარგვას წინაშედა, ქარში გაბნევის, ტოტიდან მოწყვეტილი ფოთლის მსგავსად.

დედას არ უნდოდა ეს, არ უნდოდა. მან ეშმაკის საქმის კეთებას იმითო მიჰყო ხელი, რომ თავისი ვაჟი ერჩინა, ეშმაკი კი, თითქმისად თვით ამ დედუკაცის სული არ ჰყოფნისო, ახლა სწორედ ამ გაუს ართმევდა ცოცხლად. ოღონდაც ეშმაკს ყოველთვის მოურთივებდა. მკითხავმა ახლა ის გადანეციტა, რისი ქმნა თვისი ვაჟისთვის დივით აუკრძალა საკუთარ თავს: ახლა იგი ჯადოს მომზადებდა მისი შინიდან წასვლის დასაბრკოლებლად.

ამიტოვად არაფერს ამბობდა. ამ ქალს არ შეეძლო თვალმომაცხობა, მაგრამ მის დემბოს საშინელი ძალა ჰქონდა. შვილის ხმაზე და, განსაკუთრებით, სახის შეცვლილ გამობეჭეველებაზე ატყობდა, რომ სიტყვიერი წინააღმდეგობა ამაო იქნებოდა.

- ბედის საძებნელად მიდიხარ, - თქვა ბოლოს, თან სუფრას შლიდა სამზარეულოში მდგარ პატარა მაგიდაზე. - მერცხა სად მიდიხარ?

ბიჭმა ლაპარაკი დაიწყო და ვერ ამჩვენდა, რომ დედამისი ჩვეულებრივზე უფრო მეტად სთავაზობდა საჭმელს, იცოდა მისი მსუნაგობა და ყველაფერს მას აძლევდა: ერთი კლინტის მიერ შორთმულ ღორის ღვიძლს, მოხარული ყველის მიელ მარგვს, ღვინოს, რომელიც თვითონაც მოსწონდა.

მაგრამ მთელი თავისი ადამიანური და ზედადამიანური გამოცდილებით მიანც ვერ ამჩვენდა, რომ რაც უფრო კმაყოფილი იყო მისი ვაჟი, მით უფრო ძალას იკრებდა მასში ფაიჯრკიანი გადამწყვეტილება.

დედის დასარწმუნებლად სოფლის ერთადერთი კაცის მავალით იმედიბოდა, რომელიც მხოლოდ იმის წყალობით გადმდრეწულიყო, რომ ადგილიდან განძრევას არ შეუშინებია. ეს მსხვილფეხა საქონლით მოვაჭრე იყო, რომელიც არაფრისაგან ზედამიერებ ამოტეხივდა და ქალისშვილებიც სულ წარჩინებულებსა და სახელმწიფო მოხელეებზე დაფიქრებინას.

ამ საუბრისას ყურის ბობილები უწითლდებოდა, რადგან იმ კაცის უძეკროს ქალიშვილებ ფიქრობდა იმ გრძობითა, რომლის გააზრებასაც კი ვერ ზედადედა.

დედა მოთმინებით უსწენდა და თავისთვის იღიმებოდა, რადგანაც მხოლოდ მან იცოდა, ვინ იყო ის კაცი და საიდან მომხდარგობდა მისი ესოდენი იღბალი.

როცა დარწმუნდა, რომ ბიჭი არ დაიმობდა და წინააღმდეგობას თუ წაანწყებოდა, შეიძლებოდა სახლი გაქმრებდა და მალულადაც გააპარულიყო, საბოლოოდ გადამწყვეტა ჯადოს მომზადება.

უბრკველეს ყოვლისა ცოტადიენი საფუარი უნდა ეშოვნა იმ პატარალისაგან, რომელიც ქმრის იჯახში პირველად აცხობდა პურს, მერე კიდევ ამდენიმე წვითი იმ ღვინოდან, ნაკურთხი ძველისთვის რომ ხმარობდ მესაზე. ღვინოს შოვნა ავილი იყო იმ მნათეს დახმარებით, რომელიც ხშირად აწვდიდა საეკლესიო მასალას. საფუარის შოვნა კი გაუჭირდა, რადგან, როგორც უკვე ითქვა, ყველანი გაურბოდნენ და პატარაძილე მიმხედარიყო, რომ რაღაც ორანზოვანი მზადდებოდა.

- გვეცემა, უბრალოდ, ჩემს ბიჭს ნამცვარი უნდა გამოუცემა. - თქვა დადინჯებით და როგორც იქნა საფუარიც მიიღო.

მართლაც ცომი დააყენა ანისულის ნამცვარისათვის, მის შვილს რომ ასე უყვარდა, საეკლესიო ზედაშე კი ჩვეულებრივ სუფრის ღვინოს შეურიან.

მერე შეულოცა. ეს უფრო ძნელი იყო. საჭირო იყო "მრწამლის" უკუღმა წარმოთქმა, თანაც ღვინოსა და ქრისტეს სახელები ლუციფერისა და უფრისი ეშმაკის, ლუსებს, სახელებით უნდა შეეცვალა და მერე კიდევ საბრტისტული სენისა მავგარი რაღაც ჩაეტარებინა.

მკითხავი სინებულში დედა პატარა სამზარეულო მაგიდასთან და ზედ გაშლილი ხელის მტყუნები დააღაგა, ცერები ერთმანეთს ეხებოდნენ. წარმოთქვა უწმინდური მრწამსი და ივითა:

- ვინ ხარ?

მაგიდის ფეხი ეგრევე წამოინია და კვლავ იატაკს დაეძვტარა მზეცის ტორივით.

- ვიცოდი, ვიცოდი, რომ ამჯერად უცებ მოხვიდოდი, - გაიფიქრა გულამოშვდარმა, სახე და მხრები სულ გაუცივდა, თუმცა კი ოვლად იღვრებოდა. მართლაც ეშმაკი იყო, ვინც პასუხობდა? გულის სიღრმეში არ სჯერებდა ეს. ოღონდაც სინამდვილე ის იყო, რომ მაგიდა მოძრაობდა და მის ბაკუნში იყო რაღაც ცოცხალი, რაღაც ცხოველური, რაც იმაზე უფრო დიდ შთაბეჭდილებას ახდენდა, ხმას რომ ეტასუხა.

წუთიერი მიღვადიერ ყოყმანის შემდეგ მკითხავმა განაცხადო:

- იცი, რისთვისაც დაგიძახე? არა? ახლა არ გინდა მიპასუხო? ნუ მატყუბ, უნდა იცოდე. მიპასუხე. იცი თუ არა?

პასუხი უარყოფითი იყო. - ჰოდა იცოდე, რომ ჩემი შვილი შინიდან წასვლას აპირებს. შენ ჩააოცნე? თუ შენ ხარ, თავი დაანებე. შინ დამიტოვე. ჩემი შვილი არ გცოვნის? დამიტოვე?

მაგიდა მოკვებულ ცქნივით ყალყზე შედგა, მერე დაეშვა და მოკლე წერიული დარტყმებით დაიწყო კაკუნა, თითქოსდა ქალის ფეხებს ეტებს, რომ ზედ დაბიჯოს და ატყოს. მკითხავს სწორედ რომ ცტქნის დარად აღვირით ეჭირა იგი, თუმცა კი სულ მთლად კანკალებდა და კრუნჩხვების მოახლოებას გრძობდა. ასე ნეტა რატომ უწინააღმდეგებოდა ბოროტი სული? მის დამშვიდებას შეეცადა.

- კმარა, თუ შენ არ ჩააოცნე, მით უკეთესია. ოღონდ დანყნარი და მომხმარე, რომ შენ დარტყ. მიშველი? მეც მოგებმარებო.

არ იცოდა, როგორ უნდა მიხმარებოდა ეშმაკს, ან, უფრო სწორად, ბუნდოვნად იცოდა. ალბათ, ვიღაცას ბოროტის ქმნაში უნდა დახმარებოდა.

ასე თუ ისე, მაგიდა დანყნარდა: ეშმაკმა დახმარება აღუთქვა. მკითხავაც იცოდა უშუა, ცივი ოვლისგან სველი მთელი სხეულით ნეყო აქეთ-იქით რხევა, სანამ სკამიდან არ ჩამოვარდა გულწასული.

ღამით ყმწაღვლა, რომელიც ნამცვარების მთელი მას შეეჭმება და ღვინოც სულ დაღლია ბოლოიდან, თავი ცუდად იგრძნო. მთელი ტანი ასტკივდა უცებ, სასტიკი ღებინება აუტყდა, გაუთავებელი კრუნჩხვებითა და სლოკინით.

ისიც ცივ ოვლში ცურავდა, როგორც დედამისი ეშმაკის გამოხმობისას. სახე იისფერი ჰქონდა, ხელფეხი - გაყინული.

- შშამი მოგიცია ჩემთვის, - აღმოხდა ბოლოს ღამის მტირალს. - რატომ, დედა? რატომ? რატომ?

შიშითა და წუხილით მოცულმა მკითხავმა კინალამ ყველაფერი აღიარა. მხოლოდ იმითომ არ გაუშლია სიმართლე, რომ ეშმოდან, კიდევ უფრო არ დაეშინებინა მისი მდგომარეობა. შშამის საწინააღმდეგო ნაყენი შესავა და სანამ ოვლს უშრალდებდა და წამოდგომაში ეხმარებოდა, ლოცულობდა კიდევ.

სამწერი იყო ეს მისი ლოცვა: მასში საკუთარ ამბოხებულ სინდისს ამბლდა, ეს წუხი ყვირილი იყო, უბრძოდაც რომ უნდა ასულიყო ვარსკვლავებთან, თვით ღვთის სასუფეველამდე მიეღწია.

სმოკა სეფაი

- სამართლიანად მართმეც მას, უფალო. სატანას ვიზოვე მისი შინ დარჩენა, მაგრამ სატანას, ალბათ, არაფერი შეუძლია შესნ ნინაალმდეგ, ამიტომაც მიკლავს მას, რომ როგორმე მაინც აღასრულოს თავისი დაპირება. ასე, ასე ამგზავრებთ მას და ამბეც დროს შინაც მიტოვებთ. თქვენ ორნი, თქვენ ორნი ერთად, სულ მუდამ რომ ებრძვით ერთმანეთს, ჩვენს სატანაგველად კი სულ მუდამ რომ შეთანხმებულები ხართ. ოღონდაც იყავნ ნება შენი, უფალო, მხოლოდ ნება შენი.

- მღვდელს დამიძახე, - თქვა ვაჟმა, - გვედები. სუსხანი და ნათელ დილას მკითხავი გაიქცა და ჯერ ექიმის, მერე კი მღვდლის კარებზე დააბრახუნა.

ექიმმა, თუმც კი გააფრთხილეს, რომ სასწრაფო იყო მისი დახმარება, მაინც ალოდინა. მღვდელი იმწამსვე ეახლა. ხანში შესული კაცი იყო, მაგრამ ჯერაც ძლიერი და უხეშიც. ფანატიკოსი იყო, რომელიც, თუ სჭირდებოდა, სცემდა კიდევ ურჩებს. სოფელშიც ამის გამო უფრო შიშს იწვევდა, ვიდრე სიყვარულს. ზოგს სძულდა კიდევ იმ მდუმარე და უღმობელი ვნებიანობით, რომელიც ეგზომ დამახასიათებელი იყო ამ სოფლის ბინადართათვის.

მას შემდეგ, რაც ყმანვილმა აღსარება თქვა და რამდენადმე დამშვიდა, მღვდელმა უთხრა ქალს.

- შენც უნდა მიხტრა აღსარება, კუდიანო. განაგდე სახლიდან ეშხაკი და დაუბრუნე ღმერთს, რომელიც მხოლოა ქვეყნიერების პატრონი.

მკითხავი თავის დაკვრით უდასტურებდა, მაგრამ სულ მთლად ნერვიული კანკალით იყო შეგყრობილი, რომელიც მერე დიდი ხნით შერჩა.

- მართალია, - აღიარა, - ჯაღო გაუფუკეთე, შინ რომ დარჩენილიყო.

ოღონდაც ზედაშის შესახებ არაფერი უთქვამს, საბრალო მნათესათვის რომ ზარალი არ მიეყენებინა.

- რატომ მიწოდდა მისი დარჩენა? - განაგრძო ცივად, თითქმის სასტიკად, - ჩემს თავს ვეუბნებოდი, რომ ეს სიკეთე იყო, რადგან საშიშროებისაგან. დაცავდა მას, მაგრამ სინამდვილეში მისი წასვლა მაღარდებდა, რადგან გარეული მხეცივით მარტო ვრჩებოდი, უსახსროდ, გულცივი გველების ამ ბუდეში, სადაც არავის ვუყვარავრ. ასე, ალბათ, უფლის ნებას ვენინაალმდეგებოდი, რომელსაც სურდა, რომ ჩემი ბიჭი გასცილოდა ასეთ დედას, რომელმაც კარგად ვერ აღზარდა, რომელსაც იგი მხოლოდ გემრიელი ლუკმებისა და ღვინით სავსე ჭიქების მეშვეობით უყვარდა, რომელიც მის სხეულს ასუქებდა, მის სულს კი არ უფლიდა.

- კმარა, კმარა, - წამოიძახა მღვდელმა. ოღონდაც გულანუყვებელი იყო. - ეგ რა თქვენი საცოდნელია. თქვენ არ უნდა განსაჯოთ ღმერთი: საკმარისია ემსახუროთ და თავიანი სცეთ. ჰოდა, ყველაფერიც კარგად იქნება.

ერთი საათის შემდეგ ის მოკვდა, წამდა ზედაშით მონამლული. მკითხავის შვილი კი გადარჩა.

ტელეფონიდან თარგმნა
სმოკარ ლალბარმა

კარილი

სიტყვა "არსებოზის" მოძრაობა

ფოჭვნარის უკან თოვლი,
თოვლი, ყვავების გუნდი,
გზატკეცილი, ანუ მარტოობა,
ქარი, სიმღერა, მგზავრი და ძილის მცირეუღენი
სურვილი.

მე და მოწყვნა და ეს სველი მინა.
ვწერ და სივრცე.
ვწერ და ორი კვადელი და რამდენიმე ბელურა.

ერთი კაცი მოწყვნილია;
ერთი კაცი ქსოვს;
ერთი კაცი თვლის.
ერთ კაცსა სძინავს.

ცხოვრება ანუ ერთი შაშვი გაფრინდა.
რატომ მოიწყინე?
ცოტა რამ როდა სახალისო: მაგალითად, ეს მზე,
ზეგინდელი ბავშვი
და იმ კვირის მტრელი.

წუხელ ერთი კაცი მოკვდა.
და ჯერაც კარგია ზორბლის პური.
და ჯერაც წყალი იღვრება ქვეშით. ცხენები სკამენ.

წვეთები მოძრაობენ,
თოვლი ღუმლის მხრებზე
და ღრი იასამანის ყვავილის ხერხემალზე.

მემობარი

ფორუე ფართხზალს*
I should be glad of another death
T.S.Eliot

დიდი იყო.
დღევანდელიობის შეილი იყო.
ნათესავად ერგებოდა ყველა ღია პორიზონტს
და რა კარგად ესმოდა წყლის და მიწის სათქმელი.

მისი ხმა
სინამდვილის დაბნეული ნაღველის ხატი იყო.
მისმა ქუთუთობმა
ჩვენ ეღემენტთა სავალის მთავარი მარღვი დაგვანახეს,
მისმა ხელეგმა გულუხვობის სუფთა ჰაერი გადაფურცლეს
და სიკეთეები ჩვენკენ მოაქუჩეს.

იგი ჰკავდა საკუთარ სიმარტოვეს
და სარკეს უმარტავდა
თავისი დროის
ყველაზე უფრო სასიყვარულო კიდევებს, ნაწიბურებს.
იგი წვიმასავით სავსე იყო მუდმივი სიცინცხალით.
იგი ხესავით იზრდებოდა სინათლის მადლისაკენ.
მარადიული ბავშვი ქარებს მოუხმობდა
და საუბრის ძაფს მუდამ წყლის სიღრმეებთან ნასკავდა.

ერთ ღამეს, ისე გულწრფელად
აღგვირულა სიყვარულის ხასხასა
სარიტუალო მუხლმორცა,
რომ ჩვენ თავი დაეანებეთ მიწის ზედაპირის ტრფობას
და განვხვდით ერთი ვედრო წყლის რაკრაკივით.

და უამრავჯერ გვინახავს,
რამდენი კალათით წასულა
ერთი ბლუჯა სასიხარულო ამბების მოსაკრეფად.

მაგრამ არ გამოვიდა,
რომ მტრედების სიცხადის პირისპირ დამჯდარიყო
და წავიდა არაფრის კიდისაკენ.
სინათლეთა სიხალისის მიღმა წამოწვა
და აღარ უფიქრია,
კართა წარმოთქმის დაბნეულობას შორის
მა მარტონი დაერჩიით
ერთი, ერთადერთი ვაშლის შესაჭმელად.

მისამართი

“ხად არის ძვირფასი მეგობრის სახლი? -
აფორიაქებულმა იკითხა. წუთით შეკუნდა ციური მხედარი.
და ბაგეზე მოთამაშე სინათლის გზაკვალი
ქვიშათა დამეულ სიბნელეს აჩუქა.
მერე თითით არყის ხისაკენ მიანიშნა და თქვა:

“ხესთან არმისული,
ერთი ბაღის ქუჩაა -
უფრო მწვანე, ვიდრე ღვთის სიხმარი.
და იქ სიყვარული ღურჯია გულწრფელობის ფრთებივით;
შეხვალ იმ ქუჩის სიღრმეში,
რომელიც სისავსის მიღმა
ერთ ჭიშკარს გაივლის.

رختها را بکنیم:

آب در یک قدمی است

მერე მარტოობის ყვეილის მხრისაკენ შეუხვევ
და ყვევილამდე ორ ნაბიჯზე,
მიწიერი მითების მარადიულ შადრევანთან შეჩერდები,
გაურკვეველი, წმინდა შიში დაგეუფლება.
სივრცის წრიული მოძრაობის გულწრფელობაში
შრიალი მოგვსმება,
ბავშვს დაინახავ -
მაღალი კოშკის ზემოთ ასული
წიწილას აიყვანს სინათლის ბუდიდან
და იმას ჰკითხე -
სად არის საყვარელი მეგობრის სახლი”.

თქვზობის დანაბარები

წასული ვიყავი აუზთან,
რომ ეგების წყალში ჩემი მარტოობის ანარეკლი დამენახა.
აუზში წყალი არ იდგა.
თევზები ამობდნენ:
ხეების ბრაღი არ არისო.
ზაფხულის ღონიერი შუადღე იყო.
წყლის ნათელი ვაფი ნაკადულთან ჩამოჯდა,
მოფრინდა მზის არწივი და იგი ჰაერში აიტაცა,
თან წაიყვანა.
შემცნების მეოხებით, გზა ვერ გავიკვლიეთ წყლის
ფანებალისკენ,
ფოლაქებს ჩვენსას სხივი ჩამოწვდა და გაიარწინა;
მაგრამ ის დიდი სინათლე,
იმ წითელი მიხაკის ანარეკლი წყალში,
რომელიც ქარის ქროლვისას
გულს ახლიდა დაუდევრობის ნაოჭთა ზურგებს,
ჩვენი თვალი იყო -
ჭუჭრუტანა - სამოთხის აღიარებისკენ...

შენ, ღვთის წალკოტი თუ გინახავს გულის ძვირბაში,
გაბედე და თქვი: უწყლოა თევზების აუზი.

ქარი ჩინართან პაემანზე მიდიოდა.
მე უფალთან პაემანზე მივდიოდი.

کار ما شاید این است
که میان گل نیلوفر و قرن
بی آواز حقیقت بدویم.

تا بخواهی خورشید، تا بخواهی پیوند، تا بخواهی تکثیر

ღამის ძველი ტიქსტი

ჰეი, ასტრალური მწვანე სიტყვების შუაგულში!
სინდელის ლედვის ფოთლოვანი

ქვის სიწმინდესა და გონიერებას გადმოსცემს,
წყლის გული ერთი ბაღის ანარეკლის
სურვილით იწვის.

ჭუჭრუტანის ვაშლს
პირში ერთი წარმოსახვის გემო აქვს.

ო, ძველი ძრწოლავე,
შენთან საუბრისას, ჩემმა თითებმა
გონება დაკარგეს
ამაღამ

ჩემს ხელებს სასრული არა აქვთ,
ამაღამ

ისინი ნაყოფს კრეფენ მითიური ტოტებიდან,
ამაღამ

ვევლია ხეს

ჩემი შიშის ოღენი ფოთლოვანი აქვს,
სიტყვის გაბედულება შეხედვის პაპანაქებაში მოგვარდა.

ო, ფერადოვანი თაურსაწყისებო,
დაიფარეთ ჩემი თვალები ჯადოთა ქროლვისას.

მე ჯერ კიდევ კარგად ვხედავ
ღამის ამოუსნეულ ნიჭებს.

მე ჯერ კიდევ

დაცხრილული წყლების მწვურავალი ვარ.

ჩემი ტანსაცმლის დიღები

ჯადოს ეპოქათა შელოცვების ფერია.

ლაპარაკის უნარის გავრცელების წინანდელ ველ-მინდორზე
ჩემი უკანასკნელი სორცეული ზეიმი ეწყობოდა.

ამ ზეიმისას, მე ვარსკვლავთა მუხიკას ეისმენდი
თიხის ნაკეთობათა სიღრმეიდან.

და ჩემი მზერა სავსე იყო ჯადოქართა ბორიალით.

ო, ნარგისის უმეკლესო ანარეკლო კაემნის სარკვეში.

უწინდებურად დამატყვევა შენმა ზიბლმა და თან წამიფყანა.
- სრულიყოფილების სიერცისკენ?
- შეიძლება...

სიტყვის სიცხეში ჭერეტის წყალს დავეწყოთ.

ღამის დაფანტული მემკვიდრეობის ქვეშ
თქმულების წმინდა კდემამოილება მდინარებს.

ირონიათა ამობრწყინების წინა პერიოდში

ვევლია ცოცხალს ჰქონდა თავისი მოპაშერი**

ვევლია მეტოქეს შორის

ქუთუთო გამებზარა

მეტყველების სიამაფისაგან.

მერე კი

მუხლებამდე ჩავეფალი მცენარეული ღემილის

თავისუფლებაში.

ხელ-პირი დავიბანე ფორმათა ჭერეტაში.

შემდეგ, სხვა სეზონისას,

ფეხსაცმელები დამენამა

სიტყვა "ცვარისაგან".

მერე როცა, ერთი ქვის თავზე ვიჯექი,

ქვის გადასახლების ხმა მესმოდა საძირკვლის კედლიდან

ჩემს ფეხებთან.

მერე დავინახე, რომ ჩემი ხელების სეზონისგან
თავს იკავებდა ვეველა ტოტი.

ო, იმპროვიზირებულ დამეკ;

ჩემი წინსაფარი სავსე იყო რჩევის ნელლი ყლორტებით
ერთი მძიმე სიზმრის ფორის უკან,

რომელიც ფრინველმა,

ტირანიის შემჩვევის მხრიდან რომ მოფრინავდა,

წაიღო ჩემი წინსაფარი.

ჩემს ფეხქვეშ აჩქამდა შთაგონების პირველი მარღვი,
ჩემი სისხლი გახდა სიერცის თავგაზიანი მასპინძელი.

ჩემმა მაჯისცემამ ცურვა დაიწყო ელემენტთა შორის.

ო, დამეკ...

თუმცა, რას ვამბობ...

გაწყავდა ორატორის ცივი თვალი სარკმელის თბილ
სხივმოილეგაში.

ჩემი თითის მხარე გაცივდა.

ძვიშის საბავური ღრო

წვიმა რეცხავდა თავისუფალი ღროის კიდეებს.

მე დიდებულების ნოტიო ქვიშით

ვთამაშობდი

და მოქარგული მოგზაურობების სიზმარს ვნახულობდი.

მე ვიყავი ქვიშის თავისუფლების აღმკვეთი,

მე

მოწყვნილი

ვიყავი.

ბაღში

ვაშლილიყო

ერთი

ჩვეულებრივი სუფრა.

სუფრის შუაგულში - რაღაც გამასხივონებელი

შემცნების მაგვარი:

ერთმა ყურძნის მტვერანმა

დაფარა ვეველა ეჭვი.

ღემილის შეკეთებამ

თავზე აამბინა.

დავინახე, რომ ხე არის და,

როცა ხე არის, ცხადია, უნდა იყოს.

და ნაკვალევმა თეთრ ტექსტამდე მისდია

მოთხრობას.

თუმცა,

ეი, ფერადო ნალექლო.

სამარქულიანი თარგმანი ბიპორბი ლომბარნიკი

* ფორუე ფართოზადი - XX საუკუნის დიდი ირანელი პოეტი ქალი.

** მუსლიმური ესქატოლოგიის მიხედვით, განკითხვის დღეს ადამიანთა შეკრების ადგილი.

იური ლომაძე

მაინც რას სწავლობენ ადამიანები?

წაბითხულია მოხსენავად ტარტუს
უნივერსიტეტის რუსული გიმნაზიის
ბასნის დღეს (1990 წ.)

უპირველეს ყოვლისა, ნება მიბოძეთ, მოგილოცოთ ჩვენი ერთობლივი მუშაობის დაწყება და ის ფაქტი, რომ თქვენ უკვე უნივერსიტეტის კედლებში იყოფებით.

საუნივერსიტეტო განათლება, როგორც ნებისმიერი უმაღლესი განათლება, განსხვავებული საფეხურია საშუალო სკოლასთან შედარებით. და ამ საფეხურის ერთ-ერთი განსაკუთრებული თვისება იმაში მდგომარეობს, რომ აქ უკვე აღარ არსებობს ზემოთ და ქვემოთ - მასწავლებლები და მოსწავლეები - აქ ყველა კოლეგაა, ანუ ადამიანები, რომლებიც ერთად მუშაობენ. უმაღლესი სასწავლო დაწესებულების მუშაობა ხომ თანამშრომლობას გულისხმობს, ანუ ერთ ნაწილს სწავლა სურს, მეორე მხარე კი ამაში ემზარება მათ. დაძალებს - აუცილებელი, "იძულებითი" კონტროლი განათლების დაბალ საფეხურზე დარჩა. მასწავლებელთა დამოკიდებულება თქვენს მიმართ სრულიად განსხვავებული იქნება, რომელიც კოლეგისა და უმცროსი კოლეგის ნაცოფური თანამშრომლობას გულისხმობს.

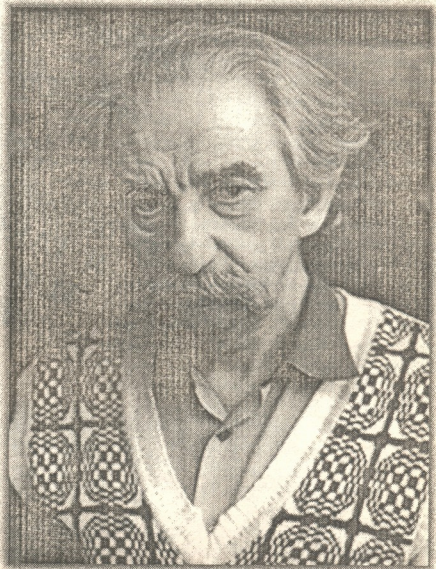
მაგრამ ეს იმას არ ნიშნავს, რომ ყველაფერი გაიოლდება; პირიქით, თქვენ უფრო რთული ამოცანის წინაშე დადგებით. და საერთოდაც, შეუძლებელია კარგი საქმე იოლი იყოს. ეს რთული საქმე იქნება, რადგანაც თავად ადამიანზე უფრო მკაცრი ზედამხედველი არ არსებობს და მის გარეშე უმაღლეს განათლებასაც აზრი ეკარგება. თუმცა კი ვერაფერი გვაძიოვს, საბოლოოდ გავწყვიტოთ კავშირი ბავშვობასთან, სიყმანეებსთან... და საშუალო სკოლისა და ბავშვობის ელემენტებიც ხშირად იჭრებიან უნივერსიტეტში: არავისთვის საიდუმლო არაა, რომ ზოგიერთი სტუდენტი კარნახობს ერთმანეთს და გარკვეულ სპორტულ ინტერესს ხედავს იმაში, რომ ნაკლები ისწავლოს და უკეთესი ნიშანი მიიღოს. ეს სასკოლო მიდგომა და მას თავისი დრო აქვს.

დღეს თქვენითვის ახალი ასაკი იწყება. ასაკი თქვენს მიერ განვლილი დღეების რაოდენობა როდია, არამედ საქციელი, რომელიც შეგიძლიათ განახორციელოთ.

მაგრამ მოდით, ვიფიქროთ მე შემთხვევით არ ვაზბობ ამ სიტყვებს, მისი გაუმორკვე უყვარდა ფილოსოფოს სოკრატეს. თავის მოსწავლეებს სოკრატე არასდროს ასწავლავდა იმას, თუ რა იყო სწორი, მათ კითხვებზე არასდროს პასუხობდა "ასე და ასე მოიქცითო". იგი ამბობდა, "მოდით, ვიფიქროთ!". და რას ნიშნავს "ვიფიქროთ?" - თქვენ არ იცით, როგორ მოიქცეთ და მეც არ ვიცი ეს. თქვენ მოხვედით არა როგორც სკოლის მოსწავლეები, სწორი პასუხის მოსაძებნად, არამედ როგორც კოლეგები, რჩევის მისაღებად, რათა მასთან ერთად იფიქროთ. არადა, ერთად ფიქრი გაცილებით უკეთესია. სწორედ აზრთა სხვადასხვაობით მივიწვევთ ჭეშმარიტებების კენ.

შეხვედით, ვინ ვართ ჩვენ? შეიძლება ითქვას, ჩვენ ძალიან ჭკვიანი და კარგი მანქანები ვართ. შეგვიძლია ბევრი სხვადასხვა რამის კეთება. მაგრამ რა თავისებურება აქვს თითოეულ მანქანას? - ყველა მათგანს განსხვავებული სახე აქვს. რატომ? საჭიროა, რომ ყველას სხვადასხვა სახე ჰქონდეს, განსხვავებული ხასიათები, გამოცდილება, ერთი სიტყვით, საჭიროა სხვადასხვაანაირები ვიყოთ.

ფილოსოფოსმა რუსომ კაცობრიობის ისტორიაში ყველაზე გულახდილი წიგნი დაწერა, სადაც უბრალოდ კი არ მოგვითხროს საკუთარი თავის დადებითი და

უარყოფითი თვისებების შესახებ, არამედ მან თავისი სამარცხვინო საქციელი გვანახა, მოლიანად გაიხსნა. ამ წიგნში მან დაწერა: მე ისეთივე ვარ, როგორც ყველა და არავის გვავარ. ეს ძალზე ღრმა შინაგანი: ადამიანი, უპირველეს ყოვლისა ისეთია, როგორც ყველა და მეორე მხრივ, იგი ინდივიდუალურია. ამიტომაც მას შეუძლია თქვას რაღაც ისეთი, რაც სხვებმა არ იციან. და ამიტომაც, მთელი ჩვენი ცხოვრება, მთელი ჩვენი სწავლა-განათლება ორ გზას ადგება. ერთზე ჩვენ ვცდილობთ სხვებს მივბაძოთ იმისთვის, რათა გავიგოთ მათი და მათი ცხოვრ. მაგრამ ისიც უნდა გავითვალისწინოთ, რომ სხვა ვერ გაიგებს ჩემსას.

...ი, მოძრაობის ნესები ყველას ერთნაირად გვესმის, მათ გარდა, ვინც არ იცის ეს ნესები ამ ცუდად არის ინფორმირებული. პუშკინი ყველას ერთნაირად გვესმის? - არა, ყველა სხვადასხვანაირად აღიქვამთ ამ პოეტს. და ნუ ვიტყვით, რომ ერთ ნაწილს იგი სწორად ესმის, მეორეს კი არასწორად. პუშკინი ყველაზე ისეთ მთაბუნძელებს ტოვებს, თითქოს მან ახლა და სწორედ მისთვის, ამ მკიხველსთვის დაწერა ესა თუ ის სიტყვა და თქვენ ყოველთვის გაქვთ საშუალება

ესაუბროთ გენიალურ ადამიანს, რომელსაც თავად სურს რაღაც გაუწყობო. მთავარია, სასწინელნი მი-აპყროთ, მთავარია, ყურადღებით იყოთ! ჩვენი საუ-კუნის მთავარი უბედურება იმაში მდგომარეობს, რომ თვალდაუხუჭლები ვართ და არაფერი გვესმის. თქვინი განათლების მნიშვნელოვანი ნაწილიც სწორედ "მზე-რის" გამოომუშავებას დაეთმო, რომელიც საშუალებას მოგცემთ დინახოთ, გაიგონოთ, მაგალითად, გოგოლის ხმა, ამას მხოლოდ გულგრილი თვლები ვერ ხედავენ...

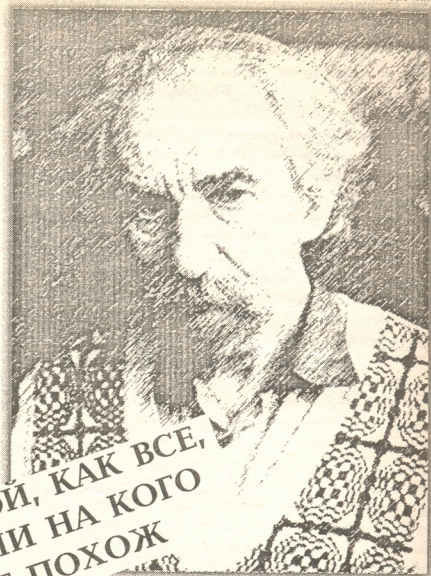
და აქ ჩვენ მივადგებით საკითხს, რომელიც თქვენი-ვის არც ისე ლიტერატურული, მაგრამ ყველასთვის გა-საგები სიტყვის წყალობითაა ცნობილი - ესაა "ფეხებ-ზე დაკიდება": "ფეხებზე მკიდია!" ადამიანის კულტურა ერთი ნიშან-თვისებით შეიძლება განისაზღვროს: რა ჰკვიდია მას ფეხებზე და რა არაა.

ყოველი ადამიანი ერთგვარ იზოლირებულ წრეში ცხოვრობს. უბრალოდ, ზოგიერთის წრე უფრო ფარ-თოა, ზოგისა კი შედარებით ვიწრო. თქვენი წრე მრავ-ალი ნიშან-თვისებით იზომება: რა განიტერესებთ, რა იცით, და - კიდევ ერთი, ძალზე მნიშვნელოვანი - რა-ზე შეგტკივთ გული? ერთს, მაგალითად მაშინ ტკივა, როცა ურტყამენ, მეორე კი ამაზე იტყვის: დამორტყან რა! მთავარია, არ მომკლან. წრე უფრო ფართო იყო, როცა ადამიანი შეურაცხყოფაზე დუღილით პასუხობ-და და ამობოდა, შეურაცხყოფა სიკვდილზე უარესიაო: სიკვდილი ვერ დაამცირებს ადამიანს, შეურაცხყოფას კი ვერ მოვი-ნელებ. სხვა იტყვის, ჩემთვის კვირფასი ადამიანების შეურაცხყოფას არვის ვაპა-ტიებო: ჩემს შვილებს, დედას, არავის და-ვანაგვრებო, მაგრამ უცხო... როცა უცხო ადამიანის ტკივილი გტკივა - ესაა ყველაზე ფართო წრე, წრე კულტურული ადამიანისა.

რა თქმა უნდა, შეუძლებელია ასე, გაიღვიძო დი-ლონი, მოინდომო კულტურულ ადამიანად გახდომა და განსაკუთრებული თანგაძნობით მოვიყოლო დამცირებუ-ლებსა და შეურაცხყოფილებს. ასე არ ხდება და ყვე-ლაზე კეთილი განზრახვები აქ ეწრაფერს გახდება. სუ-ლი უნდა გამოვიმუშაოთ.

ბევრი თვისება განასხვავებს ადამიანს ცხოველისგან. იმას არ ვგულისხმობ, რომ ადამიანი გონიერი არსებაა, ცხოველი კი ბრიყვი. ცხოველი სულაც არაა ბრიყვი, იგი განსაკუთრებული ჭკუითაა დაჯილდოებული, ოლ-ინდ ეს ჭკვა ყოველთვის გარკვეულ სიტუაციას უკავ-შირდება. ადამიანი კი შეიძლება გაუთვალისწინებელ სი-ტუაციებშია მოქცეული. აქ მას მხოლოდ ორი ფეხი აქვს: ინტელექტი და სინდისი. როგორც სინდისია ბრმა გან-ვითარებული ინტელექტის გარეშე - თუცა არა სახი-ფათო - ასევეა სახიფათო ინტელექტი სინდისის გარე-შე.

ჩვენ ძალზე საინტერესო დროში ვცხოვრობთ, და თუმცა უინტერესო დროები არ არსებობს, ზოგჯერ ის-ტორიკოსები მაინც ტოვებენ ხოლმე სუფთა ფურცლებს იმის აღსანიშნავად, რომ ამ წლებში არაფერი მომხდა-რა. "გავსებული ფურცლების" ეპოქები კი ადამიანებს განსაკუთრებული გამოცდის წინაშე აყენებენ. იგი აღა-რაა ჭანჭყი, ჩნდება აუბრება სიტუაცია, როცა მან არ-ჩევანი უნდა გააკეთოს და ეს არჩევანი ყოველთვის მის სინდისზეა დამოკიდებული. ხშირად ამბობენ ხოლმე, "მე ასეთი მდგომარეობაში ვიყავი, არაფერი ცუდი არ მი-ფიქრია, უბრალოდ, ისეთი ვითარება იყო, რომ მე სხვაგვარად ვერ მოვიქცეოდი"... ეს ტყუილია! არ არე-ბობს ვითარება, რომელიც არ გაძლევს სხვაგვარად

Я ТАКОЙ, КАК ВСЕ,
И Я НИ НА КОГО
НЕ ПОХОЖ

მოქცევის შანსს და თუკი თქვენ მაინც ჩა-ვარდით ამგვარ სიტუაციაში, ე.ი. უსინდისო ყო-ვლიანობი. სინდისი ყოველთვის გვკარნახობს, როგორ მოვიქცეთ, როცა არჩევანი გვაქვს; არჩევანი კი ყოველ-თვის გვაქვს... რა თქმა უნდა, ძნელა არჩევანის გაკე-თება, ამიტომაც თავის მოტივიანება ყოველთვის უფრო ადვილია, სულელს არაფერს მოჰკითხავენ: "მობრძანეს, რა უნდა შენა?"

შუშკინის მეგობრის, დეკაბრისტ პუშკინის სიტყვებს შეგასენებთ, რომელიც მან მეფეს უთხრა. ხელფეხმეკ-რულმა ადამიანმა ნიკოლოზის კითხვაზე: "როგორ გა-ზედედ ეს?" - უპასუხა: "სხვაგვარად ნაძირალა ექნებო-დი"-ო. ამით მან თქვა: მე სინდისი მაქვს და შესაბამი-ხედ, მაქვს არჩევანიო: ან ბორკილებით უნდა ვიყო ხელფეხმეკრული, ან კიდევ ნაძირალაო.

ისტორიამ გავჩვენა, რომ ეს ადამიანები სწორედ მა-ლაშმა წივობამ გადაარჩინა, გადაატანა ყველაზე მძი-მე განსაცდელი, რომელიც კი მათ ხედავს ნილად ციმ-ბირში. ფიზიკურადაც, გადასახლებულები უფრო ძლი-ერები დარჩნენ, ვიდრე ისინი, ვინც იმავე ნიკოლოზის ეპოქაშიმე მეგობრებს უღალატეს და შემდეგ კარიერა გა-იკეთეს...

და მაინც, რა სწავლობს ადამიანები? ადამიანები ცოლდის გაკვეთილს სივანი, მესხიერებას, სინდისს ენაფებიან. ესაა საში საგანი, რომელიც აუცილებლად უნდა ისწავლებოდეს ნებისმიერ სკოლაში და რომელ-მაც თავისთავში ხელთყუანება მოიცა. ეს ხელთყუანება კი თავისი არსით მესხიერებისა და სინდისის წიგნია. მთა-ვარია, ამ წიგნის კითხვა ვისწავლოთ.

იმედო მაქვს, სწორედ ამიტომ შევიკრიბეთ აქ.

თარგმანა
მასია კარაგოშვილი

ზეზა პოლიქა

120 წლის შედეგ

მე იმ ეპოქაში ვცხოვრობ, როცა მთელი კაცობრიობა შემძრა სამი ქართველი მწერლის ოფიციალურმა განცხადებამ, ამ ქვეყნიდან გასვლის თაობაზე დიდ შემოქმედთა თქმით, ეს არის მათი საბოლოო პროტესტი მოხალადად საზოგადოების მიმართ.

საქმე ისაა, რომ რამდენიმე დღის წინ ამ ჭირვეულმა მოხუცებმა კიდევ ერთხელ დაარბიეს დიეტა და მკურნალი ექიმების სასტიკი აკრძალვის მიუხედავად, ჩვეულებისამებრ დილაზე იქიფეს მწვაბით, ლუდით და არყით. შოთა იათაშვილს, ბესარიონ ხვედელიძესა და შალვა ბაკურაძეს მიესაჯათ თითო ზედაშედევილი სანიტრის მიმპარება, რამაც გამოიწვია კიდევ შემოთავაზებული პროტესტი.

განცხადება მოახლოებული გარდაცვალების შესახებ გაცემდა "ძველ გალერეაში", სიონთან, იქ, სადაც ამ 120-ოდე წლის წინ პირველად მოეწყო მათი წიგნების ერთობლივი პრეზენტაცია.

დღევანდელ დღესათვის მას-სოცს 2000 წლის 27 ივნისის 17 საათი და 15 წუთი, თავ-ვანისმცემლობითა და ოფლით სავსე გალერეა და თავდაპირველი შოთა იათაშვილის საშვილიშვილო ფრაზა: "შომანოდეთ ჩემი პოეტური კრებული".

ლოტერეატურული ასოციაცია „არქილ“
გინვეთ
ბესო ხვედელიძის
შოთა იათაშვილის
შალვა ბაკურაძის
ახალი წიგნების
პრეზენტაციაზე
ძველი გალერეა (ერაკლეს ქ. 2)
დასაწყისი 17 საათზე

მანვე გახსნა და წაიყვანა პრეზენტაცია, როგორც მერვე წიგნის პატრონმა და ამ საქმეში გამოცდილმა სპეციალისტმა. ცხელია, მაგრამ ერთი-ორი გონებაგაბნეული გოგონას მეტს ტუმის დაკვრა არავის დაზარებია.

შოთამ კიდევ ერთი საგულისხმო ფრაზა წარმოთქვა: რადგან ადგილი არ არის, ვისაც გასროთ, შეგიძლიათ, შემოვიდეთ და პირდაპირ ჩემს წინ, იატაკზე დესანდეთო. გამეხარდა, მაგრამ ჩემი ვადაგასული შარვლის გამო იძულებული გახდი, ხელიდან გამეშვა შინაურული ატმოსფეროს ეპიცენტრში მოხვედრის ეს რეალური შანსი.

პოეტისა და მსმენელის ერთიანობას ეხელს აღარაფერი უშლიდა ზაფხულის სვატის მცეტი, რომელიც ამაოდ ითხოვდა გარეთ გასვლას.

ერთმანეთს ცვლიდა შოთას "ბენზინის ყვავილები" და დამაჯერებელი კითხვა, შაკოს "კეთილი ადამიანები" და გაუბედავი ლიმილი, ბესოს "გაფრინდინელა" და მადლობები და საჩუქრული აკომპანიმენტები გივი ალხაზიშვილის, გურამ იდნეშვილისა და ლია სტურუას შესრულებით.

ცოტა ხანში უყურადღებობით შურეაცხყოფილმა ზაფხულის სვატმა თავი დაგვანება და ქუჩა ბრონეულის სივრცელს დაუთმო. როგორც ეს სარკმელში ჩრდილი გამოჩნდა, შოთა იათაშვილმა კიდევ ერთი საჭირო ფრაზა წარმოთქვა - ახლა გარეთ გავიდეთ და მეორე განყოფილება იქ გავმართოთ.

გავედით და გამოგვეყოვეს პატარა მაგიდა ღვინოთ და შექმანდით. მოვწრუბეთ ღვინო, ჩაკვირჩეთ ხაჭაპური და ერთმანეთს მივუახლოვდით პოეზიის მოყვარული ადამიანები.

აპარატი მოვიმარჯვე. ზაფხულის სვატი აღარსად ჩანდა და გული დამწყდა, რომ ფოტო უჩიბისოდ გადავიღე. მას შემდეგ 120 წელი გავიდა. შოთამ, შალვამ და ბესარიონმა ყველა ჩვენი სურვილი ასრულეს და წიგნებით გავაძლიეს, მაგრამ ახლა გავგვირახდნენ და თავის თავისუფლებასთან ერთად ამ ქვეყნიდან გადაიან.

ჩვენს კითხვაზე, მაინც როგორ აპირებთ ამის გაკეთებასო, თითქმის საუკუნენახევრის მწერლებმა გვიპასუხეს, სულ გასული არ ვიყავითო?!

ია ანთაქა

კონსტიტუციის თანახმად, პარლამენტის საგაზაფხულო სესია ყოველთვის ერთსა და იმავე დროს - ივნისის ბოლო პარასკევს იხურება. 30 ივნისს, პარასკევს, დაიხურა 2000 წლის საგაზაფხულო სესიაც, რომელიც რამდენიმე ნიშნით გამოირჩეული იყო.

ჯერ ერთი, მუშაობა დაიწყო ახალი მონვევის პარლამენტმა. აქედან გამომდინარე, მთელი სესიის განმავლობაში მიმდინარეობდა პოლიტიკური ძალების და ინტერესთა ჯგუფების ღია თუ ფარული დალაგება-გადალაგება. ეს საინტერესო პროცესი ჯერ კიდევ არ დასრულებულა.

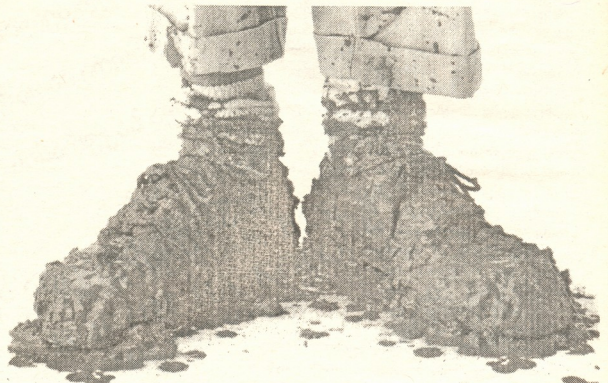
მეორეც: საპრეზიდენტო არჩევნებში, ისევე, როგორც საპარლამენტოში, გაიმარჯვა მოქალაქეთა კავშირმა და მისმა ლიდერმა - ედუარდ შევარდნაძემ. კონსტიტუციის თანახმად, ეს შევარდნაძის ბოლო საპრეზიდენტო ვადაა, რაც მკაფიო დღის ასეაშა მოვლენებს: თავად პრეზიდენტი ცაიტნოტშია და იძულებულია, სადღისო პრობლემებით იცხოვროს; ხოლო მისი ახლო გარემოცვა სამომავლო მიზნებზეა ორიენტირებული.

და მესამე: საპარლამენტო და საპრეზიდენტო არჩევნების შემდეგ ხელახლა დაკომპლექტდა როგორც საკანონმდებლო, ასევე აღმასრულებელი ხელისუფლების უმაღლესი ემელონი. ამ პროცესს მოსახლეობა გაკვირვებულ იმედებს უკავშირებდა, რაც, პირველ რიგში, მთავრობის ძირფესვიან შეცვლას გულისხმობდა. მის მთავარი პოლიტიკური მოვლენები, რომლებიც საგაზაფხულო სესიის განმავლობაში განვითარდა, ძირითადად განსაზღვრავს ქვეყნის მდგომარეობას უახლოესი წლების მანძილზე. არ იქნება სწორი, თუ პარლამენტს ამ პასუხისმგებლობას ავაკცილებთ და ხვალისთვის - უკეთესი ან უარესი - მდგომარეობის მიზეზებს სხვაგან დავუწყებთ ძებნას. რადგან თითქმის ყველა სერიოზული საკითხი ჩვენს ქვეყანაში მწიბვთა სწორედ პარლამენტის თანხმობით და საპარლამენტო კენჭისყრით.

პარლამენტის საგაზაფხულო სესიის პირველ კვირაში, 9 თებერვალს, პრეზიდენტმა თავის საპარლამენტო გამოსვლისას განაცხადა: "ადამიანების სასწაულებრივი მოთმინებით ავაშენებ დამოუკიდებელნი სახელმწიფო".

პარლამენტის საგაზაფხულო სესიის ბოლო კვირაში, 28 ივნისს,

დემოკრატიის მოკრძალებული ხვედრი გააკოტრებულ სახელმწიფოში

პრეზიდენტმა მთავრობის სხდომაზე განაცხადა: "სახელმწიფო ფინანსურად და მორალურად გააკოტრების ზღვარზეა."

ფინანსური გაკოტრების მიზეზზე ჩვენს ხშირად მსჯელობს - პარლამენტშიც, მთავრობის სხდომებზეც, საზოგადოებრივ ტრანსპორტშიც.

მაგრამ რას ნიშნავს ფრაზა "მორალური გაკოტრება"? საქართველოში ეს შეიძლება ნიშნავდეს მხოლოდ იმ იმედების გაქარწყლებას, რომლებიც არც არასოდეს განხორციელებულა. ფრაზის სულისკვეთება გასაგებია: ქვეყნის მორალური გაკოტრება გულისხმობს დემოკრატიის მწვავე დეფიციტს და რეგორმების დამუშრუჭებას. მნიშვნელოვანია, რომ ამ თემაზე პირველი ედუარდ შევარდნაძე ალაპარაკდა.

დღეს ჩვენც მორალური გაკოტრების მიზეზებზე ვისაუბრებთ.

დავინყოთ არჩევნებით. მოქალაქეთა კავშირი ლამის სამარადეაშო სახელისუფლო პარტიად ყალიბდება. კონსტიტუციის თანახმად, ყველა სერიოზული გადაწყვეტილების მისაღებად აუცილებელია პრეზიდენტის და საპარლამენტო უმრავლესობის თანხმობა. თუ პრეზიდენტს არა ჰყავს თავისი თანამოაზრე

საპარლამენტო უმრავლესობა, ხოლო საპარლამენტო უმრავლესობას - თავისი თანამოაზრე პრეზიდენტი, ქვეყანაში ყველა გადაწყვეტილება დაიბოკება - ზოგი პარლამენტის, ზოგი კი პრეზიდენტის მიერ. მივიღებთ კონსტიტუციურ კრიზისს, რომლის აღმოსაფხვრელად, შესაძლოა, იარაღი გახდეს საქროი.

ამ კონსტიტუციური მოდელის ფარგლებში, პრეზიდენტი სასიცოცხლოდ არის დაინტერესებული, რომ არჩევნები მოიგოს მაინცდამაინც მისმა ერთგულმა პოლიტიკურმა ძალამ; ხოლო არჩევნებში გამარჯვებული პარტია სასიცოცხლოდ არის დაინტერესებული, რომ პრეზიდენტის პოსტი მაინცდამაინც მისმა ლიდერმა დაიკავოს. რაც ყველაზე უარესია, ქვეყნის მოსახლეობაც იძულებულია, აირჩიოს პრეზიდენტი თავისი ხელსაყრელი პარლამენტი და შემდეგ აირჩიოს საპარლამენტო უმრავლესობისთვის ხელსაყრელი პრეზიდენტი. სხვა შემთხვევაში, ქვეყანა განაირაული აღმოჩნდება საკონსტიტუციო კრიზისისთვის.

სწორედ ეს ჩაკეტილი, მოჯადოებული წრე ქმნის მოქალაქეთა კავშირის სამარადეაშო სახელისუფლო პარტიად. ეს წრე გამორიცხავს რეალური ოპოზიციის არსებობას,

რადგან საერთოდ აუქმებს ოპოზიციის ფუნქციას. ეს პრეზიდენტის "დათვალიერებას" უნდა განხორციელოს, რადგან ვერც ერთი ქვეყანა ვერასოდეს სახელმწიფო დემოკრატიული, ვიდრე მმართველ პარტიას რეალური ალტერნატივა არ გააუქმებდა. ჩვენს სინამდვილეში ხელისუფლება ოპოზიციას არავითარ შანსს არ უტოვებს, რასაც უკრიტიკოდ ამართლებს საკონსტიტუციო მოდელი.

ასე რომ, თითოეული ჩვენგანი მონაწილე მონაწილე იმისა, თუ როგორ სისტემურად მარცხდება დემოკრატია ჩვენს ქვეყანაში. ოპოზიცია გაცილებით უსუსტია და არაა დემოკრატიული, ვიდრე მმართველი პარტია. ეს მმართველ პარტიას ხელ-ფეხს უხსნის როგორც არჩევნებში, ისე არჩევნებს შორის პერიოდში, რომ იმოქმედოს თავისი ნება-სურვილის მიხედვით, ოპოზიციური დემოკრატიული ანგეზის აზარსებობის პირობებში.

სახელმწიფოში დემოკრატიის მარცხზე მიუთითებს კიდევ ერთი მნიშვნელოვანი ფაქტორი.

მოსახლეობა მკვეთრად არის გაყოფილი ორ ართანაბარ სეგმენტად - ხელისუფლება და საზოგადოების დანარჩენ ნაწილად. მათ ერთმანეთთან არაფერი აკავშირებს: ხელისუფლება არ ცხოვრობს იმ ფულით, რასაც მოსახლეობა ბიუჯეტში იხდის; ამიტომ თავი ანგარიშგულდებულად მიაჩნია არა ხალხის წინაშე, არამედ სწორედ მათ წინაშე, ვინც კარგი ცხოვრებით უზრუნველყოფს. ძირითადად, ეს არის პრეზიდენტი და მთავრობა, ნაწილობრივ, პარლამენტიც. ესე იგი, რეალურად ხელისუფლება ანგარიშგულდებულია მხოლოდ საკუთარი თავის წინაშე.

ამ პირობებში, ცხადია, ხელისუფლებას ხალხი ნაუღბად ასოვს. თუმცა, თითოეული მაღალი რანგის ჩინოვნიკის არაჯნობიერში, ალბათ, მაინც ცოცხლობს ცოდნა იმის შესახებ, რომ მისი ფუნქციონირება რიგითი მოქალაქის გაკოტრების ხარჯზეა მოპოვებული. შესაძლოა, ამის გამო, ხელისუფლება ჩუმი სირცხვილს განიცდის საზოგადოების დანარჩენი ნაწილის მიმართ და, ამ განცდიდან გამომდინარე, ერთგვარი ტაბუც აქვს დადებული უბრალო ადამიანებთან ურთიერთობაზე, მათგან თავი რაც შეიძლება შორს უჭირავს. ყოველ შემთხვევაში, ასეთი ეჭვი გაუქნდა ჩემს ერთ მეგობარს - ხალხს და ხელისუფლების შემყურეს - და ეს აზრი მეც საინტერესოდ მქენებდა.

ვითარებას ართულებს ის ფაქტორი, რომ ორი მთავარი ინსტიტუტი - მასმედია და არასამთავრობო სექტორი - რომელიც ხელისუფლებისა და საზოგადოების დამაკავშირებელი უნდა იყოს, თავის ფუნქციას ვერ ასრულებს. როგორც პრესის, ისე არასამთავრობო ორგანიზაციათა წარმომადგენლები გაცილებით დიდ ინტერესს იჩენენ ხელისუფლების მიმართ, ვიდრე დანარჩენი საზოგადოების მიმართ. შესაბამისად, მათ გაკოტრებით შშირად დანახაზე სახელისუფლო სივრცეში, ვიდრე უბრალო ადამიანების გვერდით.

რატომ მოხდა, რომ აკაკი გოგიანიშვილს არაერთი რიგითი მოქალაქე გამოესარჩლა? ალბათ, იმის გამო, რომ გადაცემა "60 წუთი" მიზანმიმართულად მზადდებოდა საზოგადოების რიგითი წევრისთვის, ანუ საზოგადოებრივი აზრის შესაქმნელად. ეს იყო პირველი შემთხვევა, როდესაც მასობრივი ინფორმაცია რეალურად იყო ორიენტირებული უბრალო ადამიანზე, მისთვის რაღაც მნიშვნელოვანი ინფორმაციის მიწოდებაზე. და, იმ-

ის მიუხედავად, რომ ეს ინფორმაცია ხშირად ბუნებრივად, არასრული და, შესაბამისად, არცთუ მაღალი ხარისხის იყო, - ადამიანები ძალიან კარგად მიხვდნენ, რომ ეს მათი გადაცემაა. სწორედ ამიტომ, საზოგადოებამ ტრადიციული გულგრილობა გადალახა და აქტიურად დაუჭირა მხარი აკაკი გოგიანიშვილს.

ერთ საპირისპირო შემთხვევაზე ვიამბობთ. მიმდინარე წლის 3 აპრილს საპრეტის სასახლეში გაიმართა პრეზიდენტის წინასაარჩევნო კავშირების პრეზენტაცია. მინვესტი იყვნენ მოქალაქეთა კავშირის წარმომადგენლები მიიღეს საქართველოდან, ხელისუფლების, პრესის და არასამთავრობო ორგანიზაციების წარმომადგენლები. საპრეტის სასახლის სცენაზე სპეციალურად განლაგებული 250 რბილი სკამი ხელისუფლებისთვის იყო განკუთვნილი, ტრიბუნები კი - რაიონებიდან ჩამოსული მოქალაქეებისთვის. საოცარია, მაგრამ იმ ღონისძიების სტუმრებმა ყოველგვარი მითითების გარეშე მიაგნეს თავის ადგილს: ხელისუფლებამ, პრესამ და არასამთავრობებმა - სცენაზე, ერთმანეთის გვერდით; "უბრალო" ადამიანებმა კი - ტრიბუნებზე.

თითოეული მაღალი რანგის ჩინოვნიკის არაცნობიერში, ალბათ, მაინც ცოცხლობს ცოდნა იმის შესახებ, რომ მისი ფუნქციონირება რიგითი მოქალაქის გაკოტრების ხარჯზეა მოპოვებული. შესაძლოა, ამის გამო, ხელისუფლება ჩუმი სირცხვილს განიცდის საზოგადოების დანარჩენი ნაწილის მიმართ.

ამ იერარქიის დარღვევა არავის უცდია. არადა, სცენაზე რბილი სკამები რომ არ დაედგათ, ხალხი და ხელისუფლება მეტ-ნაკლებად შეერედა ერთმანეთს - თუნდაც, რამდენიმე საათის განმავლობაში; თუნდაც, საპრეზიდენტო არჩევნების წინ.

მაგრამ საქმე ისაა, რომ საზოგადოების ორ სეგმენტს დაყოფა თვალს არავის სჭრის და ყველამ ზედმიწევნით ზუსტად იცის თავისი ადგილი. ასეთ დაყოფას არავინ ამოტყეტებს - არც სცენაზე, რბილ სკამზე მჯდომი და არც ოპრეტისტებს არც პრესა და არც არასამთავრობო სექტორი. პრეზიდენტის პროგრამის პრეზენტაცია მკაფიოდ დასტური იყო იმისა, რომ ჩვენს ქვეყანაში ჯერ კიდევ ფეოდალურ-იერარქიული წესრიგია და არა დემოკრატია. ის დარბაზი კი ფეოდალური სახელმწიფოს ნამდვილ სახე-სიმბოლოდ გამოიყოფებოდა.

იმის გამო, რომ ოპოზიციური პარტიები კონკურენციას ვერ უწევენ სახელისუფლო პარტიას, განსხვავებული პოლიტიკური გეგმვების, მიზნების და ინტერესების ჯგუფები თავად მოქალაქეთა კავშირში ჩამოყალიბდა. შემდეგ დაიწყო ამ ჯგუფების ერთმანეთთან დაპირისპირება.

ეს პროცესი მიმდინარეობდა წინა მოწვევის პარლამენტში და მიმდინარეობს ამაჰამდეც; მაგრამ ადრე დაპირისპირება საფარულად ნაკლებად უჩინადა, ახლა კი იგი სრულიად აშკარაა. მიზეზი, ალბათ, ისაა, რომ წინა პარლამენტში გადანაცვლებების იტლებად ერთიანი პოლიტიკური გუნდი, რომელსაც ოფიციალურად ეჭირა მაღალი საპარლამენტო თანამდებობები: პარლამენტის თავმჯდომარე ზურაბ ჟვანიძე, ფრაქციის თავმჯდომარეები გიორგი ბაგაშიძე და მიხეილ სააკაშვილი, უმრავლესობის ლიდერი ლანა ლოღობერიძე. საპარლამენტო უმრავლესობაში მაშინაც იყვნენ ადამიანები, რომლებსაც მათი გადანაცვლებები არ მოსწონდათ, - მაგალითისთვის, თუნდაც, სიკვდილით დასჯის გა-

► უშემა გავისხნოთ - მაგრამ ისინი საკუთარი პოზიციის დაფიქსირებას საჭიროდ აღარ მიიჩნევდნენ, რადგან მინც ვერაფერს ცვლიდნენ.

ახალი მონწვევის პარლამენტში მოქალაქეთა კავშირს იხვე სამი ლიდერი ჰყავს: პარლამენტის თავმჯდომარე ზურაბ ჟვანია, ფრაქციის თავმჯდომარე მიხეილ სააკაშვილი და უმრავლესობის ლიდერი ნიკო ლევიშვილი. მაგრამ, ნინა პარლამენტისგან განსხვავებით, ამ სამი ადამიანის პოზიცია პრინციპულ საკითხებზე ხშირად ერთმანეთს არ ემთხვევა. ახალი პარლამენტი ისეთ გადაწყვეტილებებს იღებს, რომლებიც ძველი პარლამენტის სულისკვეთებას მინიამდებებდა.

რის ხარჯზე და რა მიზანობით იცვლება პარლამენტის პოლიტიკური გეგმობა?

15 ივნისს, სახალხო დამცველის კანდიდატურის განხილვისას, უმრავლესობის დახურულ სხდომაზე ზურაბ ჟვანიამ თანაპარტიელებს განუხტადა: თითოეული თქვენგანი ფლობდა უფირფასეს გამსს - საკონსტიტუციო უმრავლესობას. დღეს ჩვენ ეს განძი დაკარგეთ და, ფაქტობრივად, არც ერთი კანდიდატის გაყენა აღარ შეგვიძლიაო.

ამით პარლამენტის თავმჯდომარე, მართალია, დახურულ სხდომაზე, მაგრამ აღიარა, რომ საპარლამენტო უმრავლესობა, ფაქტობრივად, აღარ არსებობს.

ამ ახალი რეალობის მიზეზი ცნობილია: უმრავლესობის ლიდერი ნიკო ლევიშვილი და ფრაქციის ლიდერი მიხეილ სააკაშვილი გაელენის სიფრცეხებს ვერ იყოფენ. დღეისათვის უმრავლესობა ამ ორი ლიდერის თანამოაზრეებად არის გახტვილი. თუმცა, საკადრო საკითხების გადასაწყვეტად და ორგანული კანონების მიხატებად საჭირო 118 ხმას ვერც მიხეილ სააკაშვილი აკონტროლებს და ვერც ნიკო ლევიშვილი. ამის მიუხედავად, მილოხანს პარლამენტმა ბუერი ისეთი გადაწყვეტილება მიიღო, რომელსაც სწორედ 118 პულტით სჭირდებოდა მხარდაჭერა.

როგორ მოხერხდა ამ ხმების მოგროვება? როგორც წესი, პრეზიდენტის ოფიციალური პოზიცია ყოველი ექნისყრისას ნიკო ლევიშვილის თვალსაზრისს ემთხვევა. უმრავლესობის ლიდერი მუდამ გამარჯვებულია, რადგან მის პოლიტიკურ გემოვნებას სიაშოვნები იზიარებენ ფრაქცია "მრენველები" და საპარლამენტო უმცირესობა მთლიანად.

ეს ვითარება "უმრავლესობას" და "უმცირესობას" ფორმალურ ცნებებად აქცევს. უმრავლესობა არის ის პოლიტიკური ძალა, რომელიც აკონტროლებს 118 პულტს, ანუ ნახევარს პულს ერთ ხმას. დღეს 118 პულტად და ცაცილებით მეტსაც აკონტროლებს ახალი ფაქტობრივი უმრავლესობა, რომელმაც ერთმანეთის გვერდით აღმოჩნდნენ ნიკო ლევიშვილის მხარდამჭერი რადიკალი ათეული პარლამენტარი "მოქალაქეთა კავშირიდან" და, მათთან ერთად, მთელი ოპოზიცია.

პრეზიდენტი მშვიდად ადვენებს თვალყურს პარლამენტში განვითარებულ პროცესს. თუ გავისხნებთ მის მკაცრ და მეყსულ რეაქციას კობა დავითაშვილის და აკაკი ასათიანის ინიციატივებზე, დღევანდელი სიმშვიდე, ალბათ, ასე შეიძლება აიხსნას: მიმდინარე პრობლემებით გადადილი პრეზიდენტი ზდმეტ თავსატხს უქმნის რეფორმატორული იდეები და კანონები, აკრეთვე, რეფორმატორების მიერ შეთავაზებული კანდიდატურები.

იმ ფონზე, როდესაც პარლამენტის თავმჯდომარემ, სულ მცირე, ნაწილობრივ მინც დაკარგა კონტროლი პროცესებზე, ნიკო ლევიშვილის ახალგაზრდა მეგობრებ-

მა - დავით გამყრელიძემ და ლევან გაჩეილაძემ - ფრაქციის შექმნა გადაწყვიტეს. ისიც საფარო იქცა, რომ ახალი ფრაქციის გასვლა უმრავლესობიდან არ გამომიხვედა გაჩეილაძე-გამყრელიძის დაპირისპირებას უმრავლესობის ოფიციალურ დედირთან - ნიკო ლევიშვილთან ("ახალი თაობა", 21 ივნისი). ამ პირებზე, რა უნდა ყოფილიყო ახალი ფრაქციის შექმნის მიზეზი? და რა შეიძლებადა ყოფილიყო იმის მიზეზი, რომ პრეზიდენტი პროცესების შორიდან მეთვალყურედ რჩებოდა?

ნიშნდობლივია, რომ ამავე საგაზაფხულო სესიაზე უმრავლესობის გამოყოფა ფრაქცია "ახალთა", რაც, ალბათ, არ მოხდებოდა პრეზიდენტის თანხმობის გარეშე.

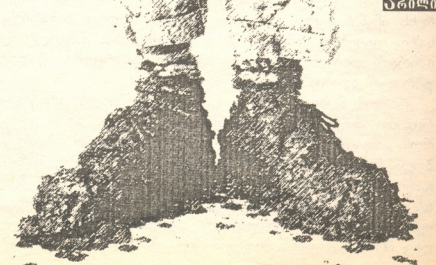
შესაძლოა, უმრავლესობისგან მეორე მცირერიცხოვანი ფრაქციის გამოყოფა მხოლოდ ერთიანი მოსტვის მორიდ ეტაბად იყო ჩაფიქრებული. თუ ეს პროცესი კიდევ რამდენიმე ახალი ფრაქციის შექმნით და უმრავლესობისგან მათი გამოყოფით გაგრძელდებოდა, - მიზნს ყველასთვის ნათელი გახდებოდა გამყრელიძე-გაჩეილაძის ინიციატივის რეალური მნიშვნელობა. სხვათა შორის, ისიც ადვილი გასაცხება, რატომ აღარ შეიქმნა ახალი ფრაქცია: საფიქრებელია, რომ ამ ფრაქციის შექმნით შევარდნაძისა და ჟვანიას ურთიერთობები უნდობლობის მიმე ეტაბი დანიყრებოდა. ახლა კი ახალ ფრაქციაზე მსჯელობა უფრო "დემოკრატიის მოთხოვნების" მცდელობას ჰგავს, ვიდრე ოფიციალური უმრავლესობის დაშლის რეალურ საფრთხეს.

საგაზაფხულო სესიის განმავლობაში სახელმწიფოს მორალური გაკოტრება დამატებით დადასტურა ორმა მოვლენამ: დამტკიცდა ანტირეფორმატორული სულისკვეთების მთავრობა და დამუხრუჭდა რეფორმატორთა საპარლამენტო გუნდის საქმიანობა.

მილიანობაში, საგაზაფხულო სესია მეტისმეტად მიმე აღმოჩნდა პარლამენტის თავმჯდომარისთვის და მისი თანამოაზრეებისთვის. ასეთი მიმე სესია ჟვანიას ჯერი ამ ჰქონია.

ეს მხოლოდ ფრაგმენტია მის კარიერაში თუ წარუმატებლობები ტენდენციის სახეს მიიღებს? ამ კითხვაზე პასუხს ქვეყნის შიგნით და გარეთ მიმდინარე უახლოესი პროცესები გასცემს. ჯერჯერობით, ხელისუფლების და საზოგადოების ურთიერთობაც და ხელისუფლების საქმიანობის შინაარსიც ერთმნიშვნელოვნად მიუთითებს დემოკრატიის მარცხზე. თუ რეფორმატორული სულისკვეთება საბოლოოდ აღმოჩნდება საპარლამენტო უმცირესობაში, პარლამენტის თავმჯდომარე საგანგებო გადაწყვეტილებებს ვერ ასცდება. საით იქნება მიმართული ამ გადაწყვეტილებების ვექტორი: კიდევ უფრო ახლოს ედუარდ შევარდნაძესთან, თუ სულ უფრო შორს ედუარდ შევარდნაძისგან - ამასაც დრო გვიჩვენებს.

საგაზაფხულო

ზაზა უაჩაპაილი

იმ დროს, როცა პორტუგალიის ფეხბურთელთა ნაკრები ვეროპის ჩემპიონატზე თურქეთის მანაიობელ შუქურას აქრობდა, თბილისში გრიბოედოვის თეატრის სცენაზე ნიკოლაი კარაჩენცევი ძლივს უშვლავდებოდა დიდი მადლობით გასაჩერებელ ტაშს.

ეს იყო საბჭოთა მსახიობების აპოკალიფსის გადარჩენილი ცოცხალი ლეგენდისა და მოშიებული მაყურებლის მონატრებული ფლირტი, რომელსაც იმ საღამოს მეტისმეტად ცოტა დრო, მხოლოდ 2 საათი ჰქონდა გამოყოფილი. მაგრამ ეს დრო სავებით საკმარისი აღმოჩნდა იმის დასადასტურებლად, რომ ის, რაც საბჭოთა მაყურებელს თავის დროზე უყვარდა, ბორჩტების იმპერის ხელოვნება კი არა, თავისუფალ ადამიანთა შემოქმედება იყო, რომელსაც ასე მონდობებით ეფუძვლებოდა თავისი რბილი ხრიპინა ხმით, ცრემლებით ნიკოლაი კარაჩენცევი.

აღუშები მოტყუვდნენ. მათ მიერ მკაცრად გამოცხადებული "შემოქმედებითი საღამო" ტრადიციული სადღერძმელოების სუფრას უფრო ჰგავდა. კარაჩენცევის ყანა ავლდა, თორემ სხვა მხრივ, ყველაფერი რიგზე გააკეთა - თბილისს სიყვარულში გამოუტყდა, წინაპრებისადმი პატივისცემა გამოხატა, გარდაცვლილი მეგობრები გაიხსენა და მომავალი თაობაც დალოცა, თავისი ხელოვნების სკოლის აღსაზრდელების თამადობით; მერე იმღერა, იმღერა და იმღერა; და ეს ისეთი გრძობით ჩაიდინა ან მართლა სიყვარულე მოვენატრეთ, ან თბილისთან ქედივ კაი ხნის დანწყებულს ჰქონდა, ან ორივე ერთად.

სავტობიობრავის

დავიბადე დავამოავრე საშუალო სკოლა, ვსწავლობდი "შხატის" სტუდიაში, ავიღე ნიითელი დიპლომი, შევედი "ლენკომში". ვარ რუსეთის სახალხო არტისტი. სხვა არაფერი შემიძლია.

ო, კოლია, "პრივიტ!"

- ო, როგორ მიყვარს ეს ქალაქი! თქვენ ვერ წარმოიდგენთ, როგორ ვდარდობდი თქვენზე, როგორ ველაფდი. აქ უამრავი მეგობარი მყავს, ზოგის დაკარგავც მოვასწარი უკვე, ან ბოლოს მამუკა კიკელიძევილი, მაგრამ... ყველა თბილისმა მამუკა.

თბილისი ჩემთვის, კარგა ხანია, აღარ არის მხოლოდ - მთანშინდა, მტკვარი, რუსთაველი. ეს არის ხმაური, აზარტი, განუშეორებელი ფესტი-

კულაცია, ღრიალი - ო, კოლია, "პრივიტ!"

1987 წელს ვიყავი უკანასკნელად "ლენკომთან" ერთად გასტროლებზე, წარმოუდგენელი რამ ხდებოდა. მერე სულ ვაპირებდი ჩამოსვლას, მაგრამ დრო არ მქონდა. ახლაც მაშინებდნენ, კოლია, სად მიდინარ, წყალი არ არის, დენი არ არის, რაღაც საშინელება ხდებაო, მაგრამ ასეც რომ ყოფილიყო, ჩამოუსვლელივით მიზეზი მაინც არ იარსებებდა. თქვენ განდიოხული ქალაქი გაქვთ. ძალიან მიყვარხართ. არასოდეს დაგვიწყნებთ - კიდევ კარგი, დროზე მოეგო გონს გაბრუნებული მაყურებელი და ტაში ააგორა, თორემ კარაჩენცევის არ ასუდებოდა სცენაზე სიკვდილი პროფესიული მოვალეობის პირნათლად შესრულების დროს და პასუხგაუცემელი დარჩებოდა დარბაზიდან გაგზავნილი უამრავი ბარათი. მართალია, მსახიობი დიაბინჯავ ცუდი რუსულის კითხვით, მაგრამ ერთი ბარათი ადვილად გააჩნია:

- "პრივიტ" ბილი - წერდა "კაპუცინების" მიყვარული.
- "დადროვა", - გამოაჩინა მეჩხერი კბილები კარაჩენცევა.

"ლენკომი"

- ალბათ მიეფმეტა იმის თქმა, რომ ძალიან მიყვარს ჩვენი საოცარი თეატრი - "ლენკომი". ყველას აქვს აღმასვლები, ჩავარდნები, კრიზისები. ჩვენთან ეს არ ხდება. ჩვენთან პირიქით, სულ აწმლაგებია, სპექტაკლებ ვერასდროს მოხვდები (თვალი არ ეცეს).

მარკ ზახაროვი მართლაც ქვეყნის ერთ-ერთი ყველაზე საინტერესო რეჟისორია. "ტრუპას" აღარ იკითხავო? სცენაზე იყენებ ტატიანა პელტერე, ევგენი ლეონოვი, ანდრიუშა მირონოვი... დღეს აიან ლეონოვი ბრონევი, ინა ჩუბინკოვა, ოლეგ ანკოვსკი, ალექსანდრე აბულეოვი... რომელი ერთი ჩამოვთვალო, გრძელი რიგია, - არ ტრიაბახობდა კარაჩენცევი.

დამესიზმრე, დამესიზმრე, წითურა ნეპარჩისნი ფოთილრი

კარაჩენცევა ცრემლით და ოური ვიზულის სიმღერით გამოტირა წიხული კოლეგები და მეგობრები. ნაზბორზე თქვა, სიმღერა ვერ დაასრულა:

- ადრე ნავიდნენ უდიდესი მსახიობები და ვერც კი წარმოვიდგენთ, რამდენი რამის მოცემა შეუძლთ მათ: კომედიანი, შუკმინი, დგორეცკი, ებოლენკო, ვისოცკი; ერთმანეთს მიყვნივ ვადაც სპირიდონოვი, იურა დენ მიჩევი, იურა ბოგოტირიოვი; აღარაფერს ვამბო ოლეგ დალხ, ანდრიუშა მირონოვი; რატომ, რატომ ხდება ასე? რატომ... მამუკა კიკელიძევილი?! ისინი ხომ ინვებოდნენ ჩვენთვის!

ანდრიუშა მირონოვი სცენაზე ყოველი გამოსვლის წინ კანკალებოდა. აბა, გაგებოდა და მიკარებოდი. იცით, რატომ იქცეოდა ასე? იმიტომ, რომ სპექტაკლი მიდიოდა, სცენაზე სამყარო იქმნებოდა, რომლის აშენება ძალიან ძნელია, დანგრევა - ძალიან ადვილი.

ევგენი ლეონოვი 200-ჯერ ნათამამებ პიუსას ხელახლა კითხოლობდა. რა, ვიოთმ ავიწყდებოდა ის, რაც ძილშიც ასხვოდა? არა, უზნალოდ, ახალ ცვლილებებს ეძებდა თავისი გმირის სამყაროში.

ტატიანა პელტერე საათნახვერით ადრე მოდიოდა თეატრში და ემზადებოდა სცენაზე გამოსვლის საოცარი აქტისთვის. სიცხე უწევდა, საშინლად წერვილობდა, იმის მიუხედავად, რომ მისი ერთი გამოჩენაც კი საკმარისი იყო დაუსრულებელი აპლოდისმენტისთვის.

წაღე, შენი არტისტი...

- არტისტობა კარგი პროფესიაა. გადაგიტეხენ ერთ-ორ ფილმში, ან სტრიალში და მორჩა, ქუჩაში გცნობენ, ძეხვს ურიგოდ გაღე-

ვენი. დილით რეპეტიცია, საღამოს - სპექტაკლი. მთელი ქვეყანა სახლში მიდის, არტისტი - სამსახურში.

ყველა პრობლემა თეატრის შემოსავლელებში უნდა დატოვო და სცენაზე გახვიდე მუდამ ახალგაზრდა. ითამაშო ისე, თითქოს ბოლო სპექტაკლი იყოს. ყოველ საღამოს ბოლო სპექტაკლი. ამის კლასიკური მაგალითი ტატლიან პულტკერი იყო, ყველაზე ახალგაზრდა ჩვენს შორის.

ბევრს კი საღამნად სიტყვად გაუხდია, ნადი, შე არტისტიო, - ამბობენ. მე არ გამოვიტყა, ვინმეს თქვას, შე, შე ხარატოო. არა, ამას არ ამბობენ. არტისტზე შეიძლება, იმიტომ, რომ პროფესიაა ასეთი - საქვეყნოდ გახსჯელი. თანაც, ყველა ერკვევა ამ საკითხში - "აი, ეს კარგი არტისტია", "ამას არტისტობის არაფერი სცნია". ხანდახან, როცა წარმართული სპექტაკლია, ტაში, ყვავილები, ავტოგრაფები და ბუნდებიო ხარ, მოვა ვიღაცა და გეტყვის, მე შენი ავტოგრაფი არ მჭირდება, რა საშინლად ითამაშე. მაღლები ბებიო, ლამე მშვიდობისა - ეშვიდობები და მთელი ლამე არ გძინავს. ფეირობო, რა ნახა ამ ქალბა ისეთი, რაც მე ვერ შევამჩნიე. ის კი ხვრინავს.

...მაგრამ სცენაზე დგამა და ცოცხალი კონტაქტი ისეთი მაცოცხლებელი გრძნობაა, არასდროს, არაფერი დაფიქრობ - ეს ისე მტკიცედ თვატა კარნარეცვება, თითქოს ვიღაცა წართმევას უპირებდა.

ჩემი ხელოვნების საკლა

5 წლის წინ ჩემთან მოვიდა ერთი მგლოზი კასკადიორი "კაპუცინებიდან" ნიკოლაი ალშაპოვი, რომელიც კინოს ინსტიტუტში კასკადიორობასა და სცენურ მოძრაობას ასწავლიდა და მიიხრა:

- კოლა მოსკოვის ოლქში არის ქალბა "კრანსორამისკი".
- ვაა, დიდი?!
- ხო, 25,000 მოსახლით.
- ნორმალურიო.
- იქ მინდა გავავეთო მსოფლიოში საქუთქოს ხელოვნების სკოლა.
- ძალიან კარგო... რა თავში სახლელად გინდა?!

- აღარ შემიძლია ჩვენი არაფრის შემდეგ არტისტების ყურება. მინდა გვყავდეს ჩვენი ბელმონდობი, შვარცნევერები, ვან-დამები... დამეხმარე! იმ დღიდან დაავადმყოფიდი ამ სკოლი და შევედი დახმარება. იქსი თვის შემდეგ ალშაპოვმა დაამატებია, მოდი ნახე, შენი სკოლა რას აკეთებო.

შევიდარ კულტურის სახლში, ყველას პალტოები აცვია, "შპანა" ირევა და უცებ ლოყაში გამოჩნდნენ 6-

12 წლის ბავშვები, რომლებიც მარცვლებივით ჩაცვივდნენ საორკესტრო ორმოში. გული გამისკდა. იქედან მოყოლებული, ამ ბავშვებმა ყველა სამამული და საერთაშორისო კონკურსზე გაიმარჯვეს. ბულგარეთში ჩვენი გოგონა ვერც კი შეაფასეს, ასე ვეროპაში არაფერ გამოვსდისო. დიდი მოთხოვნილებაა ამ ბავშვებზე.

ახლა კი წარმოვიდგინო "კრანსორამისკის" ხელოვნების სკოლის პირველ გამოშვებას, რუსეთის თეატრალური ხელოვნების აკადემიის პირველი კურსის სტუდენტს მარინა შირნიკოვას, - გამოვიდა მარინა მოციგურავის ცისფერი კაბით და შევედი მთელ ბულგარელების მდგომარეობაში. მისი შეფასება მართლაც შეუძლებელი იყო.

უნდა ავაშინოთ პავინი თეატრი

- მოსკოვი 90-მდე თეატრია. პირდაპირ გეტყვით, სამარცხვინოდ ცოცხლა მხოლოდ პროფივით 436 თეატრია. კარგი, შევეცივ ამერიკას. ერთი თვის წინ ფინეთში ვიყავი. არ არის ისეთი თეატრალური წარსულის ქვეყანა, როგორც ინგლისი, საფრანგეთი, ან პოლონეთი, მაგრამ იქ დაკანონებულია, ყოველ 150 ათას მოსახლებზე ერთი თეატრის არსებობა.

ბოლაროვ წინა მიღმა მდებარე პატარა ტურისტორიაზე კი 26 თეატრია, სადაც მასურებლის ნაკლებობას არ განიჭებენ. თანაც, ყველა თეატრის სახელმწიფო აფინანსებს და იქაური მასობები, ჩვენთან შედარებით, მილიონებში არიან. ტექნიკა აქვთ ისეთი... სცენის ყოველი მეტრი ნებისმიერ სიმაღლეზე აის და ჩადის. აი, ვინ ზიარუნას მომავალზე, ახალგაზრდებზე, ვინც ხვალ ქვეყანა უნდა ააშენოს.

ჩვენთან კი... "პერესტროიკის" წლებში ტელევიზორში მოვისმინე განცხადება, რომ "ნოევი ვარნასკი", სადაც 350 ათასი მაცხოვრებელია, გაიხსნა პირველი კინოთეატრი. რადატომ უნდა გაგვიკვირდეს, რომ იაპური ქმანვილების ერთადერთი სიხარული ქუანში გოგოების ტეშინებაა - "ბეცე" და მორჩა მათი ცხოვრება!

...მაგრამ მე მაინც ოპტიმისტი ვარ. თქვე ფიროსმანი გაცეც, ჩვენ გეშინო, არ შეიძლება, რომ ეს ფესვები გახსნე. ჩვენი ქვეყნები კიდევ ჩადგებიან კულტურული და განათლებული ქვეყნების რიგში, - ალბათ, ოღონდ გაიმარტდება კიდევ კარაჩენცების ოპტიმიზმი და გული დავცნყვება, რომ "პერესტროიკას" საბჭოთა მასობების აპოკალიფსი მოჰყვა. რუსეთის სახალხო არტისტებმა იუმბატოვმა მის საკუთარ სამზარეულოში ორლულიანი თოფი ესროლა,

მაგრამ ვერ შეაჩერა და მხოლოდ თავისი მასურებელი იმსხვერპლა, რომელსაც იმ დღეს იუმბატოვის არაფეხე დაბატოვებული მეზობელი წარმოადგენდა.

მასობიო ციხეში წავიდა, მასურებელი - ციხეში, აპოკალიფსი - ცქრანზე.

და ასე ტრაგიკულად შეიცვალა ოფიცრების წითელი "მარიაგარები" ქალის გამჭვირვალე საცვლებით.

კოლიანონსი

- სვეტლანა დრუჟინინამ დაამთავრა ისტორიული ეპოპის "სასახლის სადღელო გადაჭრიალებების" გადაღება, სადაც აფრინაში მყოფ პეტერ I ვიამაშობ. ამაჟამად მიღებენ ალა სურვიკოვას სერიალში და ვლადიმერ დერენიოვის ფილში. გავცეიწი საშუარატოვის ძალიან საინტერესო სცენარია. ახლა ცქებენ გადაღების საშუალებებს და ალბათ, იქაც დავკავდები.

დაბოლოს, მარც ზახაროვი გეგმავს სექტაკლს ისტორიული თემაზე, სადაც ალექსანდრე მენშიკოვს ვიამაშობ. პეტერ I ოლგე იანკოვსკია. სამწუხაროდ, ეს ზახაროვის ბოლო სპექტაკლი იქნება, - ასე დაამთავრა სტუმრობა გრიოვდოვის თეატრში იშვითაბა მასობობა, რომელიც დღესაც ისეთივე დავაყებულა, როგორც წითელი მომავლის მშენებლობის პერიოდში (თუმცა, გასავლელები მრავალი ავტოგრაფის ეგავება და სამახლოვო ფორტის გადაღება მოუხდა) და ალბათ, ეს საჭიროება ასახვრდების მის უცვლელ ახალგაზრდობას. როგორც ლამაზი სქების წარმომადგენლებმა აღნიშნეს, კარნაჟცევი იმაზე უკეთესად გამოიყურება, ვიდრე 20 წლის წინ. აპიტომაც იყო, რომ ბოლო აპლოდისმენტებზე 56 წლის მასობობა მალევი გააკეთა და თქვა, "ისი ვიკოვად ნი ზაბუდო!"
გვრე იყო.

ახალ ეკონომიკას მიცვალავულავს ნუ მიათვლით

სულ ცოტა ხნის წინ ამერიკაზე ერთპიროვნულად ბატონობდა სწრაფად განვითარებადი ახალი ეკონომიკა: ინფლაციის ხსენებაც არ ყოფილა, აქციათა კურსი უჩვეულოდ მაღალი იყო, ხოლო ზრდის ტემპი 4 წლის განმავლობაში, ბიუჯეტის სრული შევსებისა და პროფიტების პირობებში, წლიურ 4 პროცენტზე დაბლა არ ეშვებოდა. ასეთი სურათის ფონზე თვით ცინიკოსებიც დუმდნენ არჩევდნენ, მაგრამ ახლა ყველაფერი სხვაგვარად გამოიყურება: შრომისა და საქონლის ბაზარზე ინფლაციის ნიშნება დაიწყო გამოჩენა; დღევანდლობის ერთადერთი კიბება - ეკონომიკური ნისვლა სხვისი დახმარების გარეშე შენელებდა თუ ფედერალური სარეზერვო სისტემის მმართველ საბჭოს მოუხდნა ზრდის ტემპების შემცირება პროცენტული განაკვეთების სწრაფი გაზრდის გზით?

და ბოლოს, ეს ყველაფერი მორიგი უსაგნო აურზაურიან თუ ახალი ეკონომიკა დაცემას განიცდის? ჩემი პასუხი ასეთია: ახალი ეკონომიკა იცოცხლებს და გაჯერდება მთელ დედამიწაზე, იქნება ისეთივე ყველგანმყოფი და ყოვლისმომცველი, როგორიც იყვნენ 1930-იან წლებში საყოველთაო კეთილდღეობის სახელმწიფოები და დიდი მთავრობები. ახალი ეკონომიკა ათწლეულების განმავლობაში იქნება ჩვენი ეკონომიკისა და ცხოვრების განმსაზღვრელი.

და აი რატომ! ახალი ეკონომიკა ბიძგს აძლევს ხუთ თვითერთადგაგვიზრებულ ძრავას: ტექნოლოგიას, კონკურენციას, მთავრობათა ახალ ეკონომიკურ კულტურას, მოქალაქეებსა და საწარმოებს. ამათან ყველაზე ცხადი ტექნოლოგიების სფეროში არსებული ვითარებაა: ტელეკომუნიკაციური რევოლუცია გაცილებით ყოვლისმომცველია და გაცილებით სწრაფად ვრცელდება, ვიდრე თავის დროზე ტელეფონი და ტელეგრაფი ვრცელდებოდა. პარალელურად მიმდინარე ინფორმაციული რევოლუციის შედეგად იქმნება ახალი კომპიუტერული პროგრამები და წარმოუდგენელი სისწრაფით იცვლება მიდგომა სხვადასხვა ტიპის ამოცანების გადამწყვეტისადმი - ბიუჯეტითა და ფინანსების მართვით დაწყებული სამეზავრო ბილეთის გაფორმებით, უზარალო საყიდლებზე წასვლითა თუ თავისუფალი დროის გატარებით დამთავრებული. რევოლუციის ეს ნაწილი შორსაა სრულყოფილი: ჩვენ, ჯერჯერობით, მხოლოდ რევოლუციის სანცისი ფაზის ბოლო ეტაპზე ვიმყოფებით. კომპიუტერის შესაძლებლობების გამაღებელი ზრდა მალე ისეთ რეალობებს წარმოაჩენს, რომელთაც დღეს ოცნებაშიც კი ვერავინ წარმოადგენდა.

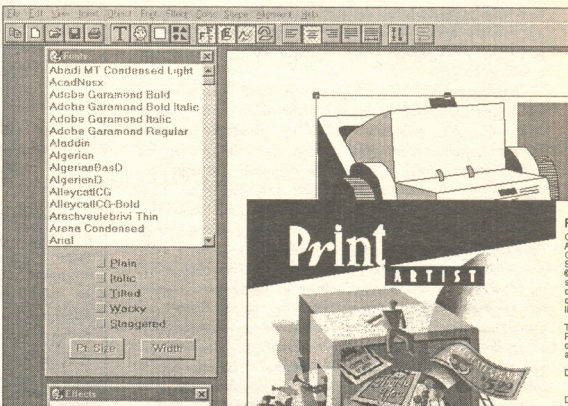
რაც შეეხება კონკურენციას, იგი ჩვენს საუკუნეში არასდროს ყოფილა ასე ძლიერი და ყოვლისმომცველი. სწრაფად მზარდი კონკურენცია წორმა ხდება თვით ისეთ ქვეყნებშიც კი, სადაც მას ჯოჯოხეთის მოციქულად მიიჩნევენ - გერმანიაში, საფრანგეთში, იაპონიაში და სხვაგან. კონკურენციის ზრდას ხელს უწყობს საერთაშორისო ვაჭრობის განვითარება (რომელიც ტექნოლოგიური

ცვლილებების მეშვეობით სულ უფრო ძლიერი ხდება), შინაგანი დერეგულაცია და საყოველთაო კეთილდღეობის სახელმწიფოს დემონტაჟი. აქციების მფლობელებს თავისი წილის მიღება სურთ. სადასო კაპიტალი არა მხოლოდ რჩეული, არამედ ყველა აძლევს შანსს, ყოველგვარი შეზღუდვების გარეშე. აქედან გამომდინარე დაცულ ბაზრებზე შედგება და მათი დაპყრობაც რეალური პერსპექტივაა. ახალი ეკონომიკა - ესაა ბრძოლა გადარჩენისათვის, სადაც თავს ყველა მუდგად გრძნობს, სხვა თუ არაფერი, მიყიდვისის როლი მაინც.

ახალი ეკონომიკის მესამე მამოძრავებელი ძალა ახალი ეკონომიკური კულტურაა. ცენტრალური ბანკები და ხაზინები დარწმუნდნენ, რომ სტაბილური ფასები და მყარი ბიუჯეტი აყვავების აუცილებელი პირობობაა. მაგრამ არანაშვებ მნიშვნელოვანია, რომ კომპანიებმა და მოქალაქეებმაც გათავისუფლეს შესაძლებლობათა სამყაროს საკვანძო პრინციპები: 1) "არა - პასუხი არ არის"; 2) "ნუ ელოდებით ხელისუფლების დახმარებას, თქვენი პრობლემები თავადვე გადამწყვეთ".

ასეთი დამოკიდებულება ყველაფერს ძირფესვიანად ცვლის: ტრადიციის დამცველთა საყრდენი - საშუალო რგოლი - ლიკვიდაციის პირასაა. როგორც ყოველი რევოლუციის დროს, სტატუს-კუოს მომხრეები ახლაც განიდევნებიან. რისკს არ ერიდებიან, პირიქით, იგი დიდად ფასობს. ახალგაზრდები სამუშაოდ ახლადდარსებული კომპანიებისკენ მიილტვიან და არა საინვესტიციო ბანკებში. როგორც კი ვინმე იტყვის, რომ არაღაცს გაკეთება შეუძლებელია, მის ადგილას უკვე ჩნდება სხვა, ვინც ეს უკვე გააკეთა.

იოზეფ შუმპეტერი (იგი, 21 წლისა, ჩვენი საუკუნის დასაწყისში, ავსტრიის ფინანსთა მინისტრი იყო, მალე ამის შემდეგ - გაბანკრუტებული ბანკირი, სამლოოდ კი შარველის უნივერსიტეტის გამორჩენილი ეკონომისტის გახდა) ამ პროცესს "აღმშენებლობით ნგრევას" უწოდებდა. ვაჭრობას, თამაშის ცვალებად ნეტებს ან მნიშვნელოვან ინოვაციებს იგი უყურებდა, როგორც საბაზ-

* კემბრიჯის უნივერსიტეტის ეკონომიკის პროფესორი, მსოფლიო ბანკისა და საერთაშორისო სავალუტო ფონდის ყოფილი მთავარი ეკონომიკური მრჩეველი.

რო შოკს, რომელსაც შედეგად ფასების, მოთამაშებისა და თამაშის წესების საყოველთაო ცვლილება მოსდევდა. გაჩერებული და პასიური ორგანიზაციების დაშლის პროცესში ასეთი მოულოდნელი რყევები მწარმოებელთა საოცარ ზრდას იწვევს.

შემკვთვრის "აღმშენებლობითი ნგრევის" საუკეთესო მაგალითია ბოლო თანამშრომლის ამერიკა. მაგრამ აშშ უკვე აღარაა მარტო. ეკონომიკური გამჭვირვალობითა და ტექნოლოგიური მიღწევებით განმტკიცებული აღმშენებლობითი ნგრევა მთელ სამყაროში დაბალივებს.

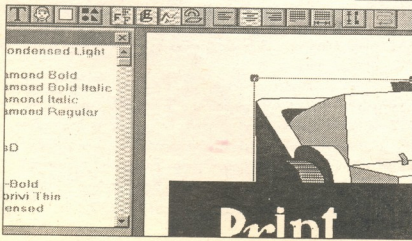
სკეპტიკოსები ისევ ამტკიცებენ, რომ კონკურენცია და ტექნოლოგიები არღვევს შარმონიას საზოგადოებაში, ბადებს უთანასწორობას და ასაჭურისებს საშუალო კლასს. მართლაც, ახალი ეკონომიკა მკაცრია მათ მიმართ, ვინც უმოძრაოდ ჯდომას და აქციათა მფლობელებისა თუ გადასახადის გადამხდელთა ხარჯზე ცხოვრებას ამჯობინებს. მართლაც, ის შანსს აძლევს ენერჯულ ადამიანებს, რომლებიც ადრე ცხოვრებისა და იყენებდნენ გარიყულნი. საინტერესოა, რომ აშშ-ში ამას სრული დასაქმებულობა და მოსახლეობის უღარიბესი ნაწილის ეკონომიკური სტატუსის მკვეთრი გაუმჯობესება მოჰყვა. მართლაც, ადამიანები იცვლიან საშუაოს; მართლაც, ისინი იძულებულნი არიან, გამოეზიზღდნენ და მტერი იძიქრონ. მაგრამ ვის უნდა უკან, წინასწარში დაბრუნება? ეს არ სურთ მშობლებს, რომლებიც თავიანთი შვილებისთვის უზარმაზარ პერსპექტივასა და შესაძლებლობებს ხედავენ; და ეს არ სურთ ბავშვებს, რომელთაც თავიანთი ცხოვრების უმთავრეს ეტაპზე შეაბიჯეს.

საფრედო ბაზრის დაცემის მიუხედავად, ახალმა ეკონომიკამ სრულწლოვანებს მიადნია. ის არ გეთავაზობს გაამდგრდებიკვენ სწრაფად მიმავალ გზებს; ის არ აორმაგებს ეკონომიკური ზრდის ტემპებებს. ის არ არის უსაგნო ლაყებობის პროდუქტი. ახალი ეკონომიკა მძიმე შრომაა, მისი სასაულოთმოქმედების ძალა კი მართალია შემოსახლერულია, მაგრამ სრულიად რეალურია. ბევრგან იგი მთლიანად ცვლის სამყაროს: ფინეთს ახალი ტექნოლოგიების ცენტრი გახდა, გერმანია კი ჩამორჩა, რადგან იქ ცვლილებებს უსამართლო კრიტიკა დაატყდა თავს, იაპონიის ეკონომიკის სწრაფი ვარდნის შეჩერება კი ძლივს შეძლო მისმა უზარმაზარმა ტექნოლოგიურმა პოტენციალმა. ცენტრების ბანკები და ხაზინები ანი ველარ შექმნიან ყალბ კეთილდღეობას. და რაც ყველაზე მთავარია - არ არის გამოირცხული, რომ ჩვენი თვით თავიანთ აქტიურობითა ცოლას დავუდეთ ბოლო. რეკვიემის დაკრება ნაადრევია - ახალი ეკონომიკა მხოლოდ ახლა იდგამს ფეხს.

პროკაპტ სინდრომი

თარგმნა ს.სპხარ სპხარამ

ბილი

სულ პატარა ოჯახი

თანამედროვე ბრძენს უთქვამს, თუ გინდა გაიგო, რა მდგომარეობაშია ქვეყანა, მისი ფიქიატრიული საავადმყოფო ნახეო. ჩვენც შეგვიძლია ვთქვათ მსგავსი რამ, თუ გინდა გამოიცნო, რა პერსპექტივა აქვს ქვეყნის მომავალს, ნახე მისი უპატრონო ბავშვთა სახლი. ოღონდ, იქვე მივიანშენებდით, - მარტყოფის ბავშვთა სახლში მისვლა არ გინდათ, ეს სიცოცხლისთვის საშიშია.

დიმა ფილიპოვი

ინტერნატი

ინტერნატი რა არის?! - სოფლის პატარა ნაწილი, იმ პატარა ნაწილში დგას პატარა შერბა; იმ შერბაში რა არის?! - სულ პატარა ოხლობა, პატარა არის იმიტომ, რომ გეპატრონობს მთავრობა. სოფლის ერთ-ერთ გორაზე დგას პატარა ეკლესია, ზოგიერთი ბავშვის გულში ძალიან დიდი ეკლესია, ეკლესია იმიტომ, რომ დედებს არა სჭირდება...

მარტყოფის ბავშვთა სახლის ბინადარი დიმა ფილიპოვი თავის საოცარ ლექსში არაფერს ამბობს იმ არადაძინაურ პირობებზე, მას და მის თანატოლებს რომ უწევთ ცხოვრება. ამას წინათ საქველმოქმედო ასოციაცია "საფეხურებმა" მოანყვეს მარტყოფის ბავშვთა სახლის აღსაზრდელების ნახატებისა და ნაძენნი ნაშეყრების გამოფენა, რითაც შეეცადნენ კიდევ ერთხელ მიექციათ საზოგადოების ყურადღება. ბავშვთა სახლი ადგილობრივი ბიუჯეტის ბალანსზეა და დეინანსება მხოლოდ პურის ფულად შეყვინის. 76 ბავშვი აბსოლუტურ სიბინძურეში ცხოვრობს, ბევრს სერიოზული მკურნალობაც სჭირდება, მაგრამ ამყერა "საფეხურების" მთელი ყურადღება გადატანილია ბავშვთა სახლის სამხელო წყლით მომარაგებასა და საკანალიზაციო ქსელის აღდგენაზე და დახმარებას ითხოვს. მათ მიერ შედგენილ პროექტს მომხრეები გამოუწინდნენ, ასოციაციას პარტიზორები და სპონსორებიც შეყავს, მაგრამ ძალიან დიდი სამუშაოა შესასრულებელი და შესაბამისად თანხაც სოლიდური სჭირდება. გაცნობებთ რეკვიზიტებს (იქნებ მოხდეს სასწაული): არასამთავრობო ორგანიზაცია "საფეხურები"

მისამართი: თბილისი, გ. ტაბიძის 20
 ტელ: 987793 ლევანი, 223297 სოფო;
 ფაქსი +995 32 223237
 საბანკო ანგარიში: სპა ეროვნული ბანკი 800
 161129, მგო 220101819,
 ანგარიშის N1700224

წინასწარმეტყველური პიესა

მოგონებათა ნივნში "ცხოვრება დავით კლდიაშვილისა" სერგო კლდიაშვილი გადმოგვცემს დავითის ნათქვამს: "მართალი უნდა გითხრა, სერგო, ლიტერატურულ სკოლებში არასოდეს მიფიქრებია... თუ ნაწარმოები განმცხებულა, ის ჩემთვის არ არსებობს..."

მართალია, დავით კლდიაშვილი ლიტერატურულ სკოლებთან თუ მიმდინარეობდა კავშირს უარყოფს, მაგრამ, როგორც ჩანს, ერთხელ მაინც წასწალი სულმა ჩვენს დიდ რეალისტს, მაინც გაუნია ანგარიში ლიტერატურულ მოდას. რეჟისორი მიხეილ თუმანიშვილი იხსენებს: "ერთხელ სერგოს უთქვამს მამისთვის: შენ რაღაც ძველმოდურად წერ... აი, ნახე, როგორ წერს მეტერლინი; ძალიან სწყენია დავითს. ერთი კვირა ჩაკეტია, გარეთ არ გამოდიოდა თურმე... მერე გამოუხატია "უბედურება"; ერთმდღე, მეტერლინიკებურად წერდა... არადა, მაინც თავისებურად დაწერა..." (ფურნაძე "ლიტერატურა და სხვა", N1, 1999 წ.).

მიხეილ თუმანიშვილი კი ამბობს, მაინც თავისებურად დანერგო, რაც, რა თქმა უნდა, სრული სიმართლეა, მაგრამ არის "უბედურებაში" რაღაც, რაც არსებობდა უცხოა დავით კლდიაშვილის მკაფიო რეალიზმისათვის. ეს სიმბოლიკაში გახსნილი ალფეგორიულობაა. ამას პიესის მთელი სუბტექსტი, უპირველესად კი, მისი ინტრეგა ადასტურებს. "სამანიშვილის დედინაცვლისა" და "დარისპანის გასაჭირის" ავტორმა ქვარაგმას მიმართა ეს პირველსავე ეპიზოდში აშკარადვე.

რძალ-დედამთილი, მიაა და ტუფია, ისევე, როგორც მთელი სოფელი, დიდი მონივნებით ხვდება ვინმე ილიას. ამ მოწინებებს თან გაოცებაც ახლავს იმის გამო, თუ რამ გამოიყვანა შინიდან მძიმედ სწული (ფეხები აქვს მომჭერეული) პაცი. თვითონ ილიაც ადასტურებს:

- არა შეიხვება, მიაა, რამ გამომბორჩია ვინმედამჭერეული კაცს ამოდენა გზა?... - გული მიწვას მიაია... გული მიწვას...

მიაა: - გული შენს მტერს შეუნუხდა, ჩემო ბატონო... რატომ, რატომ, ჩემო სინათლე?

ილია: - მა, რა იქნება, როცა ყოველი მხრიდან მარტო მწუხარება გესმის... ყველასგან მარტო ჩიოვს თუ გაიგონებს თავის უსშველობაზე, თავის გაჭირვებაზე... თავის გამწარებულ ცხოვრების ამბავს თუ მოგიყვება, თორემ მხიარულ სიტყვას იშვიავ...

თად თუ ვისმესაგან გაიგონებ... ყველა წულს, ყველა დალინებულია, ზედის მომჩინებია... ასე მერყევენა, თითქოს ქვეყანაზე მწუხარების მტეხ არა იყოს-რა... ყველაფერი უხალისო, უფერული, ჩამობნელებული მესატება...

მართალია, დავით კლდიაშვილი პიესაში, ერთი შეხედვით, სოფლის უკიდურესი გაჭირვების, დაძაბუნების და ზნეობრივი დაცინების სურათს ხატავს, მაგრამ პერსონაჟის (ილიას) მძაფრი გულსტევილი არა მხოლოდ კონკრეტული სოფლის, არამედ ქვეყნის გასაჭირზე ღრმად მოფიქრალი და ქრისთუფალი კაცის სიტყვებია. შუშლებელია, ამ სიტყვებმა არ გაგახსენოს ილიას "არ-დღილში" ასახული მძიმე ვითარება ("ვინ, ვაგლახი, ჭირნახულობა, თქვენა, ცდა, სიმწე და უძილობა...") და გამუდმებული ჩივილი უბედობაზე ("ვიშ, ჩემი ბრალი რით შეველებ შვლითა ჩემთ გამოკვებას"). ასე რომ, არც დავით კლდიაშვილი გარჯილა მხოლოდ ერთი, კონკრეტული სოფლის სატკივარსათვის და არც მისი პიესის გმირი.

ბუნებრივია, ეს ასეც უნდა ყოფილიყო, ვინაიდან პიესის პროლოგი ეპიზოდში პერსონაჟის მიღმა ის კაცი იგულისხმება, ვისთვისაც უპირველესი ქვეყნის სატკივარი იყო და, როცა ამ სატკივარს კონკრეტული სოფლის მაგალითზე აღწერდა, მკაფიოდ განმარტავდა კიდევ ამ პირობითობას "ოთარანთ ქვერის" ავტორი: სოფლის სახელს რა მწიშველობა აქვს, თუნდა "ნაბლიანს" დავარქ-მევო.

ქვეყნის უკეთესი მერმისის ძიებაში დავით კლდიაშვილის პიესის პროტაგონისტსაც ისე მიუზღეს, როგორც ჩვენს უპირველეს ერისკაცს, ამბობს კიდევ გულსტევილი პიესის გმირი: - უკეთეს ცხოვრების ვეძებდი და ეს შევიძინე (ყვარჯენზე მოუთითებს). თუ რა შეიძინა წინამორბედმა ქვეყნის უკეთესი მერმისის ძებნაში უპირველესმა ერისკაცმა, ყოველმა ჩვენგანმა იცის: "...მისი შუბლი, ნათელი, ტყვიით გამოიღია", - ამოიგმობა გლავატკონ ტაბიძემ.

როცა პიესის მეთხველი თუ მკურნებელი ამ პარალელს გაიცნობინებენ, აღარ გაუკვირდება, ქვეყნისა და ხალხის გასაჭირმა საწარმოებ რომ აღარ დააყენა კლდიაშვილის პიესის პერსონაჟი.

ილია: "...შეწუხდი, ვეღარ გავქე-

ლი სახლში... ვიფიქრე, რაც რომ მიჭირდეს, ვზოს გადაღმა გადავდე მეთქი... ეგებ ჩემს ვზოს გადაღმა არც ისე უსაღისო და მწუხარული მჭეწენოს ხველაფერი... ეგებ გული გამიხსნას სახლის დანახვამ... ამან ამაღებინა ხელში ეს ყვარჯენები, ცამბარონინა აშეგლა გზა..."

თითქოს საღვავიცი ვერ ისინებებს ქვეყნის უბედურებით გულშეწრული, წინამართლამოვლილი ჩვენი მარადიული ქორისტევილი.

დავით კლდიაშვილის პიესის სოფელი, როგორც მკითხველს ახსნოს, ასე ვითარდება: უკიდურესად დაძაბუნებული კაცი - ანტონა - იძულებულია, მაინც წავიდეს ყანაში სამუშაოდ. მისაგაფიქრებელი უცებ მოცელილივით დაეცემა და სიკვდილის პირას მყოფს მოყვანულ სახლში ცირა-შვილსა და მოხუცებულ დედას. თანასოფლელებიც დიდად განიცდიან ანტონას ოჯახის ტრაგედიას. ყოველი მათგანი შობადა, გვერდით ამოუდგეს გასაჭირში მყოფი, პირობას დებენ, ვუპასურობნებოთ დარჩენილთ, შევკავშირდებით, რადგან ურთიერთთანადგობა და ერთიანობა თუ გადაგვარჩენს სავითრო გასაჭირის ფასს.

ერთ მუშუბედ შეკრულა თითქოს მთელი სოფელი. ერთიანობასა და თანადგობაზე ლაპარაკობს ყველა - პაველიაც, ლომინაც, ამირანაც, ვასილაც...

- ერთმანეთს თუ გვეჯივანთ, თვარა, ისე, სხვებრ, ვერას გაუხვდებით (ლომინა).

- ერთმანეთს უნდა მივხედოთ და კიდევ მივხედოთ, კი, კი! (პაველი).
- სანამ ცოცხალი ვარ, ვერ ჩამოვშორდები ჩემს მეზობლებს ვერც ქორში და ვერც ლხინში, ვერა, შენი ჭირი შემეყაროს, ვერ ჩამოვშორდები! (ამირანა)...

სამწუხაროდ, ორიოდვე წუთში ერთობაზე ძერება თანასოფლელები წამიერი ერთიანობაცა და დანატყვებულ ურთიერთტყანასა და თანადგობაზე მარადობა ილიას ემეც, ეგზალტირებულ თანასოფლელებს რომ გაუმძღავნა: "შშირად სიტყვა რჩება და საქმედ არა თუ არ იტყვება, სულ სხვანაირადვე მიიმართება". უბედურებაც სწორედ ისაა, რომ ამ ხალხს სიტყვის საქმედ ქვეყნა მართლაც არ ძალუშს. არავის ეთმობა პირადული.

...ანტონა ვერ კიდევ ცოცხალია, ვერ კიდევ არსებობს იმედის სულიმობრძავის გადარჩენი-

სა. ამისათვის უზრალო რამაა საჭირო - გადალოცვა და მომაკვდავის მუელად აპირებს, ეზის გადაღმა გადალოცვის ავსა და ფარცაგს, სხვა მხარეს მისცის გეზი. მთავარია მისი ოჯახი დატოვოს უხედურება და ვის შეეყრება, ეს რა მისი თავისუფლება... მაგრამ სხვაც ასე ფიქრობს. იმ სხვასაც მხოლოდ მისი სასკაუთრო თავი ადარდებს. "ქვემოურები" სასტიკი წინააღმდეგე არიან მისკენ გადალოცვისა. არც "ზემოურები" ეპიტროფებთან სხვისი გასაჭირის გაზიარება და სხვისი უხედურებით თავის შეწუხება. ჰოდა, დარევიანი ერთმანეთს "ზემოურები" და "ქვემოურები" ქვითა და კეტით... ყოველი მხრიდან გაისმის: "დაჰკარით, დაჰკარით მაგ არანმინდებს, დაჰკარით, დაჰკარით..."

ვითომდა საერთო გასაჭირსა და სატიკვირებ მოიფიქრალი ხალხი, როგორც ითქვა, ორიოდ წუთში გავუშებულ და გონდაკარგულ ბრძოდ გადაიქცა. პიესის მკითხველსა თუ მატიყურებლის გაოგნებას ისევ უკვეთილ მერმისის ძიებაში დახვებრებული პროტაგონისტი გამოხატავს.

ილია: "თქვე ეთ კაცებო, ახლა არ იყო, თავს იკლავდით, შეწუხებული ყველი ამ კაცის მდგომარეობით, იცავდა ერთად აცხადებდით, ოჯახის ნაჭრებებს გვევიზიარებთ... ახლა წინააღმდეგე უხედებით, გადასილცავად გზას უკრავთ. რა მოხდა ამისთანა, რა იქნა? თქვენი სიტყვა სადალა?"

პიესაში, ილიას გარდა, კიდევ ერთი პერსონაჟია - ნიკო, რომელიც, მართალია, სული ორიოდ რეალიკას წარმოთქვამს, მაგრამ დატრიალებული სოცვა-ფლტის ჟამს ხალხს ისიც გაჩიურებისაკენ მოუწოდებს. ასე რომ, მხოლოდ ერთეულები გრძნობენ და ხედავენ უხედურებას.

მთავრედ დავით კლიდაშვილის პიესა და ხედები, რომ მომაკვდავი კაცი - ანტონა - დრამატურგიული ინტრიგაა, რომლის მეშვეობით ქარაგმულად გამოიხატა ჩვენი სატყეწრო სატიკვიარი და უხედურება.

სწორედ ამ დრამატურგიული ინტრიგით ჰკავს "უხედურება" მეტერლინკის პიესებს. საინფომოდ ერთი მათგანი გავისენთო - "ზრმები".

მოხუცებულმა მოძღვარმა, რომელსაც ბრძები გაუფლად ტყეზე მიჰყავდა, მოულოდნელად სული დალია. სხედან ახლა ბრმა ქალები და მამაკაცები ერთმანეთის პირისპირ უკუნლამემი და არ იციან, რომ მეგზური მოკვდა; მისი უსიცოცხლო სხეული აქვდა, მათ გვერდით, ხის ძირას ჩამუხლული. ასე რომ, ამჟოდ ელიან იმას, ვინც ამ უკუნთიდან გაიყვანს

შიშშილისაგან მისავათებულ, გათოზად აღაძინებს. ნელ-ნელა ქრება გადაბრძნის იმედი. ბოლოს კი ძაღლს მეგზურის გვაშთან მიჰყავს ბრძები და საბოლოოდ რწმუნდებიან, რომ გადაბრძნა შეუძლებელია.

მეტერლინკის პიესა სიმბოლური გამოხატავა აღამიანური ყოფისა. ბრძები შეუძმიად წყდებიან მოხეტიალე კაცობრიობა. მომაკვდავი მეგზური - რელიგიური რწმენა, რომელიც კარგა ხანია დაკარგა აღამიანმა. რწმენდაკარგულ საზოგადოებაში კი სიკვდილს დაუსადგურებო, თუმცე დაბრძაბებულნი ამას ვერ ხედავენ. მხოლოდ მეტყურება ჩვილმა, ერთადერთმა თვალხილულმა ბრძმა შორის, იგრძნო სიკვდილის სიახლოვე და ატროდა. ის უტოვავდელია და წრფელი. სწორედ ამიტომაც ასე მგრძნობიარე. ასე რომ, აქაც მხოლოდ ერთეულები გრძნობენ თუ ხედავენ უხედურებას. მაგრამ, სამწუხაროდ, არაფრის შეცვლა არ ძალუთი.

მეტერლინკის სხვა პიესებშიც დაუსადგურებია სიკვდილს უხილავი პერსონაჟის სახით. ამგვარი პარადიგმა ყველგან პიესის დედაზარის ქარაგმულ გამოხატავს ემსახურება.

დავით კლიდაშვილის პიესაშიც მომაკვდავის სახით ქარაგმულად XX საუკუნის დასაწყისის ქართული ყოველი გამოიხატა. სწორედ ეს, სათქმელის ქარაგმულად გამოხატვის ხერხი, ანათავაგებს "უხედურებას" მეტერლინკის პიესებთან. სხვა მხრივ მათ, რა თქმა უნდა, არაფერი აქვთ საერთო. "სამანიშვილის დედინაცვლის" ავტორის სათქმელი და სატიკვიარი "უხედურებაშიც" ჩვენს სატყეწრო სატიკვიარს უტრიალებს.

დავით კლიდაშვილის პიესაში ანტონა სულთმოზრძავე ქვეყნის სახეა, იმ ქვეყნისა, რომლის გადასარჩენად, მიუხედავად ქაღილისა და გულზე ხელის ბაგუნისა, არამც თუ თავგანწირვა, არამედ თავის შეწუხებაც კი არავის უნდა.

"უხედურების" პერსონაჟთა ფიცი ერთიანობაზე ისევე არ განხორციელდა, როგორც პიესის პროტაგონისტის პროტოტიპის - ილია ჭავჭავაძის - იმედი "ჩატებილი ხიდის" გამოთლიანებაზე.

"უხედურება" 1914 წელს დაინერა. ამ დროისათვის, სამწუხაროდ, უკვე ყოველი კონიერი კაცისთვის აშკარაა, რომ არც ნოდებთა შორის "ჩატებილი ხიდის" გამოთლიანების ილია ჭავჭავაძისეულ იდეას გაიზიარებს ვინმე და არც მისი სულიერი შთამომავლის, არჩილ ჯორჯაძის, თვალსაზრისს - "საერთო ნიდადაგის" შესახებ. "საერთო ნიდადაგე" დგომა ეროვნული ინტერესებისათვის სოციალური

შულის დავიწყებას, საზოგადოებრივის პირადულზე მაღლა დაყენებას მოითხოვდა. სამწუხაროდ, ქართველების უდიდეს ნაწილს ეს უნარი არ აღმოჩნდა. ამიტომაც გაინარა უპირველესი ერისკაცი.

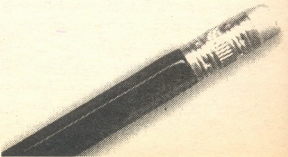
დავით კლიდაშვილის პიესის გამოსაცეხ იცე მუხლზე, როგორც მის რეალურ პროტოტიპს. ერის გამოთლიანების სურვილი ოდენ სურვილად დარჩა. უსახლკარო კოსმოპოლიტიზმა "ზემოურების" და "ქვემოურების" შუღლზე სამოქმედო პროგრამა ააგეს და, როცა ეფემერული თავისუფლება გვევლინა, ჩვენი შედოლოფობის წყალობით, ქვეყნის ბედი სწორედ იმ აღამიანებს ჩავაბარეთ, ვინც იმ დაპირისპირებას აცივებდა. ამიტომაც გახდა შეუძლებელი ერის გამოთლიანება. გულნამცევა ეკონომიკა და სოციალური შურით აღესილებმა ერთმანეთს ქვა და კეტვი დაუშინეს. სწორედ ეს იყო ჩვენი უხედურებისა და თითქმის მთელი საუკუნის მანძილზე უტოპური სოციალიზმის პირობები ქაპანწყეტის მიზეზი.

P.S. დავით კლიდაშვილის პიესა, როგორც აღინიშნა, ლამის საუკუნის დასაწყისში დაინერა, მაგრამ უხედურება ისაა, რომ ზუსტად ასე - ერთიანობასა და თანადგომაზე ქაქინისა და გულზე ხელის ბაგუნით, მეტეკი ურთიერთნაკიდებობა და ერთმანეთზე მოსივთი - ამბიავრდა საუკუნის ბოლო აინლეულში მიმდინარე ეროვნული აღტკინება ჩვენში.

ყოველივე ამის გაცნობიერება კი ბუნებრივად ბადებს კითხვას, - "რა გჭირებს ისეთი, რომ ჩვენს თვისებებში არაფერი შეიცვალა? რატომ დარჩა ჩვენი ცხოვრება ერთ ადგილას გაყინული? მიუხედავად იმისა, რომ ამ ხნის მანძილზე კაცობრიობის ისტორიაში ძირითელი ცვლილება მოხდა. რა არ გადაიტანა მსოფლიომ და რა დასკვნა არ გააკეთა, მაგრამ ყველაფერმა ამან ჩვენს გვერდით ისე გაიარა, რომ არც კი შეგვიძინებია, თორემ სწავლა-გაგებას ვილა ჩივის" (აკაკი ბაქრაძე, "კარდუ").

ჩვენად სამწუხაროდ, ამ კითხვის პასუხი ვერც დ. კლიდაშვილის პიესის გამოსი პროტოტიპმა იპოვა და ვერც ზემოთ მოხიბობილი სიტყვების ავტორმა.

ადილი

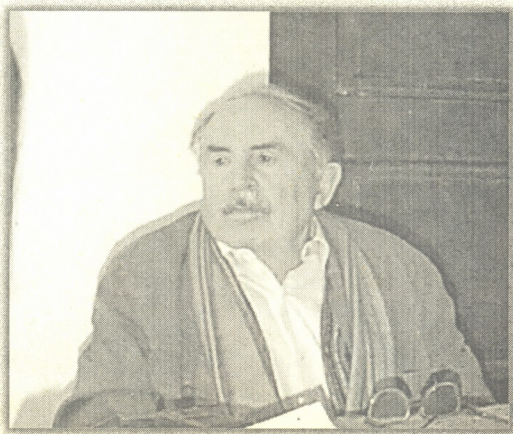

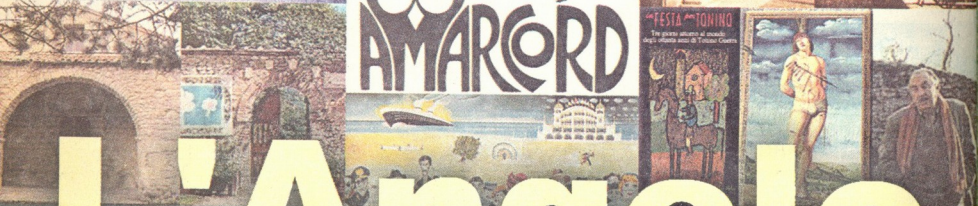
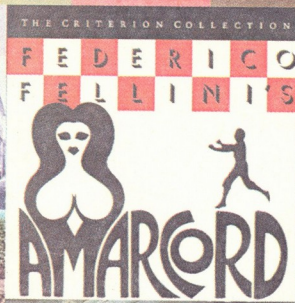

მონეტის მუზეუმი, თბილისი, 1984

<http://www.opentext.org.ge/arili>

გვერდს
HERE

L'Angelo coi baffi